

Rapport
2007:7

Evaluering av tilskuddsordningen for Samisk utviklingsfond

Vigdis Nygaard
Sigrid Skålnes

Bilder forside:

Fiskebruk, Kvalfjord
Boaza Sami Siida, Alta
Saudrift, Tysfjord
Sjark ved fjord, Tysfjord

Bente Foldvik
Vigdis Nygaard
Sunniva Skålnes
Sunniva Skålnes

Tittel : Evaluering av tilskuddsordningen for Samisk utviklingsfond

Forfatter : Vigdis Nygaard og Sigrid Skålnes

Norut Alta – Áltá
rapport : 2007:7

ISBN : 978-82-7571-165-4

Oppdragsgiver : Sametinget

Prosjektleder : Vigdis Nygaard

Oppsummering : Denne evalueringen tar for seg virkemiddelordningen i Samisk utviklingsfond for perioden 2002-2006. Evalueringen omfatter de fire budsjettpostene jordbruk, fiske, duodjiformål og annet næringsliv, og i perioden er det bevilget 86,6 millioner kroner til prosjekter innen næringsutvikling. Evalueringen kartlegger hvordan Samisk utviklingsfond har fungert i forhold til fondets målsettinger og hvilke resultater eller utvikling som er oppnådd gjennom fondets støtteordninger. Det er gjennomført en spørreundersøkelse blant søkere til fondet. På bakgrunn av denne, analyse av datafiler over søknader, intervju med administrasjonen og politikere i Sametinget og noen samtaler med ansatte i kommuneadministrasjon, er det utformet noen tilråinger om endringer i fondet. Tilråingene går på registrering av søknader, mål og tiltak, rapportering, politikk og prioriteringer, informasjon til søkerne, kontakt med kommunene, og forholdet til medfinansierer/partnerskap.

Emneord : Virkemiddelordning, Sametinget, søkere, støtteberettigede, næring, kjønn, tilsagn, avslag

Dato : 20. desember 2007

Antall sider : 93

Utgiver : Norut Alta - Áltá as
Kunnskapsparken, Markedsgata 3
9510 ALTA

Foretaksnummer: 983 551 661 MVA

Telefon: 78 45 71 00
Telefaks: 78 45 71 01
E-post: post@finnmark.norut.no
www.finnmark.norut.no

Trykk : Norut Alta – Áltá as

Forord

Denne evalueringen er utført på oppdrag av Sametinget etter en ekstern utlysning i januar 2007. Arbeidet er utført i perioden mai – desember 2007.

Evalueringen skal kartlegge hvordan Samisk utviklingsfond har fungert i forhold til fondets målsettinger og hvilke resultater eller utvikling som er oppnådd gjennom fondets støtteordninger. Perioden som skal evalueres er 2002-2006. Som et ledd i evalueringen er det gjennomført en spørreundersøkelse blant søkere til fondet.

Evalueringen er utført som et samarbeid mellom Norut Alta – Áltá og Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR). Vigdis Nygaard, Norut, har vært prosjektleder og Sigrid Skålnes, NIBR, har vært prosjektmedarbeider. Nygaard har hatt hovedansvaret for analyser av registerdataene fra Sametinget, Skålnes har hatt hovedansvaret for gjennomføring av spørreundersøkelsen blant søkere. Rapporten er skrevet i fellesskap.

Vi vil takke ansatte ved Sametingets næringsavdeling som har vært våre kontaktpersoner i forbindelse med evalueringen og har svart på utallige spørsmål fra forskerne. Likeledes vil vi takke politikere i tilskuddstyret og ansatte i noen utvalgte kommuner som har stilt seg til disposisjon for telefonintervju. En stor takk går også til alle søkerne i fondet som har tatt seg tid til å svare på vårt spørreskjema og bidratt med viktig informasjon til denne evalueringen.

Alta, 20. desember 2007

Sveinung Eikeland
Administrerende direktør

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt	4
Figuroversikt.....	5
Oppsummering med tilrådinger	6
1 Innledning	15
1.1 Evalueringens mandat, avgrensninger.....	15
1.2 SUFs historie og ulike ordninger	16
1.3 Tidligere evalueringer	19
2 Datakilder og metode	21
2.1 Kilder.....	21
2.2 Spørreundersøkelse	21
2.3 Rapportens innhold	22
3 Samisk utviklingsfond 2002-2006	23
3.1 Mål	23
3.2 Målgrupper	24
3.3 Fondets organer.....	24
3.3.1 Sametingsrådet	25
3.3.2 Tilskuddstyret.....	25
3.3.3 Administrasjonen	26
3.4 Endringer i retningslinjene og geografisk virkeområde	26
3.5 Budsjettrammer	28
3.6 Saksbehandling/Støttepraksis.....	29
3.7 Administrasjonens vurdering av saksbehandling/støttepraksis	29
3.8 Klagebehandling.....	30
4 Virkemiddelbruken	32
4.1 Datagrunnlaget	32
4.2 Saksmengde.....	32
4.3 Tilskudd/avslag	33
4.4 Prosjektene størrelse	34
4.5 Kjønn- og likestillingsdimensjonen	35
4.6 Geografisk spredning	39
4.7 Næringsgruppering.....	42
5 Søkernes syn på fondet.....	47
5.1 Hvem har søkt fondet om støtte og hvem har svart på undersøkelsen?	47
5.2 Næringskategorier	48
5.3 Likestilling	50
5.4 Grunner for å søke om støtte	51
5.5 Erfaringer med Samisk utviklingsfond.....	52
5.6 Rapportering og forventede resultater	55

5.7	Eventuelle framtidige søknader.....	58
5.8	De som ikke fikk støtte.....	59
6	Vurdering av Samisk utviklingsfond som distriktspolitisk aktør.....	60
6.1	Søkernes vurdering.....	62
6.2	Administrasjonens vurdering	63
6.3	Politikernes vurdering	64
6.4	Kommunenes vurdering	65
6.4.1	Kunnskap om fondet	65
6.4.2	Et fond for små tiltak.....	66
6.4.3	Kommunenes erfaringer med Samisk utviklingsfond	66
6.5	Utviklingsaktør eller medfinansjør?.....	67
7	Er samisk utviklingsfonds virkemiddelbruk i tråd med målsettingene?	71
7.1	Målsettingene for Samisk utviklingsfond.....	71
7.1.1	Fiskeri.....	72
7.1.2	Jordbruk.....	73
7.1.3	Duodji.....	74
7.1.4	Annet næringsliv	75
7.2	Mål eller tiltak?	76
7.3	Har Samisk utviklingsfond nådd målene sine?	77
7.3.1	... sterke og levende samfunn	77
7.3.2	... styrke kvinners deltakelse og likestilling	78
7.3.3	... miljøeffekter.....	79
7.4	Målsettinger og virkemiddelbruk	79
Vedlegg 1	Kommuner og søknader	81
Vedlegg 2	Spørreskjema.....	83
	Litteraturliste.....	91

Tabelloversikt

Tabell 1.1	<i>Endringer i SUFs geografiske virkeområde i perioden 1976-2005</i>	18
Tabell 3.1	<i>Klagesaker 2002-2006, prosent av antall søknader</i>	30
Tabell 3.2	<i>Klagesaker 2002-2006, prosent medhold/oppretholdt</i>	31
Tabell 4.1	<i>Antall saker per år, tilskudd, avslag, 5 avslag</i>	33
Tabell 4.2	<i>Gjennomsnittlig tilskudd 2002-2006</i>	34
Tabell 4.3	<i>Støttesatser og maksimalt beløp SUF</i>	35
Tabell 4.4	<i>Gjennomsnittlig tilskudd, næringskategorier, 2002-2006</i>	35
Tabell 4.5	<i>Prosentandel søknader kategorisert etter kjønn/bedrift</i>	36
Tabell 4.6	<i>Gjennomsnittlig støtte etter kjønn/bedrift og år</i>	39
Tabell 4.7	<i>Antall saker etter geografi og år</i>	40
Tabell 4.8	<i>Prosentandel saker etter geografi og år</i>	40
Tabell 4.9	<i>Antall søknader per kommune, 2002-2006</i>	40
Tabell 4.10	<i>Antall innvilgede saker etter næring, 2002-2006</i>	44
Tabell 4.11	<i>Næringsgruppering etter avslagsprosent, 2002-2006</i>	45
Tabell 4.12	<i>Næringsgrupper og fordeling kjønn/bedrift, 2002-2006</i>	45
Tabell 4.13	<i>Prosentfordeling næringsgruppering etter region, 2002-2006</i>	46
Tabell 5.1	<i>Oversikt over næringsfordeling for søknader 2002-2006, og svar på spørreundersøkelsen. Prosent.</i>	49
Tabell 5.2	<i>Om man forstod begrunnelsen for at søknaden ikke ble innvilget. Prosent. N=110</i>	50
Tabell 5.3	<i>Grunner for å søke om støtte</i>	51
Tabell 5.4	<i>Vurdering av informasjon og rettleiding fra SUF</i>	52
Tabell 5.5	<i>Meninger om Samisk utviklingsfond på ulike punkter</i>	54
Tabell 5.6	<i>Hva synes du om kravene til rapportering ved utbetaling av midlene?</i>	55
Tabell 5.7	<i>Vurderinger av ulike påstander knyttet til SUFs målsettinger</i>	57
Tabell 6.1	<i>Har prosjektet søkt og fått offentlig støtte fra annet hold</i>	67
Tabell 6.2	<i>Prosjektet kunne ikke gjennomføres uten støtte fra SUF</i>	69
Tabell 7.1	<i>Antall søknader etter kommune, 2002-2006. Tilsagnsprosent.</i>	81

Figuroversikt

Figur 1.1	<i>SUFs geografiske virkeområde</i>	17
Figur 3.1	<i>SUFs ulike organer i Sametinget</i>	25
Figur 3.2	<i>Årlige økonomiske rammer for næringene, i kr 1000, 2002-2006</i>	29
Figur 4.1	<i>Antall saker, tilskudd og avslag, 2002-2006</i>	33
Figur 4.2	<i>Kategorisering av andel søknader (antall) etter kjønn/bedrift, 2002-2006</i> ..	37
Figur 4.3	<i>Avslagsprosent etter kjønns-/bedriftskategorisering</i>	38
Figur 4.4	<i>Søknadsfordelingen mellom de største kommunene, 2002-2006</i>	41
Figur 4.5	<i>Antallet søknader/innvilga søknader, kommune 2002-2006</i>	42
Figur 4.6	<i>Prosentandel søknader etter næringsgruppering, antall og sum</i>	43
Figur 4.7	<i>Bevilget årlig beløp etter næringsgruppering</i>	44
Figur 5.1	<i>Aldersfordeling etter kjønn</i>	48
Figur 5.2	<i>Vurdering av fondets informasjon sett i forhold til innvilgelse/avslag</i>	53
Figur 5.3	<i>Bli/ble prosjektet gjennomført som planlagt?</i>	56
Figur 5.4	<i>Vurdering om man er helt enig (5 og 6) angående nytteverdien av prosjektene etter kjønn. Prosent</i>	57

Oppsummering med tilrådinger

Oppsummering av evalueringens hovedfunn

Denne evalueringen tar for seg virkemiddelordningen i Samisk utviklingsfond for perioden 2002-2006. Evalueringen omfatter de fire budsjettpostene jordbruk, fiske, duodjiformål og annet næringsliv. Den årlige bevilgningen til prosjekter innenfor disse postene har ligget rundt 16-17 millioner. I 2006 økte fondets totale rammer, men midler til duodjiavtalen og Interreg ble dette året skilt ut i egne poster. Disse to postene er ikke en del av denne evalueringen.

Sametingets tilskuddstyre behandler søknader til fondet. Tilskuddstyret forvalter midlene i henhold til retningslinjene og budsjettvedtak fattet av Sametinget i plenum. Disse er formulert forholdsvis vidt, og i tillegg legges det vekt på hvordan liknende saker tidligere er behandlet, det vil si at opparbeidet støttepraksis brukes som grunnlag for saksbehandlingen. For søknader under kr. 125.000,- er hovedregelen at Sametingets administrasjon fatter beslutningen om tilskudd. Disse legges fram for tilskuddstyret som delegasjonssaker. Sametingsrådet er klageorgan for søknader som påklages. Antallet saker som påklages har ligget mellom 4 og 9 prosent årlig. I tre av fire klagetilfeller blir tilskuddstyrets vedtak opprettholdt.

Virkemiddelbruken

Totalt er det i perioden bevilget 86,6 millioner til prosjekter som faller inn under denne evalueringens mandat. I perioden har antallet søknader hatt en stabil økning og ligget rundt 300 i året. I 2006 vokste antallet til 426. Dette skyldes primært at virkeområdet for fondet ble utvidet med nye kommuner og deler av kommuner fra 2005, og gjorde at antallet støtteberettigede personer til fondet økte med 35 prosent. Alle personer bosatt i og alle bedrifter registrert i kommuner/bygder i virkeområdet er støtteberettigede. I tillegg er den samiske befolkningen utenfor støtteområdet støtteberettiget. Fra 2004 kom det med en viktig endring i retningslinjene med en presisering om at midlene skal bidra til å styrke kvinners deltakelse og likestilling i næringslivet.

SUF er et fond med stor tilslagsprosent; to av tre søkere får støtte. I 2006 gikk avslagsprosenten opp til 46 prosent grunnet stor søknadstilgang. Samisk utviklingsfond er et fond for de små tiltak. Gjennomsnittlig støtte ligger på kr 91.213. Støtten er lavest for jordbrukssøknader, og høyest for søknader innen duodjiprogrammet og fiskeri.

Registreringen av søkere gjøres av administrasjonen etter kategoriene kvinne, mann, kvinne/mann og bedrift. Sammenblandingen av kjønn og foretaksregistrering gjør det vanskelig å gi en vurdering av kvinners deltakelse i programmet. Med gjeldende kategorisering utgjør prosjekter med kvinnelig søker 18 prosent av søkermassen, mannlige søker 40 prosent og kvinne/mann sju prosent. 35 prosent er kategorisert som bedrift. På tross av økt satsing på kvinner ser det ut til at kvinneandelen har økt særlig i

løpet av perioden. Kvinner som søker ser ut til å levere gode søknader, da avslagsprosenten for kvinnelige søkere er mye lavere enn hos menn.

Søknader fra Indre Finnmark dominerer i fondet, disse områdene har vært med i over 30 år. Den største endringen over tid finner vi i søknader fra Troms fylke, med nesten en fordobling i løpet av perioden. Utvidelsen av virkeområdet og økningen i søknadsmassen fra 2006 har slått positivt ut for Troms og Nordland, mens den relative andelen søknader går ned i Indre Finnmark, resten av Finnmark og i Sør-Norge. Karasjok og Kautokeino er enkeltkommunene med flest søknader (183 og 174), og resten av Indre Finnmark følger etter. Unntaket er Nesseby som havner på 12 plass på lista. Kåfjord, Alta og Kvænangen har også mange søknader.

Flest søknader finne vi innenfor næringsgrupperingen offentlig, privat og sosial tjenesteyting og jordbruk med henholdsvis 21 prosent og 20 prosent av søknadene. I løpet av perioden er det jordbruks-søknadene som har økt mest, mens offentlig, privat og sosial tjenesteyting har gått kraftig ned. Størst avslagsprosent finner vi hos søknader innenfor duodjiutvikling og investeringer (45 %), fiske (41 %) og offentlig, privat og sosial tjenesteyting (40 %). Lavest avslagsprosent har søknader under duodji-programmet (3 %) og jordbruk (27 %).

Søkernes syn på fondet

Det er gjennomført en spørreundersøkelse blant fondets søkere. Vel halvparten av søkerne som fikk avslag på sine søknader sier at de enten forstod avslaget, men var uenige med begrunnelsen for det, eller at de ikke forstod hvorfor de fikk avslag i det hele tatt. Disse svarene kan tolkes som at fondet enten må begrunne avslagene klarere og mer tydelig, eller at retningslinjene for søkere bør gjøres klarere, slik at søkere ikke vil være i tvil om egen søknad hører inn under fondets arbeidsområde og er potensielt støtteberettiget. Likevel må det påregnes at det alltid vil være rom for å ikke forstå et avslag, fordi det i tolkingen av regelverk og hva som er støtteberettiget uansett vil være åpent for skjønn og ulike meninger.

Samisk utviklingsfond har som del av hovedmålsettingen sin å arbeide for likestilling og å styrke kvinners deltakelse i næringslivet. Hva dette innebærer er ikke konkretisert fra fondets side, selv om fondet har gjennomført en egen likestillingsanalyse. Det er for eksempel ikke sagt noe om hva dette betyr med hensyn til prioriteringer og innsatser når det gjelder ulike næringer, og det er ikke satt opp konkrete delmål eller operasjonelle tiltak for de enkelte næringene fondet arbeider med. Fondets hovedmålsetting er likevel godt kjent blant søkerne, og sju av ti sier at de kjenner denne og nesten like mange sier at prioriteringen passer eget prosjekt.

En vesentlig del av de som søkte fondet om støtte – to av fem – sier de gjorde det fordi prosjektet deres ellers ikke kunne gjennomføres. Mange av prosjektene det her er snakk om ville slik sett ikke sett dagens lys om det ikke var for fondet.

Når det gjelder fondets informasjonsarbeid, så får det gode skussmål, særlig når det gjelder rettleider til søknad, men også svar gitt pr brev eller i telefon. Derimot er det få som karakteriserer informasjonen fondet har på egen hjemmeside på Internett som god. Det kan tolkes på to måter, enten er denne mangelfull, eller er det få av de som har svart på skjemaet som kjenner til hjemmesiden og opplysningene der, og følgelig heller ikke har kunnet ta stilling til vår påstand om dette. Det er ellers et klart mønster i vurderingene

her, de som har fått avslag på søknadene er jevnt over langt mer negative i sine vurderinger.

Fondets krav til rapporteringer blir ansett som klare og forståelige, og greie å forholde seg til. De fleste prosjektene det er snakk om her antas å fullføres, enten i følge plan eller litt forsinket. Det betyr at flere prosjekter enn de som har fått støtte fra fondet vil bli fullført, og dermed at alle prosjektene ikke er avhengig av fondets støtte for å gjennomføres. Prosjektene vil i særlig grad bidra til å trygge eksisterende arbeidsplasser og styrke tradisjonelle næringer. I noe mindre grad vil de bidra til å skape nye tilbud eller næringer. Mindre enn en av ti sier at prosjektene vil skape nye arbeidsplasser for kvinner og menn. På tross av disse heller positive tallene så sier likevel bare godt over halvparten at deres prosjekt vil kunne brukes av fondet som et godt eksempel i informasjonsarbeid om fondets arbeid. Her er kvinner langt mer positive til eget prosjekt, det samme gjelder generelt for søkere i kategoriene eiendom/forretningsdrift og industribygg og anlegg. Det er tradisjonelle næringene som ikke når opp når det er snakk om prosjekteiers vurdering av prosjektets mulighet for å være mønster for gode prosjekter for fondet.

Tre av fire av søkerne kan tenke seg å søke fondet om støtte senere. Ett av tre prosjekter som ikke fikk støtte ble gjennomført som planlagt, og litt færre ble gjennomført i redusert omfang. Resten ble skrinlagt. Spørreundersøkelsen gir et klart bilde av at midlene fra fondet er nyttige, og at mange prosjekter ikke ville blitt gjennomført uten støtte. Men gjennomføringen av prosjekter som fikk avslag viser også at ikke alle søknader til fondet er avhengig av innvilgelse for å gjennomføres.

Samisk utviklingsfond som distriktpolitisk aktør

Virkeområdet for samisk utviklingsfond kjennetegnes av flere negative utviklingstrekk som befolkningsnedgang (utflytting samt fødselsunderskudd), nedgang i primærnæringene jordbruk, fiske og reindrift, nedgang i antallet bedrifter, kvinneunderskudd og generelt lavt utdannelsesnivå. De bedriftsrettede ordningene innenfor distriktpolitiske treffer ikke helt i de samiske områdene, og spørsmålet blir derfor om midlene fra SUF kan kompensere for dette slik at området kan komme opp på samme nivå som landsdelen. Det er vanskelig å konkludere på dette i og med at andre finansieringsordninger virker på siden av og i fellesskap med SUF.

Fra spørreundersøkelsen har 60 prosent av søkerne svart at støtten fra SUF har bidratt til å styrke deres arbeidsplasser, og 53 prosent mener midlene har bidratt til å styrke de tradisjonelle næringene i området, mens 45 prosent mener de har skapt nye tilbud. Fondet har ikke fullt så stor betydning for å skape nye arbeidsplasser. Tilbakemeldingen fra søkerne viser at fondet bidrar aktivt for å støtte opp om tiltak som hviler på ressursgrunnlaget i de samiske bygdene og at det fondet kan tilby står i forhold det ambisjonsnivået de fleste søkerne har med sine søknader. Å styrke etablerte arbeidsplasser og næringer er viktigere enn store satsinger med mange nye arbeidsplasser.

Sametingets administrasjon mener at fondets rolle som distriktpolitisk aktør generelt er betydelig, men det er stor forskjell mellom kommunene. Fondet får tilbakemelding om at uten SUFs støtte hadde ikke lokalsamfunnene kunnet ha den utviklingen de har i dag. Noen kommuner har utnyttet ordningen svært godt, og fått stor uttelling. Rollen som distriktpolitisk aktører kommer først og fremst til syne ved at fondet er de små foretaks finansiør, og kan hjelpe dem som få andre finansiører vil satse på. Administrasjonen mer at minstesummen som prosjekteierne kan søke om på kr 10.000,-, bør økes. Mange søkere ønsker ikke en stor risiko med sine prosjekter, og foretrekker å satse i det små.

Samarbeidet med andre medfinansierer fungerer bra. Den ulike tolkningen av regelverket til Innovasjon Norge i Finnmark og Troms er derimot uheldig da søkere ikke behandles likt med hensyn til offentlig støtteprosent.

Politikerne i tilskuddstyret har sett det som svært viktig å informere om fondet i de nye kommunene i virkeområdet. Det har derfor vært en bevist strategi å legge møtene i tilskuddstyret i nettopp disse kommunene, og i den sammenheng gjennomføre møter med kommunen og folkemøter der en har presentert fondets muligheter. Det har vært et sterkt politisk ønske om å få opp antallet søknader i de nye kommunene, men her har en ikke lykkes like bra i alle kommunene. Satsingen på jordbruk og fiske har vært en bevist politisk prioritering da det ikke finnes mange andre som vil finansiere i disse næringene. Det er viktig å få opp standarden ved driftsbygningene og holde liv i kystfiskeflåten. Politikeren mener at fondet ikke har vært like flink til å orientere seg i annet næringsliv om hva som har vært aktuelt og hvilke utfordringene som finnes innenfor næringene.

Det er foretatt intervju med ansatte i fire kommuner (Kautokeino, Gamvik, Kåfjord og Snåsa) for å få en dypere innsikt i næringsetatenes/landbruksavdelingenes kunnskap om fondet og hvilken effekt fondet har hatt i kommunene. Mens administrasjonen i kommuner som Kautokeino, Kåfjord og Gamvik kjenner godt til fondet, og har hatt å gjøre med fondet og med folk som søker fondet om støtte i årevis, er ikke kunnskapen om Samisk utviklingsfond særlig stort i kommuneadministrasjonen i Snåsa som ligger utenfor virkeområdet. I kommuner utenfor virkeområdet ser situasjonen ut til å være slik at det er potensielle søkere som selv tar kontakt med fondet, uten å gå veien om kommuneadministrasjonen. Selv om kunnskapen om fondet generelt er god er det få som kjenner til satsingen på kvinner og likestilling. Kommunene har gode erfaringer med Samisk utviklingsfond, kanskje først og fremst fordi tiltak fondet har gitt støtte til enten som eneste fond eller sammen med andre, har ført til utvikling i kommunen. For Kåfjords del ble det fra kommunens side hevdet at man tidligere kunne se i landskapet hvor grensen mellom hvilken del av kommunen som var innenfor, og hvilken som var utenfor fondets virkeområde gikk. Området innenfor virkeområdet kunne vise til moderniserte og opprusted bruk, utenfor skjedde det lite.

Vi mener at SUF utfyller andre finansieringsordninger og er i stand til å finansiere og prioritere områder som andre ikke kan. Både regelverket og de politiske prioriteringene i Sametinget gjør SUF i stand til opptre som en utviklingsaktør. Dette betyr ikke at potensialet er fullt utnyttet. SUF har ennå en vei å gå som utviklingsaktør ved å ta mer aktivt del i og styre utviklingen i en ønsket retning. Dette dreier seg også om å følge med i samfunnsutviklingen og støtte opp om de næringene som har et vekstpotensial og som samfunnet har behov for. Her har SUF vært for lite aktiv. Hovedfokuset har vært på å saksbehandle og (med)finansiere søknader, mens det å være i forkant av samfunnsutviklingen og legge grunnlaget for utviklingen av en samisk næringspolitikk på et overordnet nivå har vært mindre sentralt.

Er virkemiddelbruken i tråd med målsettingene?

Hovedmålet for SUF er å medvirke til å utvikle ”.. sterke og levende samfunn med stabil bosetning og allsidig næringsliv, kultur- og samfunnsniv. Midlene skal bidra til å styrke kvinners deltakelse og likestilling i næringslivet. Miljøeffektene skal vurderes i søknadsbehandlingen.”

Det er vanskelig å gi et entydig svar på om Samisk utviklingsfond nådde målene sine i femårsperioden vi ser på. Vi kan gi et klart svar når det gjelder aktivitet og formidling av

støtte fra fondet, fondet behandlet et økende antall søknader i perioden og delte ut alle midlene det hadde til rådighet. Flere hundre fikk årlig støtte, og mange ulike tiltak så dagens lys på grunn av eller delvis på grunn av denne støtten. Slik sett kan vi oppsummere at fondet var en aktiv aktør når det gjelder samisk næringsutvikling, og spilte en betydelig rolle som medfinansierer til mange små og noen store tiltak innenfor sitt virkeområde.

Men om vi spør mer spesifikt om fondet nådde målene sine, så er det vanskeligere å svare. Det er først og fremst fordi fondet ikke klart nok har sagt hva hovedmålet innebærer for det årlige arbeidet. Fondet har en overordnet målsetting, og denne blir sett i forhold til ulike næringer. For de fire gruppene vi ser på her; jordbruk, duodji, fiskeri og annet næringsliv, presenterer de årlige budsjettene til Sametinget målsettinger og tiltak. Årsmeldingene for denne perioden forteller om hva som ble oppnådd i året som gikk.

Budsjettene og årsmeldingene 2002-2006 for Sametinget gir blant annet en oversikt over det næringsrettede arbeidet til Sametinget. Dette er todelt; arbeid og innsats rettet mot politisk nivå utenfor Sametinget, og arbeid og innsats Samisk utviklingsfond gjør overfor sine kunder. Av den grunn er målsettinger, strategier og tiltak i budsjettene omfattende, og gjelder ikke bare fondets innsats, som er vår fokus her. Det som derimot gjør budsjettene vanskelig å tolke, er at det i mange tilfeller ikke er klare og entydige skille mellom hva som er målsettinger, strategier og tiltak for neste års innsats. Flere ganger er det eksempler på at det som blir presentert som et tiltak, i realiteten er en målsetting. Det er heller ikke klart hva som er utviklingsfondets ansvar og hva Sametinget forøvrig er ansvarlig for av det som kalles tiltak i budsjettene. Budsjettene forteller med andre ord ikke klart hva som skal satses på i kommende år for å realisere målsettingene. Vidtfaende målsettinger og delvis manglende operasjonalisering av disse gjør det vanskelig å vurdere i hvilken grad målsettingene er nådd.

I tillegg gjør mangelfull rapportering i årsmeldingene det vanskelig å rapportere om målsettingene er nådd. I varierende grad blir det rapportert i forhold til det som kalles tiltak i budsjettene, og det er ikke alltid lett å lese budsjett og årsmelding i sammenheng. Vårt inntrykk er at fondet har nådd langt flere av målsettingene sine enn hva årsmeldingene rapporterer om, men at et mangelfullt rapporteringssystem eller –rutiner skjuler dette.

I lys av dette blir vår konklusjon at Samisk utviklingsfond i femårsperioden har arbeidet aktivt for å nå målet om å utvikle sterke og levende samfunn. Fondet har behandlet et økende antall søknader, har inkludert flere kommuner i virkeområdet og har foreslått flere nye satsinger, i tillegg til å videreføre satsingen på enkelte næringer. Men fondet må klargjøre egen satsing og følge opp områder man har vedtatt å prioritere bedre, slik at dette er klart for omverden, og da først og fremst søkere og kommuner.

Tilrådingar

Råd 1: Registrering av søknader

Sametingets administrasjon foretar en registrering av søknader etter vedtak om finansiering. Registreringen omfatter søkerens navn, adresse, saksnummer med beslutningsmyndighet, år, bevilget sum/avslag, kjønn/bedrift, tiltak, næring, kommunenummer. Denne informasjonen er viktig for å få en oversikt over hvem søkerne er og utarbeide statistikk for årlige rapporteringer. Det er likevel et forbedringspotensial ved denne registreringen, og vi vil foreslå noen endringer.

Sammenblendingen av registreringen av kjønn og bedrift gjør det vanskelig å måle om fondet har nådd sine mål om likestilling og økt kvinnelig deltakelse. Disse to må derfor skilles. Registreringen bør skje ut i fra søkers (den som underskriver søknaden) kjønn. Det er sikkert mulig å gjøre dette på andre måter, for eksempel ved også å registrere etter styreleders kjønn, flertallet i bedriften sitt kjønn osv. Vi mener det er viktig å holde fast ved en strømlinjeformet registrering som går på søkers kjønn. Det bør også være mulig å gjøre en kjønnsfordeling hos de som i dag er registrert som bedrift. Offentlige organisasjoner bør også registreres på samme måte. Kategorien kvinne/mann kan beholdes der det er to eller flere søkere (underskrivere).

Fondet gjør i dag ingen registrering på søkers alder. Vår spørreundersøkelse viser at gjennomsnittsalderen er forholdsvis høy blant mannlige søkere, men noe lavere blant kvinner. Ungdom er en prioritert målgruppe, og for å vurdere om man når denne, er det nødvendig å registrere søkers fødselsår.

Fondet bør også registrere annen finansiering ved prosjektene, altså hvem som er samfinansierer slik at en får en oversikt over hvem som er vanlige/mindre vanlige medfinansierer. Informasjon om potensielle finansierer med lav medvirkning bør føre til en intensivering av kontakten for å avdekke årsaker og eventuelt sette i verk tiltak.

Råd 2: Mål og tiltak

Samisk utviklingsfond sine årlige planer blir presentert gjennom budsjettet Sametinget legger fram hvert år. Her blir det presentert hvilke mål Sametinget har for arbeidet kommende år, innenfor hvert av saksfeltene tinget har ansvar for. Disse målsettingene skal oppnås gjennom ulike konkrete tiltak som skal iverksettes. Tiltakene skal igjen føre til aktivitet som vil resultere i at målsettingene blir nådd. I årsmeldingene skal man så kunne lese om i hvilken grad og omfang tiltakene er igangsatt, og om man har oppnådd det som var målsettingen.

Slik Sametinget i femårsperioden 2002-2006 har presentert målsettinger og tiltak i budsjettet er det for uklart hvor skillet mellom de to går. I flere tilfeller er det som kalles tiltak i budsjettet egentlig målsettinger, og det er slik vanskelig å forstå hvilke aktiviteter det er snakk om at Sametinget og Samisk utviklingsfond ønsker å iverksette og å støtte. Rommet for tolkninger er stort, og for stort til at det er mulig å uten videre ekskludere noe. Dette gir tilskuddstyret og administrasjonen stor handlingsfrihet, men også mangel på klare styringssignaler. Det gir videre brukerne store muligheter for å argumentere for egne tiltak, og få disse godtatte som mulige støttemottakere.

Råd 3: Rapportering

Det er mangler ved måten Samisk utviklingsfond rapporterer om sin virksomhet i året som gikk i Sametingets årsmelding. Slik årsmeldingene er presenterte i perioden vi ser på, er det vanskelig å forstå hvilke mål – på kort og lengre sikt – utviklingsfondet har oppnådd i året som gikk. Når vi ser årsmeldingene i forhold til budsjettene og det som heter tiltak der, så finner vi ikke alltid rapporter om hva som har skjedd med tiltakene, om de er iverksatt og hva resultatet er. Dette gjelder særlig de to første årene av femårsperioden vi ser på, men det gjelder også de siste årene. Samtidig viser det seg at fondet har gjennomført flere av tiltakene enn det kan synes ut fra årsmeldingene, det er bare ikke rapportert.

Vårt råd her er at budsjett og årsmelding må kunne leses i sammenheng, det ene som en oversikt over planlagte og vedtatte aktiviteter, det andre som en tilbakemelding om hva som skjedde. Det innebærer ikke at hvert enkelt tiltak, og hver enkel lite vedtak eller tildeling av midler, skal rapporteres i årsmeldingen, men at man må kunne få kunnskap om hva som skjedde på området. Slik årsmeldingene er for denne femårsperioden er det ikke mulig å vurdere i hvilken grad fondet har nådd sine målsettinger, til det er rapporteringen for knapp, tilfeldig og lite systematisk. Tilskuddstyrets rapport gir jo også noen opplysninger om dette, og denne bør først og fremst utvides slik at den vektlegger rapportering i forhold til fondets arbeid. Rapportering i Sametingets årsmelding kan begrenses i forhold til tilskuddstyrets egen årsmelding.

Samisk utviklingsfond er avhengig av tilbakemelding fra støttmottakere for å kunne rapportere videre om hva fondets midler har blitt brukt til og ført til i året som gikk. I dag er rapporteringen fra støttmottakere til fondet først og fremst en rapport som gjelder økonomibruken, og ikke hva midlene ble brukt til og førte til for den eller de som mottok dem. Et rapporteringsopplegg som ivaretar fondets behov for ytterligere informasjon om resultatene av prosjektene enn det dagens skjema krever bør vurderes. Dette bør være begrenset til den informasjonen man trenger, og bør lages i en form som gjør det enkelt å håndtere for både den som skal fylle ut skjemaet og den som skal lese og registrere det. Om man velger å bruke indikatorer, må disse være få. Kvantifisering bør brukes der det er nyttig, men det bør også være rom for indikatorer som forteller med ord, og ikke tall. Indikatorer kan for eksempel være antall nye eller opprettholdte arbeidsplasser, antall kurs gjennomført eller om tiltaket har bidratt til å styrke servicetilbudet på stedet.

Råd 4: Politikk og prioriteringer

I evalueringperioden har fondet i for stor grad vært styrt av søknadsmassen. En har saksbehandlet og i stor grad gitt tilskudd til prosjekter som har kommet inn uten å i særlig grad prioritert dem opp mot hverandre. Samisk utviklingsfond må vise tydeligere hva som er fondets politiske satsinger, og hvilke tiltak man vil prioritere i kommende år. Fondet bør holde fast ved hovedmålsettingen, men må legge mer arbeid i å konkretisere delmål, og ikke minst i å utforme tiltak. Man må gå bort fra praksisen med å ikke skille klart mellom mål og tiltak, slik det har vært gjort i budsjettene i femårsperioden. Tiltak bør ta utgangspunkt i årlige politiske prioriteringer i forhold til fondets mål, og være knyttet til det årlige budsjettet. Selv om budsjettene nøyer seg med en kort presentasjon av prioriteringer, så bør fondet tilstrebe at satsingen blir godt kjent, ved å informere på egen hjemmeside, og ved å få informasjon om hva tiltakene skal dreie seg om ut til kommunene.

Utviklingsfondet gir støtte både til privatpersoner, bedrifter, organisasjoner og samarbeidsparter. Det er også eksempler på støtte til gjennomføring av særskilte prosjekter eller innsatser. I forbindelse med politiske satsinger og målsetting om støtte til spesielle grupper, bør fondet videreføre egne programsatsinger. Dette har blitt gjort blant

annet ved duodjiprogrammet, og det har blitt foreslått iverksetting av egne næringsutviklingsprosjekter for kvinner, etablererprogram rettet mot ungdom og nettverk der kvinners kompetanse kan brukes til kreativ næringsutvikling Disse forslagene til tiltak er ikke gjennomført. Slike forslag bør konkretiseres i egne programmer med budsjett, tidsplaner og rapportering. Om fondet ønsker å få opp søknadsmengden hos prioriterte grupper (for eksempel kvinner og ungdom), må fondet gå aktivt ut i markedet og vurdere gulrøtter som høyere støttesatser for søkere innenfor disse gruppene.

I budsjettet gjøres en fordeling av midlene mellom næringer. Disse overholdes i begrenset grad, og fondet viser stor fleksibilitet med hensyn til søknadsmassen. Det er gode grunner for å ivareta denne fleksibiliteten, men en bør likevel holde fast ved de økonomiske rammene slik at en ikke taper egne prioriteringer av synet. Om fordelingen av midlene skal være et uttrykk for politiske prioriteringer må fondet være mer disiplinert og overholde sine egne rammer. Er rammen brukt opp kan søker oppfordres til å framme søknaden på nytt neste år.

Fondet oppfattes ofte som de små tiltaks fond. Saksbehandlerne bruker mye tid på søknader om små beløp. Med økt søknadsmengde er det nødvendig med en sterkere prioritering mellom søknadene. En økning av minstebeløpet for søknad til fondet på kr.10.000 vil trolig bidra til å redusere antallet søknader noe, og utelukke de som satser smått. Vi minner om at spørreundersøkelsen viser at en betydelig andel av de som får avslag hos SUF likevel gjennomfører sine prosjekter.

Råd 5: Informasjon til søkere

Sametinget har en informativ og godt oppdatert hjemmeside på Internett. Der blir det også gitt god informasjon om Samisk utviklingsfond, og aktuelle skjemaer – til søknader og anmodning om utbetaling av tilskudd, ligger der. Men når det gjelder fondets prioriteringer av saksområder og aktuell informasjon til potensielle søkere så er hjemmesiden langt mindre informativ. Få blant dem som svarte på spørreskjemaet vårt nevnte hjemmesiden da de vurderte informasjonen fra fondet. Her kan fondet gjøre en bedre innsats, ved å presentere tydelig hvilke innsatsområder som er prioriterte det enkelte året, hva som legges vekt på ved en søknad, og hva som kan støttes og ikke støttes innenfor den enkelte næring, med målsetting om å gi bedre informasjon til søkere. Dette vil være til hjelp både for potensielle søkere, for fondet og kommuner som i dag er svært viktige når det gjelder å svare på spørsmål fra folk som utformer søknader til fondet.

Spørreundersøkelsen vår viste at mange som fikk avslag var misfornøyde med begrunnelsen for avslaget. Etter vår vurdering synes avslagsbrevene å gi en rimelig god begrunnelse for at vedtaket førte til avslag, men på bakgrunn av misnøyen er det likefullt grunn til å understreke at avslag bør begrunnes på en måte som er tydelig og klar og gir tilstrekkelig informasjon om hvorfor utfallet ble som det ble.

Råd 6: Kontakt med kommunene

Samisk utviklingsfond og kommunene som hører med til fondets virkeområde er alle viktige kontaktpunkter for potensielle søkere, både med hensyn til informasjon og rettleiding. For søkerne er det viktig at kommunene er oppdaterte på hva som er fondets prioriteringer og satsinger, og hvordan forbruket av avsatte midler forløper utover året. Samisk utviklingsfond bør tilstrebe i sterkere grad enn nå å informere kommunene om endringer, satsinger og nye tiltak. Slik informasjon bør gis i en mer tilgjengelig form enn de årlige budsjettene. Dersom Samisk utviklingsfond for eksempel satser på tiltak for kvinner eller for ungdom, bør dette informeres om på nettet, og kommunene bør gjøres oppmerksom på dette. Dette må gjennomføres på en måte som er håndterlig for fondet

uten stor ressursbruk, for eksempel ved hjelp av nyhetsbrev på E-post, men der en samtidig forsikrer seg om at kommunene blir oppdaterte på endringer. Slik det er nå er det ikke gitt at alle kommunene kjenner til utviklingsfondets satsinger og prioriteringer, og selv om kommunene har et selvstendig ansvar for å bli informert, skader det ikke å praktisere en lettere form for nyhetsformidling. Fondet bør ha en til to kontaktpersoner i hver kommune i virkeområdet som kan spre informasjonen i sin organisasjon. I dag er det få av kommunene i fondets virkeområde som informerer om SUF på sine hjemmesider. Kommunene bør oppfordres til å legge inn en link til fondet under sine næringsider.

Tilskuddstyret bør fortsette å legge sine møter til kommuner (bygder) som er nye i virkeområdet eller har få søknader til fondet. Informasjon om fondet bør intensiveres der en har få søknader.

Råd 7: Medfinansierer/partnerskap

Fondet har generelt en god kommunikasjon med sine medfinansierer og kontakt tas der det er nødvendig ved enkeltsøknader. Det er likevel et potensial for bedre samordning av innsatser slik at finansiererne sammen kan nå felles mål. Dette kan for eksempel gjøres ved å plukke ut enkelte satsingsområder eller geografiske områder som blir prioritert over en periode, og hvor en målrettet virkemiddelbruk fra flere finansierer vil ha større effekt.

Forskjellig tolkning av regelverket for offentlige støttesatser ved de ulike regionkontorene for Innovasjon Norge, fører til at søkere til Samisk utviklingsfond med samfinansiering fra Innovasjon Norge behandles ulikt i Finnmark og Troms. Sametinget bør forsøke å få til en samarbeidsavtale med Innovasjon Norge som løser dette problemet.

Sametingets samarbeidsavtaler med fylkeskommunene kan også utnyttes bedre for å få i stand felles satsinger mot næringslivet i virkeområdet. Dette kan være ulike målgrupper som kvinner og ungdom og spesielle næringer som for eksempel samisk reiseliv. Fellestiltak for å heve kompetansen og bygge nettverk kan være slike eksempler.

---

1 Innledning

1.1 Evalueringens mandat, avgrensninger

I Sametingets budsjett for 2007 er det vedtatt at tilskuddsordningen for Samisk utviklingsfond (SUF) skal evalueres.

Formålet med denne evalueringen er å kartlegge hvordan Samisk utviklingsfond har fungert i forhold til fondets målsettinger og hvilke resultater eller utvikling som er oppnådd gjennom fondets støtteordninger. Evalueringen skal dekke årene 2002-2006.

I følge oppdragsbeskrivelsen skal evalueringen bestå av følgende hovedelementer:

- Vurdere om virkemiddelbruken har vært i tråd med fondets målsettinger
- Evaluere hvordan fondet oppfattes av tilskuddsmottakere
- Beskrive hvordan SUF fungerer som distriktpolitisk aktør
- Foreslå endringer/forbedringer ved fondet

Ett punkt fra oppdragsbeskrivelsen ble tatt ut etter avtale med oppdragsgiver. I dette punktet skulle det vurderes om virkemiddelbruken er i samsvar med reglementet for økonomistyring i staten. Det ble utelatt fra evalueringen da det ville kreve et omfattende arbeid med enkeltsøknader. I stedet ble det besluttet å bruke mer tid på å intervju noen utvalgte kommuner for å få fram mer data om geografisk variasjon i SUFs virkeområde.

Evalueringen skal omfatte søknader som faller innenfor postene jordbruk, fiske, duodjiformål og annet næringsliv. De resterende postene i SUF; duodjiavtalen, næringskombinasjoner og Interreg, vil ikke være en del av evalueringen. Begrunnelsen for dette er at duodjiavtalen er skilt ut som et eget program med egne retningslinjer. Sakene under duodjiavtalen er likevel med i datafilene som danner utgangspunkt for denne evalueringen. Driftsstøtte til næringskombinasjoner har også vært skilt ut som en egen post med egne retningslinjer. Saker under næringskombinasjoner er ikke en del av datagrunnlaget her. Ordningen opphørte for øvrig i 2005. Når det gjelder Interreg har midler fra Samisk utviklingsfond i hele perioden blitt brukt for å medfinansiere søknader i ulike grenseregionale EU program, Interreg. Fram til 2006 var disse søknadene ikke skilt ut og de ble registrert under de forskjellige eksisterende postene. Fra 2006 ble disse skilt ut i en egen post med egen økonomisk ramme. Interregsakene fra 2006 er ikke med i datagrunnlaget for denne evalueringen, mens de fra de foregående årene er med.

En annen avgrensning ved evalueringen er at forskerne ikke har gått inn i enkeltvedtak og hatt tilgang til søknadsarkivet. Forskernes tilgang på opplysninger om enkeltsøknader er begrenset til den registreringen saksbehandlere har gjort i datafiler.

1.2 SUFs historie og ulike ordninger

”Utviklingsfondet for sentrale samiske bosetningsområder” ble etablert som et midlertidig tiltak i 1975, og virkeområdet var de fem kommunene Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Tana og Nesseby i det samisk kjerneområdet. I tillegg kunne fondet gi støtte til tiltak utenfor disse kommunene hvis det var av vesentlig betydning for den lokale samiske befolkningen i området. I 1982 ble fondets navn endret til Samisk utviklingsfond, og fra 1985 ble det etablert som en permanent ordning. 8 nye kommuner ble tatt med i 1984, og denne utvidelsen førte til at fondet også fikk en sterkere sjøsamisk profil. Det var ikke bare hele kommuner som ble innlemmet, men de delene av kommunene som hadde samisk bosetning. I 1992 kom to nye kommuner med, og fondet formålsparagraf ble endret slik at det ikke lenger bare var mulig å støtte typiske samiske næringer i de sentrale samiske bosetningsområdene.

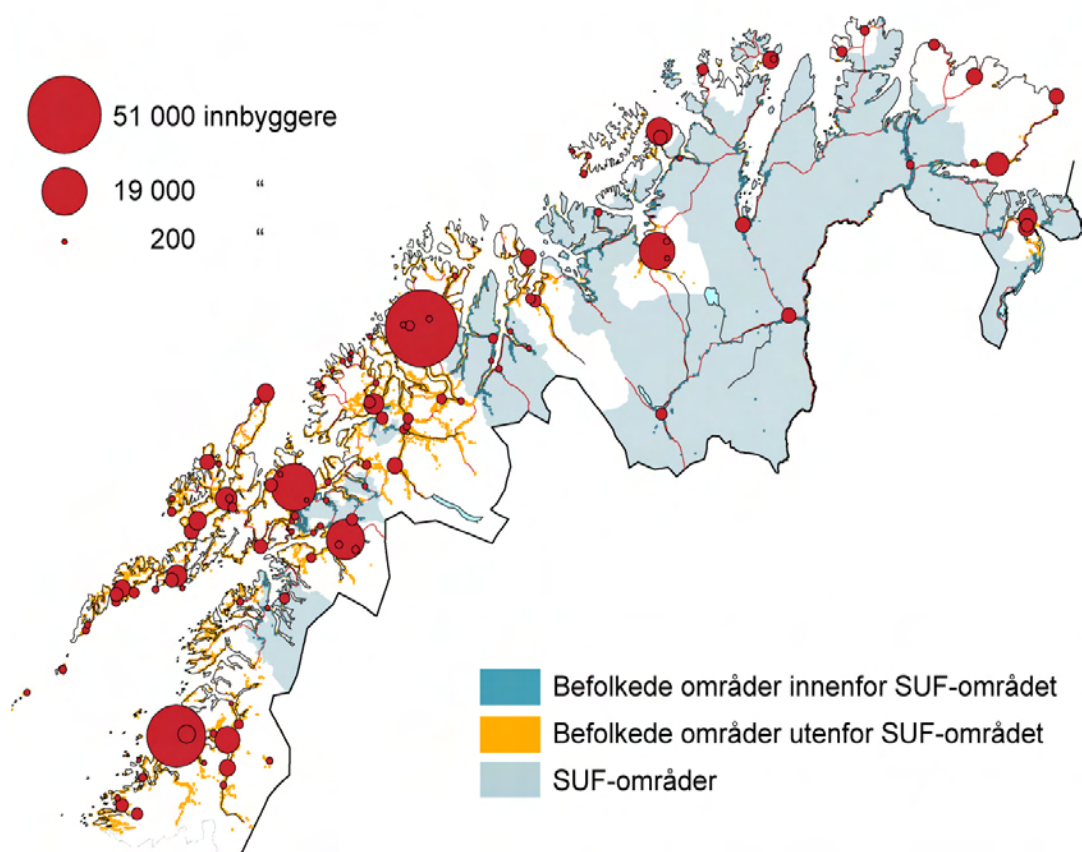
Brukene av midlene har til formål å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkningen og det samiske bosetningsområdet.

Samtidig som det kulturelle og etniske ble framhevet, ga endringen også legitimitet til å støtte søknader fra den ikke-samiske befolkningen, noe som alt var innarbeidet støttepraksis. Den samiske befolkningen i det sør-samiske området ble også eksplisitt innlemmet som støtteberettigede. I 1997 kom 5 nye kommuner med, samtidig som det ble foretatt en geografisk utvidelse av støtteområdet innenfor noen av de eksisterende kommunene.

Utvidelsen av SUF sitt virkeområde har gått parallelt med en utvidet og forbedret registrering til samemanntallet. Etter hvert som manntallet ble utvidet, fikk en rent statistisk en bedre oversikt over hvor den samiske befolkningen (de som selv definerer seg som samiske) var bosatt, og hvorvidt de ulike bygdene kunne defineres som samiske. Det har vært viktig å styrke identiteten i de sjøsamiske områdene, både å få flere sjøsamere til å melde seg inn i manntallet, og gi disse og bygdene deres mulighet til tilgang på økonomiske virkemidler gjennom SUF. Dette er ikke minst viktig med tanke på at dagens SUF-område blir betegnet som næringssvakt, har befolkningsnedgang og sliter med fraflytting.

En annen viktig utvikling i fondet er at det har gått fra å være et fond for tradisjonelle samiske næringer til å bli et fond for generell næringsutvikling i de samiske bosetningsområdene. Jordbruk, fiske, duodji, utmarksnæringer og næringskombinasjoner er fremdeles viktige, men andre næringer/et variert næringsliv har også blitt prioritert.

I 2002, ved denne evalueringens startpunkt, omfattet SUF-området befolkningen i 9 hele kommuner og 11 delkommuneområder og den samiske befolkning i sørsamisk område. I tillegg kunne fondet finansiere tiltak som særlig styrket samisk språk og kultur i hele landet og tiltak avledet av samisk reindrift. Figuren nedenfor viser SUF-området skravert i grått, og gir et bilde av at dette dreier seg om områder utenfor de store befolkningskonsentrasjonene.

Figur 1.1 *SUFs geografiske virkeområde***Tettsteder i Norge nord for Saltfjellet. 2003**

Kilde SSB

Den siste utvidelsen i SUF-området var fra 1. januar 2005. Denne vil bli nærmere beskrevet under kapittelet om endringer i retningslinjene. Her vil vi bare nevne at denne endringen førte til at befolkningsgrunnlaget i SUF-området, de som i praksis er støtteberettigede, økte til 39 518 personer, en økning på 35 prosent fra forrige utvidelse. Sett fra oppstarten i 1976 er befolkningsgrunnlaget i SUF-området nesten tredoblet. Foruten de nevnte kommunene under 2005 omfattet utvidelsen også den samiske befolkning på Senja og fastlandssida av Lenvik kommune.

Tabell 1.1 *Endringer i SUFs geografiske virkeområde i perioden 1976-2005*

(d) = deler av kommunene tas med

(u) = utvidet område av kommunen tas med

(uh) = utvides til hele kommunen

1976	1984	1992	1997	2005
5 kommuner	8 nye kommuner 13 kommuner totalt	2 nye kommuner 15 kommuner totalt	5 nye kommuner 20 kommuner totalt	6 nye kommuner 26 kommuner totalt
2011 Kautokeino 2020 Porsanger 2021 Karasjøk 2025 Tana 2027 Nesseby	2017 Kvalsund 2022 Lebesby (d) 2023 Gamvik (d) 1913 Skånland (d) 1920 Lavangen (d) 1940 Kåfjord (d) 1850 Tysfjord (d) 1853 Evenes (d)	2018 Måsøy (d) 1943 Kvænangen	2012 Alta (d) 2018 Måsøy (d/u) 2018 Lebesby (d/u) 1902 Tromsø (d) 1919 Gratangen (d) 1939 Storfjord 1940 Kåfjord (uh) 1805 Narvik (d)	2012 Alta (d/u) 2014 Loppa 2018 Måsøy (d/u) 2019 Nordkapp (d) 2023 Gamvik (d/u) 2030 Sør-Varanger (d) 1913 Skånland (uh) 1919 Gratangen (d/u) 1920 Lavangen (uh) 1925 Sørreisa (d) 1938 Lyngen 1805 Narvik (d) 1849 Hamarøy (d) 1850 Tysfjord (uh)
5 hele kommuner Folketall 1.1.1976: 14 284	6 hele kommuner 7 delkommune- områder	7 hele kommuner 8 delkommune- områder	9 hele kommune 11 delkommune- områder Folketall 1.1.2004: 25 774	12 hele kommuner 14 delkommune- områder Folketall 1.1.2005: 39 518

Kilde: SSB

I løpet av perioden som skal evalueres, har SUF bestått av ulike satsingsområder eller næringer, og som i praksis har blitt definert som underposter i SUFs budsjett. Fra 2002 bestod SUF av 5 budsjettposter;

- Fiskeri
- Jordbruk
- Duodji
- Annet næringsliv
- Næringskombinasjoner

Innenfor hver av postene er det formulert mål, strategier og tiltak. Det er satt en økonomisk ramme for hver av postene og spesielle føringer på hva som eventuelt er prioritert innen den enkelte næringen det året, blir gjort kjent. Mens postene fiske, jordbruk og annet næringsliv har vært ”faste poster” over lang tid, har duodji og næringskombinasjoner hatt en litt annen historikk.

I 2003, 2004 og 2005 beholdt en de samme budsjettpostene, med unntak av duodji som ble splittet i to poster; utviklingstiltak/investeringer og duodjiprogrammet.

I 2000 ble det utarbeidet et utviklingsprogram for duodji for perioden 2001-2005 som ble vedtatt av Sametinget året etter. Programmet fikk ikke ekstern finansiering slik det var planlagt, og i perioden 2003-5 ble det avsatt midler over SUF til duodjiprogrammet og duodjiutvikling og investeringer. Fra 2006 ble det utarbeidet en egen næringsavtale for duodji med en økonomisk ramme på 8,5 millioner. Fra dette året ble alle de tidligere ”duodjipostene” (duodjiprogrammet, duodji utviklingstiltak/investeringer) samlet under duodjiavtalen.

Ordningen med driftstilskudd for næringskombinasjoner innen jordbruk, reindrift, fiske, duodji eller utmarksnæringer har eksistert først som en prøveordning fra 1991-96, og ble permanent med egne retningslinjer fra 1996. Næringskombinasjoner har hatt en egen post med øremerkede midler under SUF. Ordningen ble avviklet i 2005.

1.3 Tidligere evalueringer

SUF eller deler av SUFs virkemidler/virksomhet er tidligere blitt evaluert. Her vil vi kort gå gjennom de viktigste funnene ved disse evalueringene.

Kun en gang tidligere har SUF og fondets virksomhet blitt evaluert. Denne evalueringen fant sted i 1993 ”Samisk utviklingsfond – som utviklingsaktør i samiske bosetningsområder” (NIBR, 1993). Evalueringen har hovedfokus på hvordan SUF har konkretisert sin innsats som utviklingsaktør og hvordan denne er blitt vurdert av støttemottakere. Fondets målsettinger skal fremmes gjennom to typer innsatser; faglig bistand som veiledning, opplæring og faglig støtte samt økonomisk bistand ved å gi tilskudd til tiltak.

I rapporten ”Ka kan æ få pæng til” (Agderforskning, 1999) rettes fokus mot rollefordelingen mellom SND, Samisk næringsråd og kommunale næringsfond i Indre Finnmark. Dette var på slutten av omstillingsprogrammet for Indre Finnmark hvor ekstra økonomiske midler ble tilført de ulike virkemiddelordningene og hvor det ble forutsatt at disse skulle samordne sin tildeling bedre. Evalueringen gir blant annet en vurdering av SUFs rolle:

Samisk næringsråd er en betydelig finansieringsaktør, men har vært mest opptatt av å behandle et stort antall saker i året og er i mindre grad en premissgiver for samisk næringsutvikling. Utfordringen ligger i å utforme en bevisst næringspolitikk og å komme på offensiven i forhold til næringslivet og de andre fondene.

Pedersen og Høgmo evaluerte samepolitiske tiltak i Kåfjord kommune i 2004 (Norut Samfunn, 2004). Dette er den eneste evalueringen som har gått grundig inn på effekten av SUFs midler i en enkelt kommune. Evalueringen viser at Kåfjord er en kommune hvor SUF har hatt stor effekt på sysselsettingen (særlig innen jordbruk) og befolkningsutviklingen i kommunene sammenlignet med nabokommuner som ikke er med i SUFs virkeområde, og de områdene av kommunene som kom med i SUF-området på et senere tidspunkt.

Ordnungen med støtte til næringskombinasjoner er evaluert to ganger; "Støtte til næringskombinasjoner i samiske områder" (NIBR, 1994) og "Næringskombinasjoner 1997-2000 – Evaluering av driftsstøtten i samiske områder" (NIBR, 2001).

---

2 Datakilder og metode

2.1 Kilder

Denne evalueringen baserer seg på en rekke kilder; skriftlige kilder, intervju, datalister og en spørreundersøkelse.

De skriftlige kildene har vært ulike dokumenter fra Sametinget om næringsutvikling og Samisk utviklingsfond spesielt. De viktigste dokumentene har vært politiske program, den politiske behandlingen av retningslinjene og den geografiske utvidelsen, årlige budsjetter og årsmeldinger, tilskuddstyrets rapporter og ulike planer for spesifikke næringer. I tillegg har vi sett på tidligere evalueringer av SUF og deler av deres tilskuddsforvaltning/virksomhet.

Sametingets administrasjon foretar en registrering av alle søknader til samisk utviklingsfond. Disse datalistene gir informasjon om søker og prosjektet, og er brukt som grunnlag for å foreta kjøring der ulike variabler er krysset.

Det er gjennomført intervjuer med administrasjonen, kultur- og næringsavdelingen, som har ansvar for SUF, politikere fra Sametinget (primært fra tilskuddstyret), og 4 utvalgte kommuner.

2.2 Spørreundersøkelse

En del av datagrunnlaget for denne rapporten er en spørreundersøkelse sendt til alle som søkte Samisk utviklingsfond om støtte i tidsperioden 2002-2006. Undersøkelsen ble sendt til 1100 personer, eller informanter, og ble først sendt ut 27. august. Da ble den sendt på papir ved hjelp av posten, og i brevet som var vedlagt ble det opplyst at man også kunne svare ved å gå inn på en oppgitt adresse på nettet. Dessverre oppstod en del tekniske problemer i utskrivningen av undersøkelsen, slik at den ikke ble som planlagt. Spørreskjemaet skulle være både på norsk og samisk, og skjemaet skulle samtidig være mulig å scanne inn i ettetid. Det viste seg at systemet ikke taklet alle disse utfordringene samtidig, noe som gikk ut over den samiske utgaven. Ved purrerunden, som ble sendt ut 3. oktober, ble vi derfor nødt til å gå bort fra den opprinnelige planen vår, og sendte da ut et tospråklig skjema som vi måtte behandle manuelt ved retur.

Vi fikk i alt 452 svar eller returnerte brev, noe som tilsvarer en svarprosent på **40,7**. Vi hadde håpet på en noe høyere svarprosent, men så ikke det som mulig etter en purrerunde der vi ventet heller lenge på siste svar. En fordel ved datamaterialet vårt er likevel at vi har svar fra alle geografiske områdene som er representerte i opprinnelig utvalg, og at vi har svar fra alle næringskategorier.

2.3 Rapportens innhold

Kapittel 3 beskriver Samisk utviklingsfond slik det har framstått i perioden som skal evalueres; dets mål og målgrupper, fondets organer, endringer i retningslinjene, budsjetttrammene og den formelle behandlingen av sakene gjennom saksbehandling og klagegang.

Kapittel 4 omhandler virkemiddelbruken, og er basert på datafilene over søknadene. I neste kapittel gjengir vi resultatene av spørreundersøkelsen til søkerne. De resterende kapitlene prøver å analysere utviklingen basert på ulike data. I kapittel 6 gir vi en vurdering av SUF som distriktspolitisk aktør hvor syn fra politikere, administrasjon og kommuner kommer fram. Til slutt vurderer vi om fondets virkemidler er i tråd med målsettingene. Evalueringens oppsummering og tilrådinger har vi plassert først i dokumentet for at det skal få en sentral plass. Dessuten vil dette kapittelet være lett å finne for lesere som ønsker en kortversjon av rapporten.

3 Samisk utviklingsfond 2002-2006

3.1 Mål

Hovedmålet for SUF finner vi i retningslinjene, og i de årlige budsjettene.

Hovedmålet for Samisk utviklingsfond er sterke og levende samfunn med stabil bosetning og allsidig næringsliv, kultur- og samfunnsliv. Midlene skal bidra til å styrke kvinners deltakelse og likestilling i næringslivet. Miljøeffektene skal vurderes i søknadsbehandlingen

De to siste setningene kom med fra 2003, og disse har hatt litt forskjellig ordlyd i budsjettene fra år til år, men med samme innhold. Disse må sies å være en presisering som kom med etter en sterkere fokus på å få opp andelen søknader fra kvinner.

Fra 2006 ble nok en setning føyd til hovedmålet selv om dette også må ses på som en presisering:

Bruken av virkemidlene skal særlig ha fokus på nærings- og sysselsettingsperspektivet for å styrke lokal næringsutvikling innenfor fondets geografiske virkeområde.

Denne presiseringen kom som en reaksjon på et økende antall søknader. Med utvidelsen av støtteområdet var det behov for å prioritere investerings- og utviklingsformål i næringslivet framfor støtte til kultur-, sosial- og andre samfunnsrelaterte formål. Det var behov for å snevre inn og presisere næringsperspektivet, også med tanke på å få kanalisert ”kultursøknader” inn i andre støtteordninger Sametinget har, for eksempel kulturfondet.

I tillegg er det formulert mål for de ulike næringene i retningslinjene:

- Beholde andelen sysselsatte i jordbruket, samt styrke rekrutteringen
- Bevare og utvikle fiske som et viktig materielt grunnlag for bo- og sysselsettingen i samiske kyst- og fjordområder
- Styrke duodji som kultur, fag og næring
- Å få et sterkt og variert næringsliv

Igjen ser vi at ordlyden kan være litt annerledes i de årlige budsjettene uten at det utgjør noen stor meningsforskjell. Innen duodji har en derimot fra 2004 spisset målet:

- Tilrettelegge for en sterkere næringsrettet duodji

3.2 Målgrupper

Målgruppen for SUF er den samiske befolkningen i Norge og hele befolkningen innenfor det geografiske virkeområdet.

Dette betyr at innenfor virkeområdet er hele befolkningen støtteberettiget, mens det utenfor virkeområdet legges vekt på etnisitet.

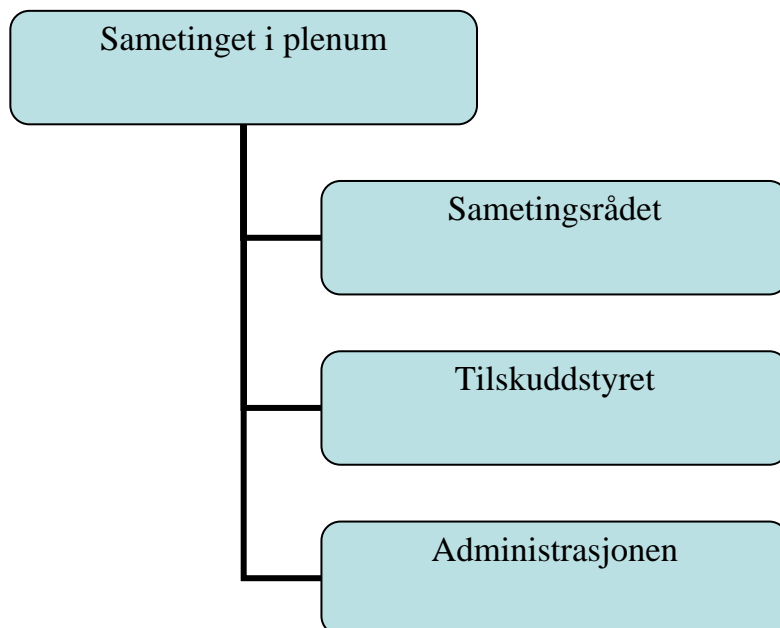
I tillegg er kvinner og ungdom kommet med som viktige målgrupper det er nødvendig å gjøre en spesiell innsats mot.

Som tidligere nevnt kom satsingen mot kvinner og likestilling med i hovedmålet i fondet fra 2003. Det er likevel ikke gjort så mye konkret for å få opp kvinneandelen blant søkerne; verken av økonomiske gulrøtter eller spesielle tiltak/program.

SUF har ingen registrering på søkers alder, men det er et generelt inntrykk at det er få unge søkere og derfor et ønske om å få opp andelen. Ungdom er definert som en viktig målgruppe, både generelt for SUF og dette blir også understreket under beskrivelsen av de enkelte næringene i de årlige budsjettene. I følge administrasjonen har en lagt til grunn en øvre aldersgrense på 32-33 år for å bli definert som ungdom. Ett unntak er fra 2005 da det ble øremerket etablererstipend for ungdom i en pott på kr 100.000,- To søkere ble innvilget kr 25.000,- hver, mens resten av potten stod ubrukt. Ordningen ble ikke videreført.

3.3 Fondets organer

Samisk utviklingsfond er Sametingets eget næringsfond, og er forankret i flere nivå i Sametinget. Sametinget i plenum utformer de overordnede strategiene for Sametingets næringsutvikling, og de viktigste politiske beslutningene for SUFs virksomhet; retningslinjene og budsjettvedtak.

Figur 3.1 *SUFs ulike organer i Sametinget*

3.3.1 Sametingsrådet

Sametingsrådet består av president, visepresident og 3 rådsmedlemmer, og utgår av Sametinget i plenum (etter flertallsmetoden) og sammensetningen avhenger av forhandlinger mellom parter som i fellesskap oppnår flertall. Sametingsrådet er klageorgan for SUF-søknader som påklages fra søker.

3.3.2 Tilskuddstyret

Sametinget i plenum oppnevner tilskuddstyret av og blant Sametingets representanter (etter forholdstallmetoden), og det velges 7 medlemmer, herunder leder og nestleder, med personlige vararepresentanter for en valgperiode. I den perioden som evalueres har det vært to tilskuddstyre; 2002-2005 og 2005-2009. Sametingets tilskuddstyre er Sametingets forvaltningsorgan for SUF.

Tilskuddstyret forvalter midlene til SUF i henhold til:

- Sametingets budsjettvedtak
- Vedtatte retningslinjer for SUF.

Med utgangspunkt i Sametingets budsjettvedtak og vedtatte retningslinjer fastsettes nærmere støttepraksis for SUF.

Tilskuddstyret har delegert til administrasjon å fatte førstegangsvedtak i kurante saker og i saker som har et tilskuddsomfang på inntil kr 125.000,-. Hovedregelen er at saker under kr 125.000 blir avgjort administrativt, men i tvilstilfeller kan også saker under beløpet legges fram for tilskuddstyret for vedtak. Hva som er en kurant sak er en subjektiv vurdering administrasjonen må gjøre i forhold til hva som er opparbeidet støttepraksis. Generelt vil administrasjonen legge saken fram for tilskuddstyret for vedtak om det er tvil om søknaden er støtteberettiget. Tilskuddstyret har da mulighet for å ta tvilstilfeller opp til debatt og bruke sitt politiske skjønn. De kurante sakene hvor vedtaksmyndighet er lagt

til administrasjonen, legges fram som delegasjonssaker for tilskuddstyret. Dette betyr at tilskuddstyret avlastes med å behandle en rekke mindre og "greie" saker, og kan bruke sin tid på andre større, og mer krevende saker. Med det økende antallet søknader er dette viktig ikke minst av effektivitetshensyn.

Tilskuddstyret har årlig hatt ca 4 møter som fysisk er lagt til forskjellige kommuner i virkeområdet. Dette er for å ha mulighet til å informere om fondet og ha møter med kommune og andre samarbeidsparter. I tillegg avholder tilskuddstyret telefonmøter der en tar opp saker som krever en raskere saksbehandling. Arbeidet i tilskuddstyret er preget av at en ønsker å komme fram til enstemmighet i saker.

Tilskuddstyret la fram en rapport for virksomheten i valgperioden 2001-2005. Sametinget i plenum anmodet om at en slik rapportering i ettertid skulle gjøres årlig, og for 2006 forelå det en slik rapport. Disse rapporteringene er viktige da tilskuddstyret får lagt fram en oversikt over søknadene (avslagsprosent, søknadsfordeling mellom kjønn, regioner, kommuner, næringer) til Sametinget i plenum. Rapportene inneholder også en del generelle vurderinger av hvorvidt en har nådd ulike mål samt hvilke utfordringer og debatter som tilskuddstyret har hatt.

3.3.3 Administrasjonen

I Sametingets administrasjon er det ca 5 personer som jobber med Samisk utviklingsfond, dvs. veileder søkere, behandler søknader m.m. Sametinget er organisert i team og disse har også arbeidsoppgaver innenfor andre områder i Sametinget. I 2007 sitter 4 av disse ved Sametinget i Karasjok og en i Evenes. Administrasjonen står for fondets daglige virksomhet, legger fram saker for tilskuddstyret, og setter vedtak ut i livet.

3.4 Endringer i retningslinjene og geografisk virkeområde

I løpet av det tidsrommet evalueringen dekker, 2002-2006, har det bare vært én reell revisjoner av retningslinjene, men det er i etterkant tatt inn et tillegg. Før dette var den siste revideringen fra 1998.

I valget til Sametinget i 2001 gikk andelen kvinnelig representanter ned, og dette førte til en ny debatt om hvordan en bedre kunne få opp kvinneandelen innenfor alle Sametingets området. Spesielt blant søkere til SUF var det en lav andel kvinner, noe som delvis kan forklares med at SUF ble sett på som et primærnæringsfond. I 2003 ble retningslinjene tatt opp til politisk debatt på nytt, og det var særlig nødvendigheten av å prioritere kvinnelige etablerere og næringsutøvere som stod i fokus. Det var derfor viktig å få fram at virkemiddelbruken skulle bidra til at både kvinner og menn finner det attraktivt å bo og leve i de samiske samfunnene. I hovedmålet ble det derfor satt inn et punkt om å styrke kvinners deltakelse og likestilling i næringslivet. Det ble også tatt med et punkt om at miljøeffekter skal vurderes i søknadsbehandlingen. De nye retningslinjene ble delt i to deler: De nye "skal-kravene" i bestemmelser om statlig økonomistyring, og del II omfattet andre forhold. Del I inneholder mål for virkemiddelbruken, kriterier for måloppnåelse, tildelingskriterier, oppfølging og kontroll og evaluering. Del II inneholder kunngjøringer, krav til søknadens innhold og form, søknadsbehandling og klagebehandling, utbetaling og tilbakebetaling og overordnet kontroll. De nye retningslinjene tok til å gjelde fra 1.1 2004.

På slutten av 2004 tok en opp til politisk behandling en utvidelse av det geografiske virkeområdet for SUF. Under punkt 3 om tildelingskriteriene i retningslinjene ble det lagt til et tillegg uten at de andre punktene ble endret. Dette var den største utvidelsen som har funnet sted i fondets historie hvor antallet støtteberettigede personer innenfor virkeområdet økte med 35 prosent. Vi vil her gå litt inn på prosessen som lå bak utvidelsen. Bakgrunnen for utvidelsen var primært å styrke de sjøsamiske områdene og bevare dagens næringsstruktur og grunnlaget for en stabil bosetning. De nye områdene var preget av stor fraflytting og nedgang i primærnæringene, og med tilgang på midler fra SUF, var håpet å bremse opp en slik utvikling.

Ved tidligere utvidelser har det til dels vært vanskelig å få med nye kommuner, men denne gangen var interessen stor. I forkant var det sendt ut forespørsel til kommunene med oppfordring til å søke Sametinget om opptak i SUF-området. I følge saksframlegget (Sak 49/04) ble slike søknader sendt fra Nordkapp, Alta, Lyngen, Sørreisa, Loppa og Sør-Varanger. Disse ble også oppfordret til å sende dokumentasjon som ulike planer for kommunal/lokal næringsutvikling, beskrivelse av demografiske forhold, oversikt over samisk bosetning, politiske vedtak til grunn for søknaden og gjøre rede for spesifikke politiske tiltak i kommune. På denne bakgrunn fremmet administrasjonen et forslag til utvidelse av virkeområdet. Vi har ikke tilstrekkelig informasjon om hver enkelt kommune og hvordan ønskene om innlemmede bygder stod i forhold til de som til slutt ble valgt av Sametinget, men som et eksempel kan vi nevne Sør-Varanger kommune som i sitt politiske vedtak primært ønsket å innlemme hele kommunen, sekundært en håndfull bygder¹. Resultatet fra Sametinget var en mellomløsning med et større antall bygder enn det som sekundært var foreslått. I tillegg til søknadene fra kommunene har politiske parti og enkeltrepresentanter fremmet forslag.

I den politiske prosessen med å velge ut nye områder har det kommet til ønsker om ytterligere utvidelse slik at administrasjonens opprinnelige forslag, som var en begrenset utvidelse, endte opp med å bli en mer omfattende utvidelse. Komiteen for kultur og næring stod for forslaget om utvidelse i 5 kommuner, og en enkeltrepresentant for en utvidelse i en sjettede kommune. Disse ble vedtatt, mens et forslag som gjaldt to kommuner fra komiteens mindretall, ble forkastet. Vi er litt usikre på hvorvidt disse forslagene som kom under den politiske behandlingen var klarert med de aktuelle kommunene. Vi vet at det i etterkant var en debatt i media² om innlemmelsen av Ingøy da dette tydeligvis ikke var et fremmet ønske fra kommunenes side. Med én registrert innbygger i Samemantallet var ordføreren i Måsøy kommune, Ingalill Olsen, forundret over innlemmelsen (Finnmark Dagblad, 8. desember 2004).

Det må jo være lov å stille et spørsmål om Sametinget er i gang med å annektere nye områder, uten at de samme områdene vet det selv

Innlemmelsen av de nye områdene tok til å gjelde fra 1.1. 2005.

Vi kan for øvrig lese i saksframlegget at det for framtida er behov for å avklare hvilke søknadsprosedyrer som bør ligge til grunn for å komme med i fondets virkeområde.

¹ <http://www.sor-varanger.kommune.no/sametingspresidenten-er-positiv-til-at-deler-av-soer-varanger-kommune-blir-underlagt-samisk-utviklingsfonds-virkeomraade-.189266-17830.html> og <http://www.sor-varanger.kommune.no/utvidelse-av-samisk-utviklingsfonds-geografiske-virkeomraade-.165942-17830.html>

² <http://www.finnmarkdagblad.no/nyheter/article1363986.ece>

Det behov for å avklare hvilke søknadsprosedyrer som bør ligge til grunn for å komme inn i virkeområdet.

Vi vil kort nevne at retningslinjene igjen har vært revidert i 2007, men siden dette har skjedd etter perioden som her skal evalueres, vil vi bare kort nevne litt om bakgrunnen for dette. Riksrevisjonen har påpekt svakheter ved Sametingets tilskuddsforvaltning. De etterlyser klarere mål for hver enkelt tilskuddsordning, rutiner for bedre måloppnåelse og prioriteringer. I september 2007 vedtok Sametingets plenum en revisjon av Sametingets søknadsbaserte tilskuddsforvaltning der formålet er å samle alle tilskuddordningene i et felles overbyggende regelverk. Ordningen har et regelverk i henhold til krav om økonomistyring og tilskuddsforvaltning. Endringene vil gjelde fra 1. januar 2008

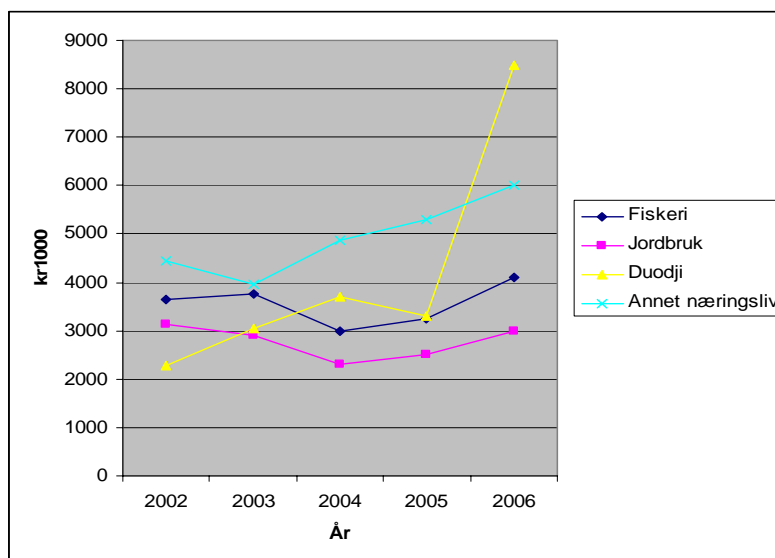
Benevnelsen Samisk utviklingsfond vil utgå og erstattes med søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling. For søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling vil dette betyr at fra 1. januar 2008 skal politikerne gå sterkere inn i budsjettet for hvert år og gjøre klarere prioriteringer. Det skal gjøres en øremerking av midler innenfor hver næring som i større grad enn i dag skal følges opp for å hindre overforbruk/underforbruk. Retningslinjene, prioriteringene, og regelverket innen hver næring vil i større grad være retningsgivende for hvem som skal få støtte fra fondet, og tidligere støttepraksis vil i prinsippet falle bort som tildelingskriterium.

3.5 Budsjettrammer

Hvert år i november foretar Sametinget i plenum et budsjett for neste år som omfatter alle Sametingets budsjettposter. Et eget kapittel omhandler næringsutvikling og SUF, og her blir de årlige prioriteringene innen fondet lagt. Dette er politikernes mulighet til å påvirke retningen i fondet. Etter en innledning med fondets hovedmål og spesielle utfordringer, går budsjettokumentet gjennom de ulike næringene og presiserer mål, strategier, tiltak og økonomiske rammer innenfor hver næring. Her kan Sametinget legge føringer på hvilke type tiltak som skal prioriteres innen hver næring det enkelte året.

I budsjettet settes de økonomiske rammene for fordelingen av midlene innenfor hver av næringene. I tabellen nedenfor gis en framstilling av utviklingen av disse rammene fra år til år innenfor de postene som skal evalueres. Rammene innen jordbruk gikk ned fra 3.2 millioner de to første årene, men har hatt en moderat økning de to siste årene. Rammen for fiske ligger litt høyere, men følger stort sett den samme utviklingen, bortsett fra en liten oppgang fra 2002 til 2003. Annet næringsliv hadde en liten nedgang fra 4.4 millioner i 2002 for så å stige jevnt til 6 millioner i 2006. Rammene innenfor duodji (som omfatter ulike ordninger som utviklingstiltak/investeringer, duodjiprogrammet og duodjiavtalen) har økt fra 2.2 millioner i 2004, og etter en liten nedgang i 2005, økte rammen til 8.5 millioner. Den markerte økningen innen duodji i 2006 skyldes innføringen av duodjiavtalen. En del av økningen skyldes det forholdet at organisasjonsstøtte til duodjiorganisasjonene og duodjiutvalgene ble overført fra plenumsbudsjettet til avtalen. Denne overføringen utgjorde 1,9 millioner kroner.

Figur 3.2 Årlige økonomiske rammer for næringene, i kr 1000, 2002-2006

Her må det presiseres at disse rammene har vært veiledende. Senere i rapporten vil vi se hvordan forholdet mellom rammene og det faktiske forbruket er.

Under revidering av budsjettet i mai, har det vært mulig å få tilført nye midler hvis en ser at det har vært stor pågang av søknader innen enkelte næringer.

3.6 Saksbehandling/Støttepraksis

Administrasjonen saksbehandler søknader løpende etter hvert som de kommer inn. I perioden som evalueres har det ikke vært søknadsfrister, men fra 2007 er det innført en frist på tre ganger i året. Rettledning for søkere har angitt hvilke krav som stilles til opplysninger som skal være med. Tidligere har det ikke vært formelle krav om at søknaden skal skrives på et fastsatt søknadsskjema, selv om dette har eksistert noen år. Fra 2008 vil det være et krav om at alle søknader skal sendes på standard skjema. Administrasjonen baserer saksbehandlingen på gjeldende retningslinjer, budsjettvedtak og andre politiske dokumenter. Både retningslinjene og budsjettvedtakene har vært formulert forholdsvis rundt, og det har vært mulig for administrasjonen å bruke ganske mye skjønn. I fravær av klare prioriteringer har derfor mye av saksbehandlingen og vedtakene vært basert på tidligere praksis i liknende saker, såkalt støttepraksis. Det har vært utformet støttenotat som har hatt til hensikt å sikre at administrasjonen og tilskuddstyret har en felles forståelse for hva som er opparbeidet støttepraksis.

3.7 Administrasjonens vurdering av saksbehandling/støttepraksis

Administrasjonen har ønsket en klarere prioritering fra politikernes side som gjennom retningslinjer og budsjettvedtak gjør det enklere å avgjøre hvilke saker/søkere som er

støtteberettigede. Bruk av tidligere støttepraksis har visse ulemper da en ikke kan forvente at søkere har full innsikt i disse og kan fremme saker som ikke vil oppnå støtte.

Administrasjonen mener at det store flertall av søkere er i kontakt med Sametinget i forkant av en søknad, og administrasjonen har mulighet til stoppe en søknadsprosess som de vet ikke vil oppnå et positivt vedtak. Noen er det likevel som sender en søknad "uannmeldt" og ikke får en slik første "kvalitetssikring" som kan føre til utsiling.

En annen årsak til at administrasjonen ønsker en sterkere og klarere prioritering, er at antallet søknader har økt, og mange søker om små beløp. Dette fører til en stor arbeidsbelastning da saksbehandlingen på små saker ofte tar like lang tid som de større. En sterkere prioritering vil kunne begrense antallet søknader slik at administrasjonen kan bruke mer tid på hver enkelt søknad og følge opp prosjektene. I dag har administrasjonen liten kapasitet til å følge opp prosjekter i etterkant og ha en proaktiv rolle ute i næringslivet. Tiden går for det meste til saksbehandling.

3.8 Klagebehandling

Enkeltvedtak kan klages til tilskuddstyret eller den tilskuddstyret har gitt fullmakt. Dersom tilskuddstyret ikke omgjør opprinnelig enkeltvedtak, går saken til endelig klagebehandling i Sametingsrådet.

Datafilene over søkere viser at en forholdsvis liten andel klager på behandlingen; mellom 4 og 9 prosent av søkerne årlig

Tabell 3.1 Klagesaker 2002-2006, prosent av antall søknader

År	Antall søknader	Antall klagesaker	Prosent klager
2002	283	17	6 %
2003	280	15	5 %
2004	290	21	7 %
2005	307	27	9 %
2006	299	13	4 %
Totalt hele perioden	1459	93	

De fleste klager på begrunnelsen for avslag, men det er også klager som går på støtten, og da primært at dette var mindre enn omsøkt.

Vi ser at det er litt variasjon i antallet klager fra år til år uten at vi har hatt mulighet for å finne gode forklaringer på hvorfor det for eksempel er dobbelt så mange klager i 2005 som i 2006. Noe henger nok sammen med antallet avslagssaker, og vi skal senere se at antallet har vært veldig stabilt inntil 2006 hvor avslagsprosenten plutselig gikk opp. Det virker derfor merkelig at klageprosenten er lavt dette året, men det kan skyldes et etterslep med at en klage ofte fremmes og/eller behandles ferdig i året etter det første vedtaket.

Vedtaket fattet av tilskuddstyret påklages til Sametingsrådet. I de fleste klagesakene (73 %) blir tilskuddstyrets vedtak opprettholdt

Tabell 3.2 Klagesaker 2002-2006, prosent medhold/oppretholdt

År	Medhold	Oppretholdt
2002	24 %	76 %
2003	40 %	60 %
2004	14 %	86 %
2005	26 %	74 %
2006	31 %	69 %
Snitt hele perioden	27 %	73 %

4 Virkemiddelbruken

4.1 Datagrunnlaget

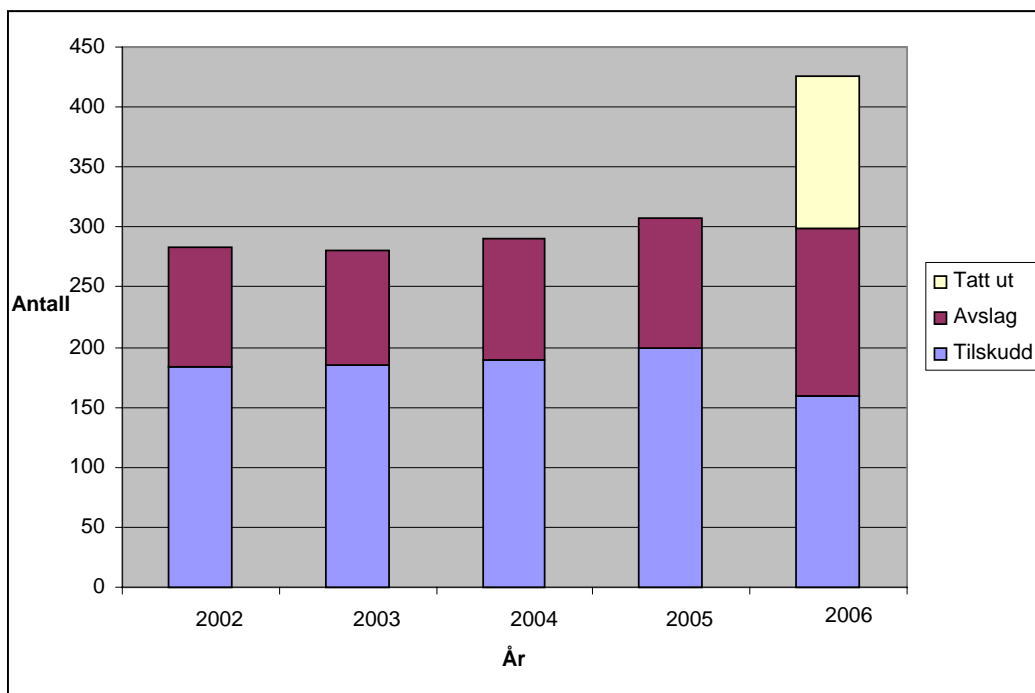
Til denne analysen brukes datafiler fra Sametinget med registrering av søknader til SUF i årene 2002-2006. I 2006 ble tilskudd under duodjiavtalen og Interreg skilt ut som egne poster, og dataene for disse ordningene er derfor fjernet fra datafilen i 2006. Dette skaper noen metodiske problemer da sammenligningsgrunnlaget før og etter 2006 ikke blir det samme. Dette virker inn på antallet saker som er med i beregningsgrunnlaget, i tillegg til av det får effekt på variasjonen i flere av variablene. Dette gjelder særlig den geografiske fordelingen (duodjisøknader kommer primært fra Indre Finnmark) og kjønnsfordelingen (duodjisøkere er oftest kvinner).

Et par presiseringer er nødvendig å komme med da forskerne har måttet gjøre små justeringer i datamaterialet. Dette er gjort i forhold til manglende eller ukorrekte opplysninger på enkelte variable der det har vært mulig å finne dette ut uten alt for omfattende arbeid. Dette har stort sett vært på ufullstendig adresse og kommunenummer, kjønn eller næringsgrupper. Innenfor næringsgrupperinger har det vært noen saker som ikke er gruppert, og disse vil stå som uoppgitt i datamaterialet. Dette dreier seg primært om søknader som er avslått.

Vi vil også gjøre noen presiseringer om bruk av data om klagesakene. En klagesak vil være registrert to ganger (eller flere om klagen igjen er påklaget) i datafilene. Forskerne har derfor fjernet den første registreringen av saken slik at det er den endelige saksbehandlingen og dens resultat som står igjen. Slik vil EN sak være registrert EN gang i datamaterialet. Vi har også fjernet saker som er trukket, annullert, og i et par tilfeller omgjorte saker, der det er den siste registreringen som blir stående mens tidligere vedtak er fjernet. Etter disse justeringene står vi igjen med **1459 registrerte saker**, og disse danner grunnlaget for den videre analysen. Vi gjør oppmerksomme på at disse dataene kan skille seg noe fra tall som oppgis av Sametinget i andre sammenhenger; for eksempel SUFs økonomiske rammer innenfor hvert år og regnskap over faktiske utbetalinger.

4.2 Saksmengde

Etter en liten nedgang fra 2002 til 2003, har det vært en jevn, svak økning i antallet saker fra 280 i 2003 til 307 i 2005. I 2006 gikk antallet ned til 299, men siden alle sakene under duodji og Interreg ble tatt ut dette året (i alt 127 saker) var det i realiteten en formidabel økning i antallet saker det siste året til totalt 426.

Figur 4.1 *Antall saker, tilskudd og avslag, 2002-2006*

Årsakene til økningen det siste året må hovedsakelig tilskrives utvidelsen av virkeområdet fra 1. januar 2005. Det første året med nye innlemmede områder ga en begrenset økning i antallet saker, mens det i året etter var en markant økning. Det tok litt tid før de nye søkerne i de nye områdene ble mobilisert og fikk utformet sine søknader.

4.3 Tilskudd/avslag

Avslagsprosenten har ligget stabilt rundt 35 prosent, det vil si at drøyt to tredjedeler av søkerne får sine prosjekter innvilget. I 2006 økte avslagsprosenten til 46 prosent. Dette er nok et resultat av at antallet søknader totalt økte (når søknader under duodjiavtalen og Interreg tas med), og Sametinget måtte være mer restriktiv i forhold til å innvilge søknader.

Tabell 4.1 *Antall saker per år, tilskudd, avslag, 5 avslag*

År	Tilskudd	Avslag	Totalt	Avslagsprosent
2002	184	99	283	35 %
2003	185	95	280	34 %
2004	189	101	290	35 %
2005	199	108	307	35 %
2006	160	139	299	46 %
Totalt	917	542	1459	37 %

4.4 Prosjektene størrelse

Prosjektene størrelse varierer mellom kr 5.000,- og opp til kr 1.000.000,- I følge regelverket skal det ikke kunne gis tilskudd under kr 10.000,- men dette har vært gjort tre ganger i løpet av denne perioden. Det er også satt et øvre beløp på kr 500.000, men vi finner 5 søknader som har fått over denne summen. Bare en av de er en ordinær søknad, mens de andre 4 på en million hver er til fellestiltak som opplæringskontor og bygning av Aja samisk senter.

Gjennomsnittlig tilskudd fra SUF ligger på kr 91.213.- Dette er et ganske lite beløp, og sier noe om at mange av søkerne søker om forholdsvis små summer.

Tabell 4.2 *Gjennomsnittlig tilskudd 2002-2006*

År	Sum av tilskudd per år	Gjennomsnittlig tilskudd
2002	16.279200	88.473
2003	17.217400	93.067
2004	16.939900	89.629
2005	17.752200	89.297
2006	15.453725	96.585
Totalt	83.642425	91.213

*Tallene er basert på alle saker med tilskudd

Det er en viss sammenheng mellom årlig økonomiske rammer og gjennomsnittlig støtte per prosjekt. I 2003 var det totale tilskuddet høyere enn året før og det gjennomsnittlige støtte gikk noe opp. Fra å ligge på rundt 89.000 kroner var det et ganske stort hopp til 96.586 kroner i 2006.

Det er flere forhold rundt prosjektene størrelse som er interessante å se nærmere på. Innenfor de ulike næringene er det definert hvor stor støtteandelen fra SUF kan være i prosent, og her er det ulike satser for enkeltprosjekt eller fellesprosjekt, og om SUF er enefinansør eller medfinansør. Støttesatsene angis i rettleidingen til søkerne, og er fra 2007 en del av søknadsskjemaet.

I perioden 2002-2006 har både prosentsatsene og øvre kronebeløp vært endret, men endringene har vært små. Hovedregelen har vært maksimalstøtte på kr 200.000 med unntak av fiskeri og samarbeidstiltak hvor taket er satt høyere. Maksimalsatsen for etableringsstipend ble endret fra kr 200.000,- til 150.00,-, men støtteprosenten på 75 har vært konstant i hele perioden.

Tabell 4.3 Støttesatser og maksimalt beløp SUF

	Sam-finansiering	SUF alene	Maksimalt kr
Generelt	20 %	30 %	200 000
Fiskebåter – nye	20 %	30 %	300 000
Fiskebåter - brukt inntil 20 år	20 %	30 %	100 000
Redskaper i jordbruket - enkeltsøkere	25 %	25 %	50 000
Redskaper i jordbruket - redskapslag	50 %	50 %	100 000
Etablererstipend	0 %	75 %	150 000
Samarbeidstiltak som har stor betydning for den lokale samiske befolkning	20 %	30 %	500 000

Av tabellen nedenfor ser vi at de ulike næringene har noe ulik sum for gjennomsnittlig støtte. Søknader til duodjiprogrammet har den høyeste summen med kr 167.200,³, og fiske kommer på neste plass med kr 106.000,- der de fleste søknadene er til kjøp av båt. Eiendoms/forretningsdrift og turisme og duodjiutvikling ligger på 90.000-tallet, resten 80.000-tallet. Unntaket er jordbruk som har den laveste gjennomsnittlige støtte på kr. 71.191,- Dette har nok sammenheng med hva som støttes innen jordbruk. Søknader til maskinkjøp er hovedsaklig små summer, men søknader med tilskudd til driftsbygninger utgjør nå en større andel.

Tabell 4.4 Gjennomsnittlig tilskudd, næringskategorier, 2002-2006

Næring	Gjennomsnittlig tilskudd
Duodjiprogrammet	167.220
Duodjiutvikling, investeringer	90.952
Eiendoms/forretningsdrift	98.739
Fiske	106.117
Industri/bygg og anlegg	82.956
Jordbruk	71.191
Off., priv, sos. tjenesteyting (Inkl. kultur)	87.237
Turisme	92.999
Varehandel	80.485
Totalt	98.991

*Totaltallet stemmer ikke med totaltallet i tabell 4.2. Dette skyldes at en del saker uten næringskategorisering er tatt ut.

4.5 Kjønn- og likestillingsdimensjonen

Samisk utviklingsfond ønsker å få opp andelen kvinnelige søkere, og det har vært mye fokus på hvordan dette skal oppnås. For å dokumentere utviklingen, er det viktig å ha gode registreringsrutiner.

³ To fellestiltak til opplæringskontor på en million hver trekker gjennomsnittlig sum opp.

Sametinget bruker i sin registrering av søkere fire kategorier:

- Kvinne
- Mann
- Kvinne/Mann
- Bedrift

Kategoriseringen av søknader er basert på søkers kjønn og hvorvidt virksomheten er registrert i Brønnøysund. Saksbehandler foretar en registrering, og i de fleste tilfellene er det kjønn til den/de som underskriver søknaden som er utslagsgivende for hvordan søknaden blir kategorisert. Men i enkelte tilfeller har saksbehandler brukt andre kriterier som for eksempel om styreleder er kvinne vil prosjektet kategoriseres under kvinne, og hvis tiltaket har hatt stor effekt på kvinners sysselsetting, kan det også kategoriseres under kvinner. Problemet er at det ikke har vært noen klare kriterier for hvordan en skal kategorisere etter kjønn, og det har blitt litt tilfeldig.

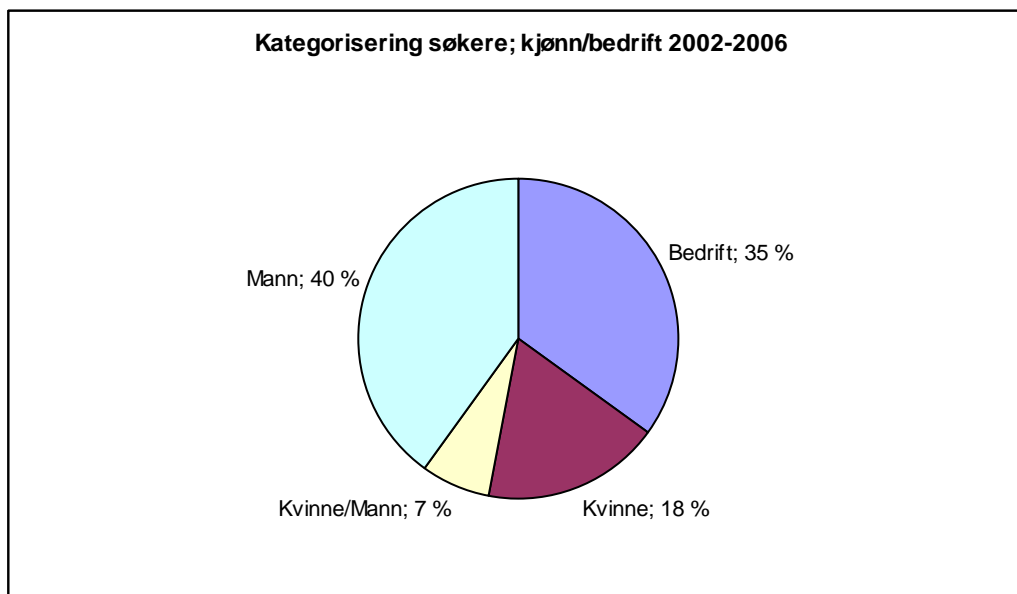
I de tilfeller der det er flere søkere med ulikt kjønn, kategoriseres de som kvinne/mann. Dette er i de fleste tilfeller snakk om ektefeller/samboere. Søkere som er registrert som As eller enkeltmannsforetak i Brønnøysund er kategorisert som bedrift. Disse er altså ikke blitt "kjønnskategorisert". Da andelen som er kategorisert som bedrift er forholdsvis stor (35 prosent for hele tidsperioden) gir kjønnskategoriseringen et ufullstendig bilde av den totale søkermassens kjønn. I og med at SUF har som et viktig mål å fremme likestilling og øke kvinneandelen i søkermassen, blir det vanskelig å måle om dette har lyktes med den registreringen som er gjort. Vi vil likevel gjengi tallene fra Sametingets registrering selv om disse har svakheter.

Tabell 4.5 *Prosentandel søknader kategorisert etter kjønn/bedrift*

År	Bedrift	Kvinne	Kvinne/Mann	Mann	Totalt
2002	20 %	14 %	13 %	53 %	100 %
2003	31 %	23 %	1 %	45 %	100 %
2004	41 %	22 %	4 %	33 %	100 %
2005	43 %	16 %	10 %	32 %	100 %
2006	39 %	15 %	6 %	39 %	100 %
Totalt	35 %	18 %	7 %	40 %	100 %

Basert på Sametingets kategorisering utgjør søknader fra bedrifter 35 prosent. Andelen er en dobling fra 2002 til 2005, med en liten nedgang siste året. Andelen søknader fra kvinner ligger på 18 prosent for hele perioden; etter først å ha gått opp fra 2002 til 2003, har det vært en liten tilbakegang i andelen søknader fra kvinner. Nedgangen det siste året kan delvis forklares ved at søknader under duodjiavtalen er tatt ut og her har tradisjonelt kvinnelige søkere vært i flertall. Andelen menn i søkermassen har gjennomsnittlig ligget på 40 prosent for hele perioden. Andelen har gradvis gått ned år for år, trolig som et resultat av at flere søkere blir registrert som bedrift. Oppgangen det siste året skyldes trolig samme årsak som at kvinneandelen har gått ned pga at søknader under duodji er tatt ut. Kategorien kvinne/mann ligger på 7 prosent for hele perioden, men her har det vært store svingninger i antallet fra år til år.

Figur 4.2 Kategorisering av andel søknader (antall) etter kjønn/bedrift, 2002-2006

I rapporten fra tilskuddstyret for 2006 kommer en fram til en litt annen utvikling. Der er alle søknadene under duodjiavtalen tatt med i beregningsgrunnlaget, og det kan se ut som kategorien kvinne/mann er blitt slått sammen med, og nå inngår i kategorien kvinner og en operer med en dikotom variabel; kvinne eller mann. Her framstilles utviklingen som at kvinneandelen har gått opp fra 29,8 prosent i 2005 til 41,5 prosent i 2006. Kategorien bedrift er holdt utenfor, og siden vi ikke vet kjønnsfordelingen her, blir det litt misvisende å ikke ta disse med i kjønnsfordelingen. For å se om det har vært en reell økning i andelen rene kvinnesøknader mellom 2005 og 2006 for de næringene som skal evalueres her, må vi gå inn på hver enkelt næring, og her finner vi interessante tall. Blant annet har andelen søknader fra kvinner innen jordbruk hatt en formidabel vekst fra 5 til 14, og summen bevilget har gått opp fra kr 127.000 i 2005 til kr 1.188.900 i 2006. Hvis vi ser på summen som er bevilget til kvinner, alle næringer som skal være med i denne evalueringen (minus duodji og Interreg) sett under ett, så er den fordoblet fra 2005 til 2006. Det ser altså ut til å ha skjedd noe positivt med kvinneandelen det siste året. Men hvorfor dette slår så sterkt ut for jordbrukssøknadene og i mindre grad de andre næringene, vil vi komme tilbake til.

Vi vil her vise til en likestillingstest av SUF som ble foretatt av Frederikkes hage på bakgrunn av søknader til SUF fra 2004 og 2005. Konsulentene har tatt for seg søknadene som er blitt kategorisert som bedrift av Sametinget og gått inn på hver enkelt søknad for å avdekke kontaktpersonens (den som har underskrevet søknaden) kjønn. Denne testen viser at det også stod menn bak det store flertall av bedriftssøknader. Etter den nye kategoriseringen er

- 64 % menn
- 24 % kvinner
- 12 % kvinner/menn

Selv om datagrunnlaget i denne undersøkelsen ikke er helt det samme som i vår studie, gir den et bilde på at menn fremdeles dominerer i søkermassen og at SUF har en utfordring i å nå kvinner.

Avslagsprosent – kjønn

I søken etter årsaker til dårlig representasjon av kvinner i søkermassen, kan det være interessant å se om vi finner noen vesentlige kjønnsforskjeller i avslagsprosenten. Avslagsprosenten i søknader kategorisert som bedrift er 35 prosent, noe som tilsvarer nøyaktig deres andel av søkermassen. Her er det altså ikke noe uventet resultat. Men, om lag halvparten (49 %) av de avslåtte søknadene er fra menn noe som er høyere enn deres andel søknader (40 %). 11 prosent av de avslåtte søknadene har kvinnelig søker, og det er betraktelig lavere enn deres 18 prosent av søkermassen. For kategorien kvinne/mann er det ingen vesentlige utslag.

Vi ser altså at kvinner i mye større grad enn menn leverer søknader som oppnår støtte, og får sjelden avslag på sine prosjekter.

Figur 4.3 Avslagsprosent etter kjønns-/bedriftskategorisering

Her er det flere mulige forklaringer. I følge saksbehandlerne i SUF er det en gjennomgående trend at kvinner leverer bedre søknader enn menn. De er mer gjennomarbeidet, de bruker bedre tid på sin eventuelle etablering, og har generelt en høyere formell kompetanse (utdanning) i bunn for sin søknad. En annen forklaring kan være at kvinner leverer søknader innenfor prioriterte områder. Dette kan nok stemme innenfor duodji, men ellers dominerer kvinnene innen for eksempel offentlig, privat og sosial tjenesteyting, en næringskategori som har hatt mindre prioritet de siste årene (se mer om dette under næringsgrupperinger senere i rapporten, tabell 4.12). Tabellen nedenfor viser hvordan fordelingen av tilskuddene er mellom kjønnene (og bedrift) i den enkelte næringskategorien.

En siste mulig forklaring på høy kvinnelig tilsagnsprosent er av kvinner blir prioritert eller behandlet mer positivt under saksbehandlingen. Saksbehandlerne mener at kvinner

på ingen måte blir forfordelt eller behandlet mindre strengt enn mannlige søkere. Samtidig er det sterkt fokus på at kvinnelige søkere skal hjelpes fram.

Størrelsen på støtten og kjønn/bedrift

Vi har tidligere sett at størrelsen på støtten varierer med næring, men det vil også være interessant å se om det finnes store variasjoner innen kategorien kjønn/bedrift. Hele perioden sett under ett viser at kvinnelige søkere er de som får (og antakelig også søker) lavest støtte med kr 69.789,-. Mannlige søkere ligger på vel 80.000, mens bedriftskategorien har det høyeste beløpet med kr 111.633,-. I et kjønnsperspektiv er det likevel interessant at i det siste året, 2006, har gjennomsnittlig tilsagnsbeløp for kvinner økt betraktelig, og gått forbi gjennomsnittlig tilsagnsbeløp for menn. Her kan vi kanskje se en tendens til at myten om at kvinner satser beskjedent, får svekket troverdighet.

Tabell 4.6 *Gjennomsnittlig støtte etter kjønn/bedrift og år*

År	Bedrift	Kvinne	Kvinne/mann	Mann
2002	120.594	63.980	104.916	78.718
2003	137.006	70.476	64.000	74.369
2004	114.506	70.000	102.250	69.683
2005	90.558	59.096	118.210	93.431
2006	108.222	88.329	100.300	87.505
Totalt	111.633	69.789	107.241	80.222

4.6 Geografisk spredning

I en geografisk fordeling av søknadene er det flere typer kategorier som er interessante. Først er det viktig å skille ut søknader fra Indre Finnmark, de fem kommunene som har vært med i SUF helt siden oppstarten. Den lange erfaringen og det faktum at kommunene blir betegnet som de samiske kjerneområdene, gjør at det ikke er noen overraskelse at disse områdene dominerer i søknadsbunken. Rent geografisk vil det også være interessant å se resten av Finnmarkskommunene som en gruppering, Troms, Nordland og resten av Norge.

En annen gruppering er kommuner innenfor og utenfor virkeområdet. Det har ikke vært mulig, med vårt datagrunnlag, å skille ut kretser innen samme kommune som ligger innenfor og utenfor SUF-området. Søknader fra en kommune som bare delvis er innen SUF-området vil bli behandlet som søknader fra SUF-området.

Til slutt vil det være interessant å gruppere søkerne etter deres hjemstedskommune for å avdekke hvilke kommuner som dominerer og hvilke som har få søknader til fondet.

Søknader fra Indre Finnmark (Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger og Nesseby kommuner) har gjennom hele perioden dominert søkermassen. Dette er ikke uventet da disse områdene er de opprinnelige kommunene som utgjorde virkeområdet fra 1976 og næringslivet har lang erfaring med å forholde seg til fondet.

Andelen søknader fra Inder Finnmark har imidlertid gått ned fra 52 prosent i 2002 til 39 prosent i 2006. I resten av Finnmark har andelen variert noe, men har gått tilbake fra 2005 til 2006 fra 23 prosent til 17 prosent. For Troms har det vært en stigning (med unntak av 2004) fra 20 prosent til 34 prosent av søknadene. I Nordland har tallene gått litt opp og

ned fra år til år, men med et gjennomsnitt rund 6 prosent av sakene. Sør-Norges andel av søknadene er redusert med det halve for de to siste årene fra rundt 4 til 2 prosent.

Tabell 4.7 *Antall saker etter geografi og år*

Region	2002	2003	2004	2005	2006	Totalt
Finnmark ellers	49	43	51	70	50	263
Indre Finnmark	146	125	133	132	118	654
Nordland	18	13	26	13	22	92
Sør-Norge	12	13	12	7	6	50
Troms	58	85	68	85	103	399
Totalt	283	279	290	307	299	1458

Tabell 4.8 *Prosentandel saker etter geografi og år*

Region	2002	2003	2004	2005	2006	Totalt
Finnmark ellers	17 %	15 %	18 %	23 %	17 %	18 %
Indre Finnmark	52 %	45 %	46 %	43 %	39 %	45 %
Nordland	6 %	5 %	9 %	4 %	7 %	6 %
Sør-Norge	4 %	5 %	4 %	2 %	2 %	3 %
Troms	20 %	30 %	23 %	28 %	34 %	27 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Med dette kan vi konkludere at utvidelsen av virkeområdet i 2005 har gitt ganske betydelige utslag i statistikken på hvor søknadene kommer fra. Indre Finnmarks andel av søknadene har gått ned, mens Troms sin andel har gått opp. Igjen kan noe av årsaken ligge i at duodjisøknadene (som hovedsakelig kommer fra Indre Finnmark) er tatt ut av datamaterialet.

I en kommunevis gruppering av søknadene er det ikke uventet å finne Karasjok og Kautokeino på de første plassene med henholdsvis 183 og 174 søknader. De andre kommunene i Indre Finnmark følger like etter. Unntaket er Nesseby som først er å finne på 15. plass på lista. Dette er riktignok en mye mindre kommune i folketall, men det er tydelig at aktiviteten her har vært mye mindre enn i de andre Indre Finnmarkskommunene. Kåfjord, Alta og Kvænangen følger på de neste plassene.

Tabell 4.9 *Antall søknader per kommune, 2002-2006*

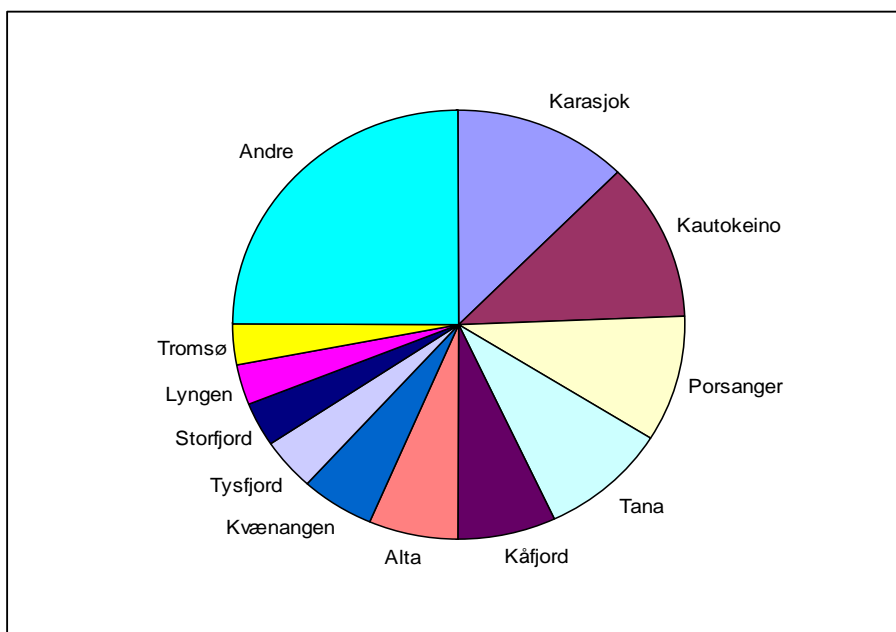
Kommune	Antall søknader
Karasjok	183
Kautokeino	174
Porsanger	136
Tana	134
Kåfjord	104
Alta	91
Kvænangen	79
Tysfjord	55
Storfjord	50
Lyngen	44

Tromsø	43
Nordkapp	31
Gamvik	29
Kvalsund	27
Nesseby	27

En fullstendig tabell over alle kommuner finnes som vedlegg

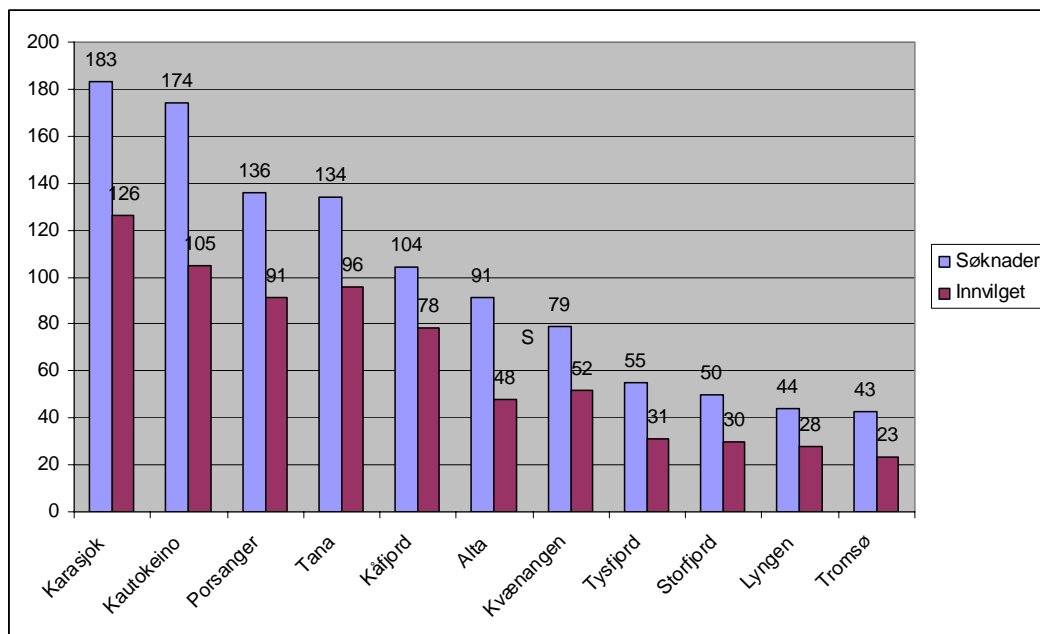
Nedenfor ser vi at de 11 største kommunene har om lag 75 prosent av søknadene

Figur 4.4 *Søknadsfordelingen mellom de største kommunene, 2002-2006*

Det kan være interessant å se om det er stor forskjell mellom kommunene når det gjelder avslagsprosenten. Den høyeste avslagsprosenten blant kommunene med størst søknadsmasse er Tromsø, Alta, Tysfjord og Kautokeino med noen og 40 prosent avslag. De to første kommunene har områder som ikke hører til virkeområdet, og søknader derfra blir som regel avslått. Lavest avslagsprosent har Tana og Kåfjord med henholdsvis 28 og 25 prosent. Karasjok, Kautokeino, Porsanger og Kvænangen er midt på treet med avslagsprosent på 30-tallet. En fullstendig liste over tilsagn/avslag for alle kommunene finnes som vedlegg.

Figur 4.5 Antallet søknader/innvilga søknader, kommune 2002-2006

Utenfor virkeområdet

I følge datamaterialet er det registrert 106 søknader hvor søker er fra kommune utenfor SUFs virkeområde. Av disse fikk 60 tilsagn og 46 fikk avslag. Det er altså noe høyere avslagsprosent (43 %) for søkere utenfor enn innenfor virkeområdet (35 %). De kommunene med flest søknader utenfor virkeområdet er Oslo med 12 søknader, 4 avslått. Fra Snåsa er det registrert 11 søknader, 1 avslått, og den tredje største kommunene utenfor er Vadsø med 8 søknader, 4 avslått.

4.7 Næringsgruppering

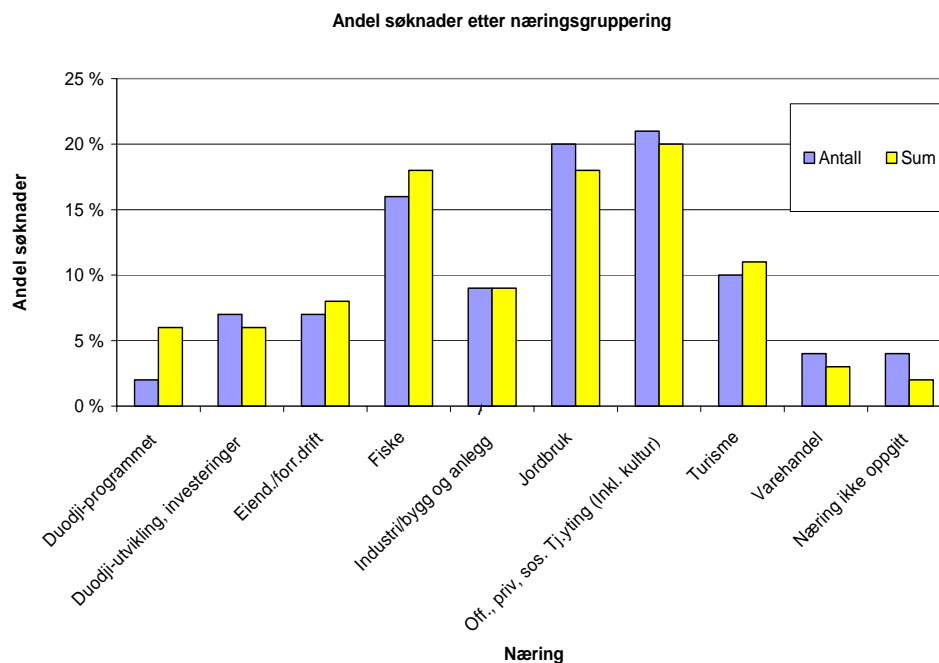
Når Sametinget registrerer innkomne søknader bruker de SSBs næringsgruppering. Dataene er gruppert etter følgende næringsgrupperinger:

- Duodjiprogrammet
- Duodjiutvikling, investeringer
- Eiendoms- og forretningsdrift
- Fiske
- Industri, bygg og anlegg
- Jordbruk
- Offentlig, privat og sosial tjenesteyting (inklusive kultur)
- Turisme
- Varehandel

Først kan det være interessant å se på hvilke næringer som dominerer i søknadsmassen. For oversiktens skyld er alle årene (2002-2006) slått sammen. Med en gruppering etter antall søknader er det flest søknader i kategoriene offentlig, privat og sosial tjenesteyting og jordbruk. Disse utgjør henholdsvis 21 og 20 prosent av søknadene. Etter summer som

er bevilget er det også tjenesteytende næringer som ligger på topp med 20 prosent av totalsummen, mens jordbruk og fiske ligger likt med 18 % av bevilgningene.

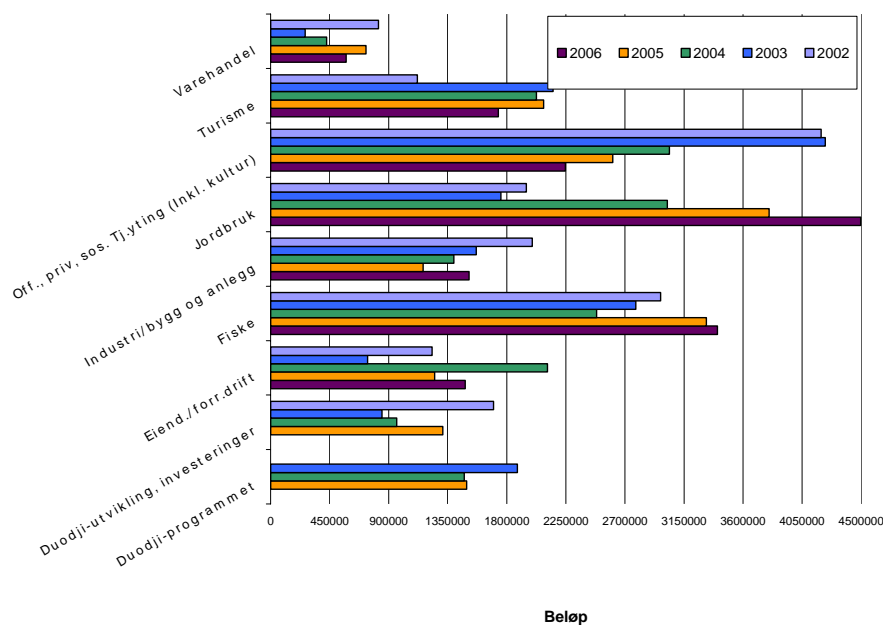
Figur 4.6 Prosentandel søknader etter næringsgruppering, antall og sum

Vi vet at utvidelsen av virkeområdet i 2005 hadde effekt på antallet søknader innenfor de ulike næringsgrupperingene. Her kan det være interessant å se på utviklingen av saker og bevilget beløp innenfor hver næring fra år til år.

Figuren under tar utgangspunkt i bevilget beløp. De næringene som skiller seg ut dramatisk er offentlig, privat og sosial tjenesteyting hvor beløpet er halvert fra 2002 til 2006. I den andre retningen finner vi jordbruk, der beløpet er mer en doblet i det samme tidsrommet. Innenfor de andre næringsgrupperingene har endringene ikke vært like entydige med store eller mindre variasjoner fra år til år.

Figur 4.7 Bevilget årlig beløp etter næringsgruppering

Hvis vi ser antallet saker i forhold til antallet innvilgede saker endrer rekkefølgen seg noe mellom de forskjellige næringene. Flest innvilgede saker finnes innen Jordbruk med 211 saker, men hvis figuren over sammenlignes med tabellen under ser vi at antallet innvilgede jordbrukssaker var det samme i 2004 og 2005, men beløpet økte med kr 800.000, altså ble det gitt mer til hver søker, noe som trolig henger sammen med hevet støttesats til driftsbygninger ved å også gjøre større bruk med over 1,5 årsverk støtteberettigede.

Tabell 4.10 Antall innvilgede saker etter næring, 2002-2006

Næring	2002	2003	2004	2005	2006	Totalt
Duodji-programmet		13	6	10		29
Duodjiutvikling, investeringer	20	8	12			53
Eiend./forr.drift	11	11	17	18	12	69
Fiske	29	27	26	27	32	141
Industri/bygg og anlegg	27	17	15	15	18	92
Jordbruk	32	38	45	45	51	211
Off., priv. sos. Tj.yting (Inkl. kultur)	43	45	38	37	24	187
Turisme	14	21	23	24	16	98
Varehandel	7	4	7	10	7	35
Totalt	183	184	189	199	160	915

Næring og avslag

Avslagsprosenten innenfor de ulike næringene varierer kraftig. Innenfor jordbruk er avslagsprosenten forholdsvis lav på 27 prosent, mens den er høy innenfor fiske (41 %) og tjenesteyting (40 %). Duodjiutvikling har den høyeste avslagsprosenten med 45 prosent mens den laveste finnes innenfor duodji-programmet med bare 3 prosent.

Tabell 4.11 *Næringsgruppering etter avslagsprosent, 2002-2006*

Næring	Antall saker	Saker med tilskudd	Avslagsprosent
Duodjiprogrammet	30	29	3 %
Duodjiutvikling, investeringer	96	53	45 %
Eiend./forr.drift	106	69	35 %
Fiske	240	141	41 %
Industri/bygg og anlegg	131	92	30 %
Jordbruk	289	211	27 %
Off., priv, sos. Tj.yting (Inkl. kultur)	311	187	40 %
Turisme	148	98	36 %
Varehandel	54	35	35 %
Totalt	1459	915	32 %

Næring og kjønn/bedrift

Det er ganske store forskjeller i kjønns/bedriftsfordelingen innenfor de ulike næringene. Innenfor duodjiutvikling finner vi flest kvinnelige tilskuddsmottakere med 45 prosent. Innenfor varehandel utgjør også kvinnen er stor andel med 40 prosent. Mennene dominerer innen Jordbruk (66 %), fiske (57 %) og Industri/bygg og anlegg (52 %). Kategorien bedrift er mest utbredt blant tilskuddshavere i duodjiprogrammet (79 %), tjenesteyting (63 %) og eendoms/forretningsdrift.

Tabell 4.12 *Næringsgrupper og fordeling kjønn/bedrift, 2002-2006*

Næring	B	K	K/M	M	Totalt
Duodjiprogrammet	79 %	17 %	3 %	0 %	100 %
Duodjiutvikling, investeringer	28 %	45 %	2 %	25 %	100 %
Eiend./forr.drift	55 %	10 %	3 %	32 %	100 %
Fiske	37 %	4 %	3 %	57 %	100 %
Industri/bygg og anlegg	27 %	14 %	7 %	52 %	100 %
Jordbruk	7 %	18 %	9 %	66 %	100 %
Off., priv, sos. Tj.yting (Inkl. kultur)	63 %	16 %	10 %	12 %	100 %
Turisme	27 %	30 %	11 %	33 %	100 %
Varehandel	26 %	40 %	0 %	34 %	100 %
Totalt	35 %	18 %	7 %	40 %	100 %

Næring og geografi

Det er ganske store forskjeller på hvilke næringer som dominerer i de ulike regionene. Innenfor duodjiprogrammet og duodjiutvikling/investeringer er rundt 70 prosent av de innvilgede søknadene fra Indre Finnmark. Indre Finnmark dominerer faktisk innenfor de fleste næringsgrupperinger unntatt fiske hvor resten av Finnmark og Troms har høyere/lik andel, og offentlig, privat og sosial tjenesteyting hvor andelen er lik som Troms sin.

Tabell 4.13 *Prosentfordeling næringsgruppering etter region, 2002-2006*

Næring	Finnmark ellers	Indre Finnmark	Nordland	Sør-Norge	Troms
Duodjiprogrammet	0 %	69 %	3 %	7 %	21 %
Duodjiutvikling, investeringer	0 %	72 %	0 %	9 %	19 %
Eiend./forr.drift	10 %	61 %	4 %	9 %	16 %
Fiske	34 %	30 %	5 %	0 %	30 %
Industri/bygg og anlegg	9 %	51 %	11 %	1 %	28 %
Jordbruk	13 %	38 %	3 %	0 %	45 %
Off., priv, sos. Tj.yting (Inkl. kultur)	0 %	50 %	0 %	0 %	50 %
Turisme	11 %	51 %	9 %	8 %	21 %
Varehandel	22 %	54 %	2 %	2 %	19 %

5 Søkernes syn på fondet

I forbindelse med evalueringen av Samisk utviklingsfond gjennomførte vi en spørreundersøkelse til alle som søkte fondet om støtte i perioden 2002-2006. Det er resultatene fra denne undersøkelsen som blir presentert i dette kapitlet. Kapitlet gir en oversikt over søkerens bakgrunn for søknaden, det vil si kjønn, alder, bosted (kommune) og næringstilknytting. Videre har vi spurt om hvorfor man søkte, og erfaringer fra selve søknadsprosessen. Vi har også spurt om bakgrunnen for søknaden og erfaringer med Samisk utviklingsfond. Til sist spurte vi om nytteverdien av tiltaket og dermed også støtten fra fondet, og om man vurderer framtidige søknader.

5.1 Hvem har søkt fondet om støtte og hvem har svart på undersøkelsen?

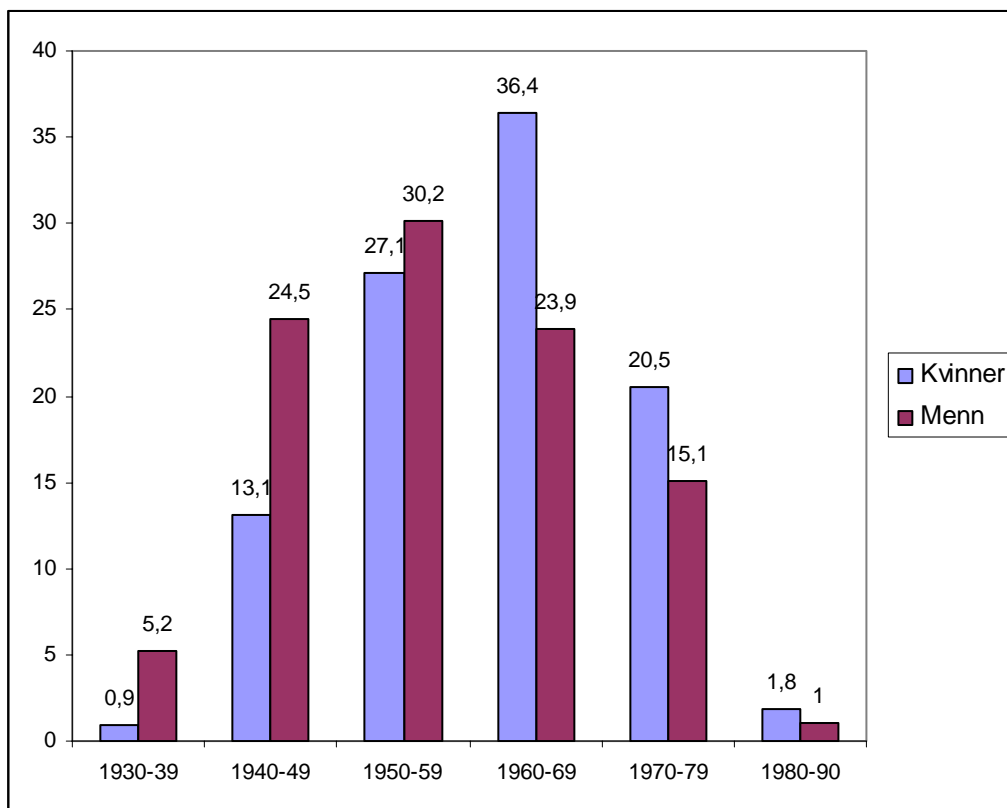
Framgangsmåten for spørreundersøkelsen og hvordan den ble gjennomført er presentert i metodedelens lengre framme i rapporten. Spørreundersøkelsen resulterte i 452 svar. Av disse svarene var bortfallet forholdsvis høyt, i og med at 89 brev ble tilbakesendt på grunn av ukjent adresse eller flytting. Det er slik 363 som har fylt ut spørreskjemaet. 116 av disse er kvinner, 210 menn, resten av søknadene gjelder organisasjoner eller at man ikke har oppgitt kjønn i skjemaet. Vi har fått svar fra alle kommunene som er helt eller delvis med i Samisk utviklingsfond sitt virkeområde både i Finnmark, Troms, Nordland og resten av landet. I tillegg har vi svar fra andre kommuner i de tre nordligste fylkene, og i Sør-Norge. Det er likevel få svar fra kommuner utenfor det geografiske virkeområdet til fondet, de aller fleste svarene kommer fra kommuner som er helt eller delvis med i fondets virkeområde og som befinner seg i de tre nordligste fylkene. Nærmere 38 prosent av svarene kommer fra kommuner i Indre Finnmark; Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana og Nesseby. Andre kommuner som har forholdsvis mange svar er Alta, Kåfjord, Lyngen og Tromsø. Til sammen står disse fire kommunene for 22,5 prosent av svarene, med noenlunde lik fordeling mellom dem.

Vel tredjeparten av de som har svart er kvinner, og dette er vesentlig høyere enn den gjennomsnittlige andelen kvinner som har fått støtte i det tidsrommet vi ser på. I årene 2002-2006 var 18 prosent av søkerne til fondet kvinner. Sju prosent var kategorisert som kvinner/menn, det vil si at bak søknaden stod både en mann og en kvinne. Selv om vi legger sammen disse to gruppene, så kommer vi bare opp i 25 prosent. Kvinner er med andre ord overrepresentert i datamaterialet vårt.

Ikke alle som svarte på spørreskjemaet oppga alder, men av de 305 som gjorde det er det de som ble født i tidsrommet 1950-69 som utgjør den største gruppen. 57 prosent av utvalget er født i dette tidsrommet, og er altså mellom 38 og 57 år i dag. En forholdsvis stor gruppe - 20,3 prosent - er fødd på 40-tallet, og en noe mindre - 16,7 prosent - på 70-

tallet. Det er svært få i den eldste og den yngste aldersgruppen. 299 har oppgitt både kjønn og alder, og fordelingen er som vist i figuren nedenfor:

Figur 5.1 Aldersfordeling etter kjønn

Det vi ser er at mens størstedelen av mennene er fødte i tidsperioden 1940-69, er tilsvarende kvinnegruppe et tiår yngre. Størparten av kvinnene er fødte i tidsrommet 1950-79.

5.2 Næringskategorier

De ulike næringskategoriene er representerte i nært samme omfang i svarene våre som i tildelingene fra fondet, med ett unntak: Offentlig, privat og sosial tjenesteyting og jordbruk er de to næringskategoriene fondet mottok flest søknader fra i perioden vi ser på. Disse to kategoriene utgjorde henholdsvis 21 og 20 prosent av søknadene til fondet i perioden (se kap 4.7). I vårt svarutvalg utgjør de henholdsvis 10 og 24 prosent, noe som særlig for tjenesteytingskategorien utgjør en stor underrepresentasjon. Vi har med andre ord fått langt færre svar fra denne kategorien enn vi kunne hatt forventet om svarene fordelte seg noenlunde likt med søknadene. For jordbruk har vi fått noe flere svar enn vi kunne hatt forventet med samme prosentvis fordeling som søknadsmassen, men skillet er ikke på langt nær så stor som for tjenesteyting. Også når det gjelder fiske er utvalget vårt underrepresentert.

Når vi her sammenlikner med omfanget av søknader og ikke tildelinger, er det fordi vi sendte skjemaet vårt til alle søkere, mens tjenesteyting som næring er vesentlig underrepresentert. Hva dette betyr for svarene, om vi får mer positive eller mer negative svar, vet vi ikke.

De som har svart på spørreskjemaet representerer alle næringskategoriene som Samisk utviklingsfond opererer med.

Tabell 5.1 *Oversikt over næringsfordeling for søknader 2002-2006, og svar på spørreundersøkelsen. Prosent.*

	Søknader 2002-2006	Svar på spørreundersøkelsen
Duodji	9	8
Eiendom/forretningsdrift	7,3	7,2
Fiske	17,1	12,3
Industribygg og anlegg	9,3	7,4
Jordbruk	20,7	24,4
Off, priv og sos tjenesteyting	22,1	10,3
Turisme	10,5	16,2
Varehandel	3,8	3,6
Næring ikke oppgitt ⁴		10,8

Vi sendte spørreundersøkelsen både til dem som fikk innvilget støtte, og til dem som fikk avslag. 79,3 prosent av utvalget vårt fikk ja på søknaden, 20,7 fikk ikke støtten de søkte om. Disse er spredd over tidsrommet 2002-2006, de fleste innvilgete tiltakene er fra 2005, med heller jevn fordeling over årene ellers. To av fem av informantene har søkt fondet om støtte mer enn en gang, de fleste to ganger, men noen har søkt fondet om støtte opp til fem ganger i denne femårsperioden. Av dem som har søkt mer enn en gang er fordelingen mellom kvinner og menn nokså lik. For tredjeparten av dem som har søkt mer enn en gang, gjaldt det samme prosjekt. De andre søkte om et nytt prosjekt hver gang. Om vi ser på gjengangere blant søkere i forhold til hvilke næringsgruppe de representerer, så er det jordbruk og tjenesteyting som har størst innslag av søkere som har søkt mer enn en gang, tallene er henholdsvis 53,7 og 50 prosent. I de andre næringsgruppene sier vel 40 prosent at de har søkt mer enn en gang, bortsett fra industribygg og varehandel, der tallene er 37,9 og 28,6 prosent. Om vi ser dette ut fra kommuner, så finner vi at i snitt har 52 prosent av søkerne fra de fem kommunene i Indre Finnmark søkt fondet om støtte mer enn en gang. Flere av de andre kommunene har høyere snitt enn dette, men da kan det være snakk om svært få søkere. I Gamvik sier for eksempel 100 prosent av søkerne vi har fått svar fra at de har søkt fondet mer enn en gang. I tall er dette tre søkere. Av kommuner som kan måle seg med kommunene i Indre Finnmark når det gjelder antall søkere, ser vi at færre enn 52 prosent – det vil si gjennomsnittet for Indre Finnmark – har søkt mer enn en gang. Dette gjelder blant andre Kåfjord og Alta, der vel en tredjepart av informantene i utvalget vårt har søkt mer enn en gang. At kommunene i Indre Finnmark her har et høyere snitt når det gjelder flergangssøkere, må ses i sammenheng med at disse kommunene har vært med i fondets virkeområde hele tiden, i motsetning til de andre.

⁴ "Næring ikke oppgitt" er tatt ut her.

59 prosent av dem som fikk innvilget søknaden sin, fikk hele summen de søkte om, 41 prosent fikk deler av summen. De som fikk avslag på søknaden sin fikk spørsmål om de forstod begrunnelsen fondet ga for å avslå søknaden. I spørreskjemaet satte vi opp seks mulige svaralternativ her, og bad søkerne om å velge det alternativet som passet best for deres reaksjon på begrunnelsen. Fire av seks svaralternativer uttrykte at man skjønnte begrunnelsen for avslaget, men ikke nødvendigvis var enig i beslutningen. Sju av ti valgte ett av alternativene der man viste at man forstod fondets begrunnelse, men av disse var det en heller stor gruppe som sa at de overhodet ikke var enige med de begrunnelsene fondet ga. 26,4 prosent, eller vel fjerdeparten av de som fikk avslag, var ”overhodet ikke enige med de begrunnelsene fondet ga” for avslaget. Det kan tyde på at søkerne og fondet tolker regelverket for støtte svært forskjellig. Likevel, en større gruppe av de som fikk avslag forstod avslaget og begrunnelsen for det, enten det gjaldt kvaliteten på søknaden (10 prosent), at søknaden ikke falt inn under fondets prioriterte områder (22,7 prosent) eller at søknaden gjaldt tiltak utenfor fondets virkeområde (1,8 prosent).

Tabell 5.2 *Om man forstod begrunnelsen for at søknaden ikke ble innvilget. Prosent. N=110*

Ja, det gikk klart opp for meg/oss at søknaden min/vår ikke var god nok	10,0
Ja, fordi tiltaket viste seg å ikke falle inn under SUFs prioriterte områder	22,7
Ja, fordi søknaden gjaldt tiltak utenfor virkeområdet til SUF	1,8
Ja, men jeg/vi er overhodet ikke enige med de begrunnelsene SUF gir	26,4
Nei, avslaget og begrunnelsen for det var helt uforståelig for meg/oss	28,2
Vet ikke	10,9

Vel 28 prosent av de som fikk avslag sier at de ikke forstod begrunnelsene for avslaget, eller mer presist; at begrunnelsene var ”helt uforståelige”. Det kan tyde på at fondet i avslagsbrevet ikke har maktet å gjøre tilbakemeldingen klar nok. Selv om man kan forvente at søkere som får avslag på egen søknad ikke nødvendigvis er enig med begrunnelsen, eller har forståelse for den, så er det et godt stykke mellom det å være uenig med en beslutning og det å overhode ikke forstå bakgrunnen for en beslutning.

Vel 37 prosent av de som fikk avslag på søknaden sin klaget over dette, og 48,5 prosent av disse opplyser at klagen ble tatt til følge. Dette er vesentlig andre tall enn hva som framkommer om vi ser på fondets egne registreringer. I snitt fikk 27 prosent av de som klaget på avgjørelsen i tidsrommet vi ser på medhold i sin klage. Vi er usikre på om vi skal tolke denne store forskjellen – 20 prosentpoeng – som at vi har fått svar fra en overvekt av de som faktisk fikk medhold, eller at det er slik at noen oppfatter ny og endret søknad de får innvilget som medhold. Våre data er ikke tilstrekkelige til å gi svar her.

5.3 Likestilling

Hovedmålsettingen for Samisk utviklingsfond er formulert som følger:

”Hovedmålet for Samisk utviklingsfond er sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig næringsliv, kultur- og samfunnsliv. Midlene skal bidra til å styrke kvinners deltakelse og likestilling i næringslivet. Miljøeffektene skal vurderes i søknadsbehandlingen.”

Som omtalt i kapittel 3 kom de to sistnevnte setningene i målsettingen med i 2003, og har hatt noe forskjellig ordlyd fra år til år. Fondet har tidligere konkludert med at tallet på kvinnelige søkere er for lavt, og har arbeidet for å få dette opp. (se kapittel 4.5). Bortsett fra 2002 har altså arbeid for likestilling og for styrking av kvinners deltakelse i næringslivet vært framhevet i hele den perioden vi ser på. Imidlertid er det først og fremst i hovedmålsettingen dette er framhevet. Når vi ser på formulerte mål for de ulike næringene, slik disse er formulert i retningslinjene for fondet, blir det ikke sagt noe om likestilling eller spesielle mål for innsats for kvinner. Fondet ønsker å styrke jordbruket, bevare og utvikle fiske som en næring, styrke duodji og få et sterkt og variert næringsliv, men kjønn blir ikke nevnt eksplisitt her. Vi har heller ikke funnet eksempel på egne tiltak eller innsatser for å styrke likestilling og kvinners deltakelse i næringslivet. Det er med andre ord den overordnede målsettingen som er retningsgivende og må tolkes om til konkret handling i saksbehandlingen.

I hvilken grad kjenner søkerne til fondet til hovedmålsettingen og intensjonene om å arbeide for å styrke likestilling og arbeide for kvinners deltakelse i næringslivet? Sju av ti av de som har svart sier at de kjenner til at Samisk utviklingsfond skal arbeide for å styrke likestillingen og arbeide for kvinners deltakelse i næringslivet. Tre av ti er ukjente med denne målsettingen. Nesten like mange som kjenner til målsettingen, mener også at denne prioriteringen passer eget prosjekt. Kvinnelige søkere kjenner i større grad enn mannlige søkere til denne prioriteringen, 79,3 prosent av kvinnene og 64,8 prosent av mennene kjenner til prioriteringen.

Når vi ser på kjennskap til fondets målsetting om likestilling i forhold til de ulike næringsgruppene, så er det varehandel, tjenesteyring og eiendom/forretningsdrift som i størst grad har kjennskap til denne målsettingen. Mellom 80 og 86 prosent i disse gruppene svarer ja på dette spørsmålet. De tradisjonelle næringene skårer vesentlig lavere, med fiske, duodji og jordbruk på henholdsvis 53, 61 og 72 prosent.

5.4 Grunner for å søke om støtte

Rundt 300 søkte fondet om støtte hvert år de fem årene vi har sett på. Vi spurte om hvorfor man søkte Samisk utviklingsfond om støtte. Svarene er presentert nedenfor.

Tabell 5.3 *Grunner for å søke om støtte*

(her kunne man krysse av på flere alternativer)

Prosjektet kunne ikke gjennomføres uten støtte fra SUF	40,4
Visste ikke om andre offentlige instanser jeg/vi kunne søke	5,9
Landbrukskontoret/næringskontoret i kommunen oppfordret meg/oss til å søke	23,4
Gjennom kontakt med Sametinget fikk vi opplysninger om muligheter om finansiering fra fondet	31,8
Ble oppfordret fra privatpersoner om å søke fondet om finansiering	25,2

At prosjektet ikke kunne gjennomføres uten støtte fra utviklingsfondet er hovedgrunnen til at man har søkt om støtte. Noen flere kvinner enn menn er enige i denne påstanden (5 prosentpoeng skiller). For to av fem er fondet nødvendig, det ville ikke blitt gjennomført noe prosjekt om det ikke var for støtten fra fondet. Det er særlig næringsgruppen duodji og eiendom/forretningsdrift som sier dette, seks av ti i disse gruppene sier prosjektet ikke kunne blitt gjennomført uten støtte fra fondet. I de andre gruppene sier fire av ti dette,

bortsett fra varehandel, der en fjerdedel sier at det ikke ville blitt noe prosjekt uten støtte fra fondet. Svært få sier at man søkte fordi man ikke visste om andre offentlige instanser å søke, dette gjelder kvinner og menn i samme grad. Derimot er det flere kvinner enn menn som sier at landbrukskontoret eller næringskontoret i kommunen er den som har oppfordret til å kontakte SUF. Det omvendte gjelder for neste påstand, - flere menn enn kvinner sier at det var kontakt med Sametinget som gjorde at man ble klar over finansieringsmulighetene i fondet. Vel 34 prosent av mennene mot 27 prosent av kvinnene sier at dette var tilfelle. Sametinget selv er slik hovedårsaken for en tredjepart av søknadene, gjennom at søker fikk vite om mulighetene for finansiering gjennom kontakt med ulike deler av Sametinget. Privatpersoner er også avgjørende, vel 25 prosent av utvalget vårt sier at man søkte på bakgrunn av oppfordringer fra privatpersoner. Her er det ikke vesentlige skille mellom kvinner og menn.

Over halvparten av informantene våre – 56,2 prosent - sier de har søkt, og fått, støtte til prosjektet fra annet hold, det vil si fra andre enn Samisk utviklingsfond. 7,5 prosent har søkt andre om støtte, men ikke fått. 36,2 prosent har ikke søkt. For noe under halvparten av prosjektene som har fått støtte fra fondet denne femårsperioden så har fondet vært eneste offentlige finansør. Det er særlig duodjinæringen som i hovedsak bare har søkt Samisk utviklingsfond om støtte. I denne kategorien har en av tre søkt også andre om støtte, mens tallet for fiske er to av tre. Disse to næringsgruppene utgjør ytterpunktene når det gjelder å ha søkt andre institusjoner eller fond om støtte. For alle andre næringsgrupper gjelder det at halvparten eller opp til 60-65 prosent av informantene også har søkt andre om støtte.

5.5 Erfaringer med Samisk utviklingsfond

Storparten av informantene våre – 92 prosent – kjente til Samisk utviklingsfond før det ble aktuelt for dem å søke fondet om støtte. Og her er det slik at det hovedsaklig er kommuner med mange søkere at vi ser at noen få sier at de ikke hadde kjennskap til fondet før det ble aktuelt å finne fram til muligheter til støtte til eget tiltak eller prosjekt. Dette er i praksis kommuner i Finnmark. Søkere fra kommuner som de siste årene har kommet inn under fondets virkeområder, eller som geografisk sett ligger i fondets yttergrenser, sier alle at de hadde kjennskap til fondet før det ble aktuelt med søknad. Det er her snakk om et mindretall av søkere, som altså alle er godt informert om fondets eksistens. Menn er i noe større grad enn kvinner orientert om fondet, henholdsvis 94 prosent av menn som har svart på skjemaet, mot 87 prosent av kvinnene, sier de hadde kjennskap til fondet fra før.

Tabell 5.4 *Vurdering av informasjon og rettleiding fra SUF*

(her kunne man krysse av på flere alternativer)

God, særlig er hjemmesidene på Internett informative	11,9
God, fondet gir gode og informative svar pr brev eller telefon	26,8
God, fondet har en god rettleiding til søkere	37,0
Dårlig, det er vanskelig å få nødvendig informasjon	17,1
Vet ikke	19,6

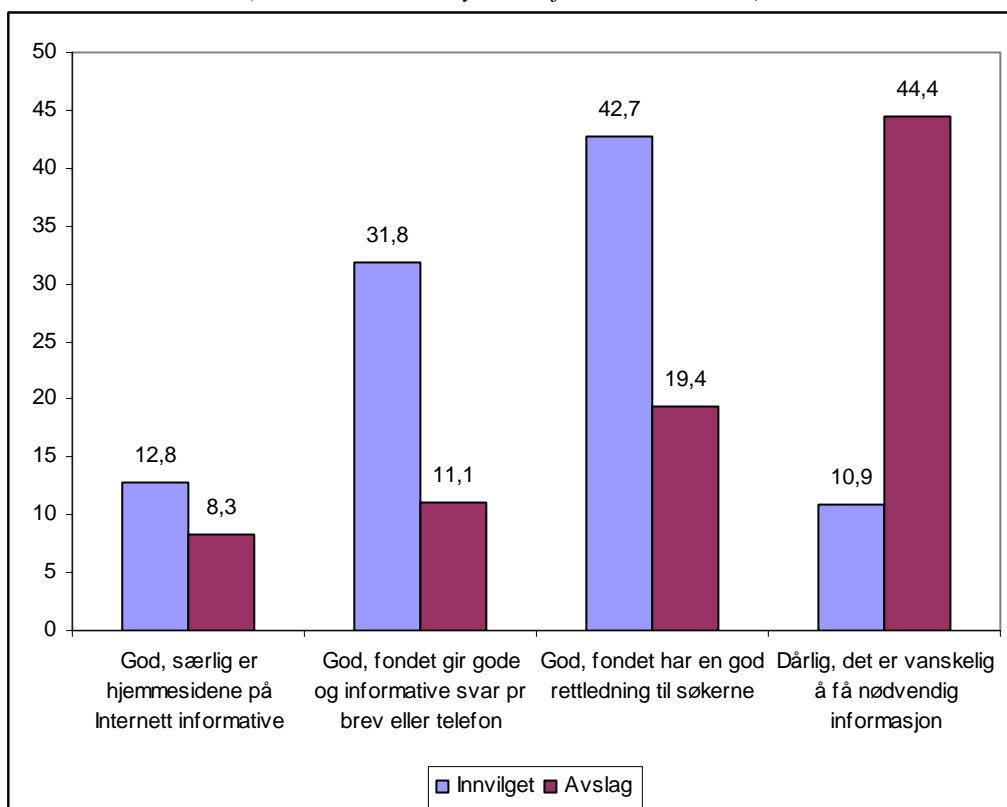
Fondet får en heller god vurdering når det gjelder rettleiding og informasjon som er allmenn tilgjengelig, enten på nettet eller skriftlig. Rett nok sier nesten en av fem – 19,6

prosent – at de ikke vet, og det tolker vi som at de ikke har kjennskap nok til dette punktet, selv om de altså har søkt fondet om støtte en eller flere ganger de siste årene. Trolig er det ikke alle søkere som tar direkte kontakt med fondet, men som heller har kontakt med instanser i egen kommune, eventuelt med et konsulentfirma ved utarbeidelsen av søknaden. Vi vet heller ikke om alle har behov for å ta kontakt med fondet når man skal fylle ut søknadsskjemaet. Om vi ser bort fra dem som ikke vet nok til å svare på spørsmålet, så er det et mindretall som gir fondet dårlig kritikk på punktet om informasjon. Bare 17,1 prosent sier at det er vanskelig å få nødvendig informasjon, resten gir fondet positiv kritikk, enten det gjelder informasjon på hjemmeside, på andre måter eller rettleidingen fondet har utarbeidet. Av de som har kontakt med fondet, svarer 37 prosent at fondet har en god rettleiding til søkere. Denne finnes på nettet, eller kan fås fra fondet, og skulle gi nødvendig informasjon til søker uten at man trenger ta spesiell kontakt med saksbehandlere i fondet eller andre steder. Men selv om fondet samlet får god kritikk for informasjon og rettleiding ved søknader, så er det likevel ikke alle punkt som får stor oppslutning. Særlig gjelder det fondets hjemmesider, bare vel en av ti mener at disse er spesielt gode og informative. Her har fondet en del å ta tak i.

Også for spørsmålet nedenfor kunne man krysse av for flere alternativer. Imidlertid var det få som gjorde det.

Figur 5.2 Vurdering av fondets informasjon sett i forhold til innvilgelse/avslag

Prosent (her kunne man krysse av flere alternativer).

Når vi ser på vurderingen av SUF sitt informasjonsopplegg og veiledning i forhold til hvem som fikk avslag eller tilslag på søknadene, så finner vi heller store forskjeller. Dette gjelder særlig påstanden om at fondet gir gode og informative svar pr brev eller telefon,

der nærmere 32 prosent av de som fikk ja på søknaden er enig med påstanden, mens bare en av ti av de som fikk avslag har sagt seg enig med denne påstanden. Det samme ser vi også for påstanden om at fondet gir god rettleiding til søkere, her sier nærmere 43 prosent av de som fikk ja på søknaden seg enige, mens under 20 prosent av de som fikk avslag mener det samme. Vurderingen av fondets informasjonsarbeid og rettleiding samvarierer med andre ord med i hvilken grad man har fått ja eller nei på søknaden. Vår hypotese om at avslag i større grad vil føre til en negativ holdning enn tilslag ser dermed ut til å ha fått støtte, uten at vi vil påstå at dette er eneste grunnen til det bildet av holdninger til fondet vi finner her.

Spørsmålet om fondets veiledning og hjelp er også videre utdypet i fire påstander som informantene kunne gi en vurdering av, ved hjelp av en skala fra 1 til 6, der 1 betyr helt uenig, og 6 betyr helt enig. Disse påstandene gikk på opplevelser og erfaringer i forbindelse med personlig kontakt med Samisk utviklingsfond, og ikke på skriftlig informasjon eller standardbrosjyrer som er utarbeidet for søkere. Disse svarene er langt mindre positive enn svarene ovenfor. Det kan også synes som at det var vanskeligere å ta stilling til disse påstandene, en forholdsvis stor gruppe – mellom 50 og 60 for hver påstand – har unnlatt å svare, og liknende har svart "vet ikke". Tallgrunlaget for denne spørsmålsgruppen er slik mindre enn for forrige.

Nedenfor presenterer vi de fire påstandene som gjelder fondets hjelp og veiledning til søkere som tok kontakt i forbindelse med utarbeidelse av søknad. Vi har her bare med ytterpunktene, det vil si de som har gitt vurderingene 1 og 2 eller 5 og 6. Mellomgruppen – 3 og 4 – har vi utelatt. Det samme gjelder vet ikke-svarene (7).

Tabell 5.5 *Meninger om Samisk utviklingsfond på ulike punkter.*

Gi en vurdering av hver av de følgende påstandene ved hjelp av en skala fra 1 til 6, der 6=helt enig og 1=helt uenig. Om du mener du ikke kan ta stilling til påstanden, så kryss av 7=vet ikke.

	1 og 2	5 og 6
A. Fondet ga god hjelp ved utarbeidelse av søknaden	33,1	22,5
B. Jeg/vi fikk god hjelp til å finne fram til andre instanser man også kunne søke midler fra til tiltak	45,1	15,1
C. Jeg opplevde at den som kunne hjelpe meg hadde altfor dårlig tid til å svare på det jeg trengte hjelp til	40,2	17,0
D. Det er vanskelig å finne fram til den rette å snakke med i fondet	45,9	16,5

Samlet viser tabellen overfor at Samisk utviklingsfond ikke får videre god kritikk når det gjelder rettleiding og hjelp i forbindelse med søkeprosessen. Bare godt og vel en av fem gir fondet god kritikk (5 eller 6) når det gjelder hjelp ved utarbeidelse av søknaden, og bare vel 15 prosent sier at vedkommende fikk god hjelp til å finne fram til andre relevante instanser å søke midler til eget tiltak fra. Her ville det kanskje vært rimelig å tro at informantene også opplevde saksbehandlere med dårlig tid til å svare på spørsmål, eller at det er vanskelig å finne fram til rette vedkommende å snakke med i fondet. Imidlertid er ikke det tilfelle, svært få er enige (5 eller 6) i disse to påstandene. De aller fleste som har fylt ut spørreskjemaet, har også svart på dette spørsmålet. Samlet for dette spørsmålet kan vi slik oppsummere med at brukerne er kritiske til fondets hjelp og rettleiding, men at få opplever problemer med å finne fram til rett person å snakke med, eller opplever at den man får i tale har dårlig tid til å svare på spørsmål.

Ikke alle har hatt kontakt med fondet i løpet av søknadsprosessen, og følgelig ikke har erfaringer med fondet når det gjelder å få tilbakemeldinger på spørsmål om søknaden, andre muligheter til støtte eller har erfaringer med hvordan saksbehandlere opptrer i møte med søkeren pr telefon eller ved direkte møte. Vi har spurt om søkerne tok kontakt med fondet i løpet av søknadsprosessen, og hva som var grunnen til det. Her har 236 svart, noe som tyder på at langt fra alle – 362 - har tatt kontakt underveis. Påstandene ovenfor må ses på bakgrunn av at ikke alle søkere har tatt kontakt med fondet. Det er med andre ord disse som har svart på påstandene presentert ovenfor også. Og halvparten av disse sier at hovedgrunnen til at de tok kontakt med fondet var for å få greie på om eget prosjekt var aktuelt for støtte. Fire av ti sier det var for å få generell informasjon, bare 8,5 prosent sier det var for å få hjelp til å fylle ut søknadsskjemaet. Når da langt flere enn dette har tatt stilling til påstanden ovenfor om at ”Fondet ga god hjelp ved utarbeidelse av søknaden”, og vært uenig der, så kan det tolkes som at de faktisk ikke har spurt om hjelp heller.

5.6 Rapportering og forventede resultater

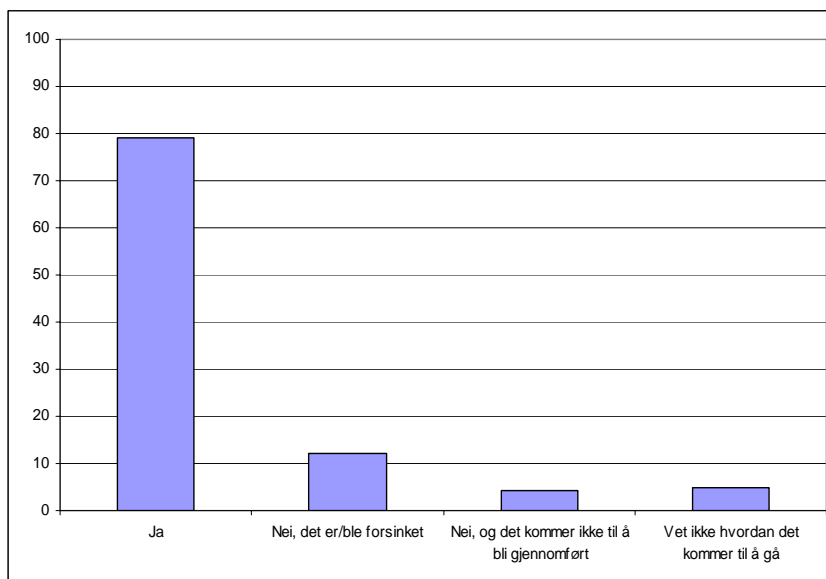
Tiltak som får støtte fra Samisk utviklingsfond må i ettertid rapportere om bruken av støtten. Vi spurte søkerne hva de mente om rapporteringskravene, og svarene følger nedenfor. Tallene er i prosent. N=307

Tabell 5.6 *Hva synes du om kravene til rapportering ved utbetaling av midlene?*

Kravene er klare og forståelige, og greie å forholde seg til	75,6
Kravene er altfor strenge, det er ikke alltid lett å dokumentere utgiftene	12,1
Vet ikke	12,4

Tabellen ovenfor gir et klart bilde av a rapporteringskravene Samisk utviklingsfond stiller til søkere som får støtte til sine prosjekter eller tiltak er greie. Vel tre av fire sier at kravene er klare og forståelige, og greie å forholde seg til. Bare vel 12 prosent mener kravene er for strenge, og at det ikke alltid er lett å dokumentere utgifter. Tilsvarende svarer ”vet ikke”. Hovedinntrykket her er at rapporteringskravene er greie å forholde seg til, og at det ikke synes å være noe behov for endring her. Her må vi ha i bakhodet at ikke alle som har svart på undersøkelsen fikk innvilget søknaden sin, og har slik heller ingen krav om å rapportere hvordan pengene ble brukt. Sett på bakgrunn av dette er det svært høye tall vi ser her. Rapporteringskravene er slik ikke problematisk, og noe søkerne greitt klarer å forholde seg til.

Hva førte så tilskuddene fra Samisk utviklingsfond til? I denne rapporten fokuserer vi lite på det, vi er mer opptatt av erfaringene med å søke og forholde seg til fondet, og hvordan fondet forholder seg til sine brukere, det vil si søkerne. Men vi har ett spørsmål med om prosjektet man søkte om støtte til. Der spør vi hvordan det gikk med prosjektet, om det blir eller ble gjennomført som planlagt. Svarene er nedenfor:

Figur 5.3 *Blir/ble prosjektet gjennomført som planlagt?*

Åtte av ti sier prosjektet ble gjennomført som planlagt, vel en av ti sier at det ble forsinket. Svært få sier at prosjektet ikke kommer til å bli gjennomført, og liknende sier at de ikke vet hva som kommer til å skje med prosjektet. Tidligere har vi sett at vel 79 prosent av utvalget vårt fikk støtte til sitt prosjekt, resten fikk avslag. Av de som fikk avslag på søknaden til Samisk utviklingsfond, sier tredjeparten at prosjektet vil bli eller ble gjennomført som planlagt, like mange sier det ble gjennomført i noe mindre målestokk, og resten sier det ble skrinlagt. Vel 72 prosent av de som fikk avslag på søknaden har svart på dette spørsmålet, så tallet på skrinlagte prosjekter kan være større. Det kan også tallet på gjennomførte prosjekter, men trolig er det større grunn til å tro at det i så fall ville blitt opplyst når man fylte ut spørreskjemaet.

Vi spurte også om hva søkerne mener at eget prosjekt kommer til å bidra til, både når det gjelder arbeidsplasser og styrking av næringer og tilbud i egne lokalsamfunn. Her skulle de som fylte ut spørreskjemaet ta stilling til fem ulike påstander. Svarene følger nedenfor.

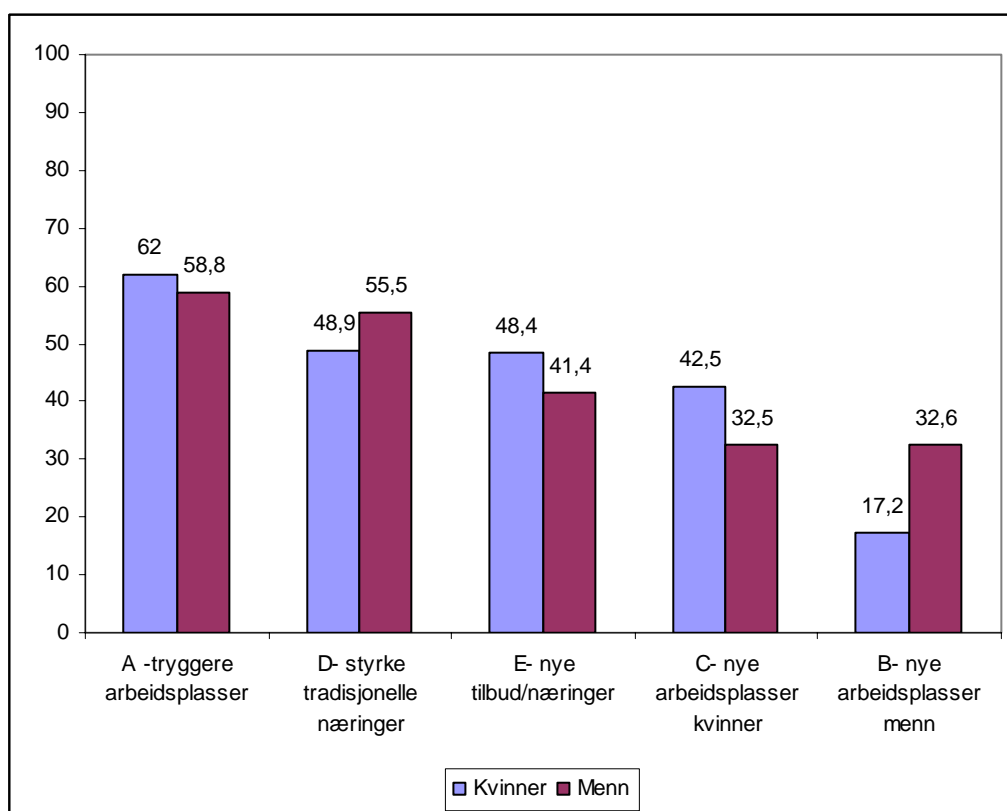
Samisk utviklingsfond har som mål å utvikle ”sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig nærings-, kultur- og samfunnsliv. Midlene skal bidra til å styrke kvinners deltagelse og likestilling i næringslivet.” *Nedenfor ber vi deg ta stilling til en del påstander. Gi en vurdering av hver av de følgende påstandene ved hjelp av en skala fra 1 til 6, der 6=helt enig og 1=helt uenig. Om du mener du ikke kan ta stilling til påstanden, så kryss av 7=vet ikke.*

Tabell 5.7 *Vurderinger av ulike påstander knyttet til SUFs målsettinger*

	1	2	3	4	5	6	7
A. Prosjektet mitt/vårt bidrar til å gjøre arbeidsplassen(e) min/vår tryggere	8,2	6,7	6,3	7,8	13,0	44,6	13,4
B Prosjektet bidrar til ny(e) arbeidsplasser for menn	20,2	10,3	11,5	12,2	6,5	20,6	18,7
C. Prosjektet bidrar til ny(e) arbeidsplasser for kvinner	15,5	6,4	12,1	12,5	8,3	22,5	17,7
D. Prosjektet bidrar til å styrke de tradisjonelle næringene her	14,9	5,6	6,0	8,6	11,9	39,6	13,4
E. Prosjektet fører til nye tilbud/næringer her	17,9	7,6	5,7	9,9	8,8	34,4	15,6

Mellom 262 og 269 har tatt stilling til hver av påstandene ovenfor, noe som tilsier at om lag 100 ikke har svart på dette spørsmålet. Hovedsaklig gjelder det dem som ikke fikk støtte til sin søknad.

I diagrammet nedenfor har vi kun tatt med 5 og 6-vurderingene for påstandene ovenfor, det vil si de som ga vurderingen 5 eller 6 til hver av påstandene ovenfor. Rundt 250 har tatt stilling til hver av påstandene.

Figur 5.4 *Vurdering om man er helt enig (5 og 6) angående nytteverdien av prosjektene etter kjønn. Prosent*

Når søkerne selv vurderer nytteverdien av eget tiltak eller prosjekt, ser vi at påstandene som flest er helt enige i er den som går på trygging av arbeidsplasser. Dette gjelder både kvinner og menn, og prosentvis flere kvinner enn menn. Å styrke de tradisjonelle næringene på stedet man bor kommer på andre plass, og her slutter menn i noe større grad opp om påstanden enn hva kvinner gjør. At prosjektet eller tiltaket som har fått støtte fører til nye tilbud eller næringer på stedet kommer på tredje plass, og om dette er det vesentlig større oppslutning blant kvinner enn menn. Det kan tolkes som at kvinners tiltak i større grad enn menns er tiltak som fører til nye næringer eller tilbud. Ser vi dette i forhold til påstanden om at tiltaket styrker tradisjonelle næringer, er det menn som i størst grad er enig i det. Det igjen kan tyde på at menns tiltak styrker særlig tradisjonelle næringer, kvinners tiltak styrker også tradisjonelle tiltak, men fører likevel i større grad til styrking av nye næringer og tilbud enn hva menns tiltak gjør. Kvinner synes slikt sett å drive med mer nyskapende tiltak enn hva menn gjør. Når det gjelder å bidra til nye arbeidsplasser for menn eller for kvinner, ser vi at kvinner mener deres tiltak i langt større grad bidrar til nye arbeidsplasser for kvinner enn for menn. For menn er det annerledes, de mener at deres tiltak i liknende grad bidrar til nye arbeidsplasser både for kvinner og for menn.

Tabellen ovenfor viser at informantene våre har nokså positivt syn på egne prosjekter og hva de fører til. Det skulle tilsi at midlene fra fondet er blitt brukt på fornuftige måter som kan registreres på ulik måte på stedene der tiltakene finnes, enten som styrking av eksisterende arbeidsplasser, skaping av nye eller de har medvirket til å skape nye tiltak og tilbud.

Gode tiltak eller prosjekter bør kunne brukes av Samisk utviklingsfond som eksempler på godt arbeid, og vi spurte om det er slik. Over halvparten - 56,2 prosent - sier at så er tilfelle. Av disse sier flesteparten (42,3 prosent) ”ja, helt klart”, mens 12,9 prosent sier ”ja, men det er for tidlig ennå”. 15,5 prosent svarer nei på spørsmålet og 28,4 prosent svarer vet ikke. Det er søkere som er klassifisert med tiltak under eiendom/forretningsdrift og industribygg og anlegg som i størst grad mener deres tiltak kan brukes som gode eksempler fra fondets side. Over halvparten av søkere fra disse to næringskategoriene sier det. Jordbruk og duodji er derimot de to næringsgruppene som i minst grad mener egne tiltak kan brukes som gode eksempler fra fondets side, godt og vel en tredjepart av disse svarer bekreftende her. Om vi ser på kvinner og menn her, så ser vi at kvinnelige søkere i langt større grad enn mannlige mener at egne tiltak er slik at de godt kan brukes som gode eksempler når fondet skal vise til vellykket arbeid. 52 prosent av kvinnene mot vel 38 prosent av mennene sier det. En forklaring her kan være at det er forholdsvis mange menn som søker om støtte til tiltak innenfor jordbruk, og at man kanskje ikke ser på dette som et prosjekt, men som en investering som skal sikre driften. En annen mulig forklaring er at man ikke ser på tiltak innenfor egen næring, som jordbruk eller duodji, som tilstrekkelig moderne og framtidsrettet til å være eksempel for andre.

5.7 Eventuelle framtidige søknader

Vi spurte søkere som fikk støtte fra SUF om det vil være aktuelt å søke om støtte senere også. Med spørsmålet ville vi prøve å få fram om erfaringene med å få støtte fra fondet er slik at det tilsier ny søknad eller ikke. Vår tankegang var at positiv erfaring vil føre til at man forsøker seg igjen, dersom man senere har behov for økonomisk støtte til ulike tiltak. Nærmere tre av fire av de som har fått støtte svarte at det er aktuelt for dem å søke på

---

nytt, og her er svarene omtrent likelig fordelt mellom de som sier at de vil søke på nytt for å videreføre prosjektet de holder på med, og de som sier at de vil søke til et annet prosjekt. 9,6 prosent sier at de ikke har planer om nye prosjekter og nye søknader. I underkant av 19 prosent svarer vet ikke. Om det har å gjøre med erfaringer med fondet, eller med manglende behov for nye søknader, vet vi ikke. Erfaringene søkerne har med SUF viser slik at storparten godt kan tenke seg å komme tilbake med ny søknad. Samisk utviklingsfond blir med andre ord sett på som en relevant finansieringsinstitusjon.

5.8 De som ikke fikk støtte

I tidsperioden denne undersøkelsen fokuserer på hadde Samisk utviklingsfond gjennomsnittlig en avslagsprosent på 37. Det medfører at flere enn 6 av 10 søkere fikk ja på sin søknad. Vårt utvalg – det vil si de som svarte på spørreundersøkelsen viser noe andre tall. 79,3 prosent fikk ja, og 20,7 fikk avslag på søknaden.

Flere av dem som fikk ja enn av dem som fikk nei på søknaden har følgelig valgt å svare på skjemaet vårt. I skjemaet hadde vi noen spørsmål som bare gikk til dem som fikk nei på søknaden. Ett av disse var hvordan det gikk med prosjektene som ikke fikk støtte fra Samisk utviklingsfond? 74 som fikk avslag har svart på dette spørsmålet. Av disse sier i underkant av 38 prosent at prosjektet ble skrinlagt, en tredjepart – 33,8 prosent – sier at prosjektet ble gjennomført som planlagt og 28,4 prosent sier at prosjektet ble gjennomført i mindre omfang enn planlagt. Tre av fem prosjekter ble slik gjennomført, enten som planlagt eller i mindre omfang enn planlagt, selv uten støtte fra utviklingsfondet. Dette kan tolkes som at prosjektene har klart seg uten støtten de søkte om, og at fondets avslag ikke har hatt vesentlig betydning for iverksettingen av prosjektene. To av fem av søknadene ble skrinlagte etter avslag fra fondet. Om dette er eneste grunn til skrinlegging, har vi ikke tilstrekkelig kunnskap om ut fra vår undersøkelse.

Vi har også spurt søkere som fikk avslag på søknadene sine om det vil være aktuelt å søke Samisk utviklingsfond om midler senere. Godt og vel tredjeparten av de som svarer sier at de ikke vet om de vil komme med nye søknader i tiden som kommer, i underkant av 17 prosent svarer nei. Resten – vel 47 prosent – svarer ja, og at det enten blir til et nytt prosjekt, eller til samme prosjekt, men da med omarbeidde planer.

6 Vurdering av Samisk utviklingsfond som distriktpolitisk aktør

Samisk utviklingsfonds virkeområde omfatter kommuner og bygder med typiske distriktstrekk; spredt bosetning, høyt innslag av primærnæringer, svakt annet næringsgrunnlag, høy utflytting og ugunstig befolkningssituasjon med høy gjennomsnittsalder. Samtidig som fondet skal oppfylle samepolitiske mål i disse områdene, er det særlig viktig som distriktpolitisk aktør. SUF skal bidra til at hele befolkningen i de samiske bygdene innenfor virkeområdet skal kunne få tilgang til økonomiske midler til næringsutvikling.

Om vi skal vurdere SUF som distriktpolitisk aktør, må dette ses i sammenheng med annen distriktpolitikk og hvordan denne virker i SUF-området. Annen forskning viser (Eikeland, 2003) at de bedriftsrettede ordningene innenfor distriktpolitikken ikke helt treffer bedrifter innenfor det samiske befolkningsområdet. Til en viss grad kan en snakke om at de samiske midlene kompensere for lav uttelling i andre distriktpolitiske virkemidler, men her har overføringene over reindriftsavtalen og næringskombinasjoner, definert som støtte til hushold, større økonomisk effekt enn støtten til bedrifter.

Parallelt med distriktpolitikken og samepolitikken virker den nasjonale jordbruks- og fiskeripolitikken, og disse har trolig vel så stor påvirkningskraft på næringslivet og livsgrunnlaget i SUF-området. Det vil derfor være svært ambisiøst å anta at vi kan slutte noe om SUFs betydning som distriktpolitisk aktør. I den store sammenhengen er midlene fra SUF begrenset, og andre virkemiddelaktører bidrar også i regionen. SUF opererer ikke i et vakuum, men i et område som påvirkes av ulike nasjonale, regionale og lokale føringer.

En fullgod vurdering av SUF som distriktpolitisk aktør vil også kreve en grundig gjennomgang av bedriftene som er opprettet/styrket med midler fra SUF, med en vurdering av hvorvidt støtten har skapt levedyktige bedrifter og ikke bare "døgnfluer" som blir nedlagt etter kort tid. Om bedriftene over tid utvider og øker arbeidsstokken, vil også være viktig for utviklingen av bygdene. Denne typen data har vi ikke tilgjengelig for denne evalueringen.

Ambisjonen med dette kapitlet er derfor ikke å konkludere noe om SUF som distriktpolitisk aktør, men å hente fram ulike synspunkter som kan belyse distriktpolitiske sider ved det å drive næringsutvikling i SUF-området. Disse synspunktene vil vi hente fra søkerne til SUF, administrasjonen, politikerne og kommunene.

Først vil vi peke på noen utviklingstrekk som utfordrer SUF som distriktpolitisk aktør:

- Befolkningen i SUF-området (definert ut i fra utvidelsen i 2005) har gått ned med et par hundre i året. Dette skyldes både negativ naturlig tilvekst (flere døde enn fødte) og større utflytting enn innflytting. Det er kun tre kommuner som har en positiv befolkningsutvikling; Karasjok, Kautokeino og Storfjord.
- Antallet gårdsbruk i SUF-området er i følge Sametingets jordbruksmelding halvert fra 1989 til 2003, fra 1549 bruk til 743, mens størrelsen på hvert bruk har økt noe. I følge en annen kilde⁵ (NIBR/SSB) fortsetter denne utviklingen og nedgangen i antallet bedrifter/foretak innen jordbruket har gått ned med 10 prosent fra 2002-2007.
- For sysselsettingen innen fiske, er det vanskelig å få gode tall på utviklingen fordi fiskermanntallet ble endret i 2003. Tendensen er likevel klar; antall fiskere, registrert som hovedyrke og biyrke, har gått ned i området, samtidig som antallet registrerte fartøy er redusert. Antall bedrifter/foretak innen fiske har gått ned med 35 prosent i perioden som evalueres (NIBR/SSB).
- Antall registrerte bedrifter/foretak i SUF-området har gått noe ned fra 2002 til 2007, men med tanke på den negative utviklingen som er nevnt over, er ikke en tilbakegang på 3 prosent så mye. Tre kommuner (Sørreisa, Storfjord og Sør-Varanger) har flere registrerte bedrifter i 2007 enn i 2002. Reduksjonen i antall bedrifter skjer innen jordbruk, fiske, industri og varehandel. Økningen i antall bedrifter finner vi innen turisme, annen tjenesteyting og eiendom og forretningsmessig tjenesteyting⁶.
- En dimensjon som vi ønsker å ta med i en distriktpolitisk vurdering er behovet for en god kjønnsbalanse i området. Statistikken viser et kvinneunderskudd i SUF-området i aldersgruppen 20-54 år. Andelen kvinner er lavere enn menn i SUF-området og lavere enn i resten av området nord for Salfjellet, men utenfor SUF-området. Det er derfor en distriktpolitisk utfordring å skape livsgrunnlag og bolyst i de samiske bygdene, også for kvinner.
- Utdannelsesnivået i SUF-området ligger noe under øvrige områder nord for Salfjellet. I 2004 hadde 15,4 prosent av befolkningen i SUF-området utdanning på universitets- og høgskolenivå, mens tallet var 21 prosent for resten av Nord-Norge. De store kjønnsforskjellene i utdanning er en utfordring med henholdsvis 19,1 prosent for kvinner og 11,9 prosent for menn.

Selv om hovedmålet for SUF er å skape sterke og stabile samfunn, er den demografiske utviklingen svært vanskelig å snu. For de aller fleste bygdene og kommunene er det primært snakk om å prøve å bremse en negativ utvikling, slik at i hvert fall ikke utflyttingen blir større. Spørsmålet blir da om midlene fra SUF er rett medisin for utøvelse av en motkonjunkturpolitikk, og om den virker. Befolkningsnedgangen har vært stor i de typiske jordbrukskommunene, og særlig i Nord-Troms. Generelt har jordbruket i SUF-området et lavere inntektsgrunnlag enn resten av Nord-Norge, og mange driver på et eksistensminimum. Omleggingen av jordbruksstøtten favoriserer de som driver stort,

⁵ Kilde er NIBR/SSB, og i oversikten er alle kommunene i virkeområdet tatt med. Dessverre har vi ikke kunnet hente opplysninger fra deler av kommuner der ikke hele er med i virkeområdet.

⁶ Næringsgrupperingen er ikke helt sammenfallende med den som brukes i SUF. Blant annet er ikke duodji tatt ut som en egen kategori.

mens det i liten grad oppmuntres til småskaladrift eller kombinasjonsdrift. I en slik situasjon kan forholdsvis små investeringer eller tilskudd fra SUF være utslagsgivende for om bonden velger å fortsette driften. Ofte kan det være snakk om en liten tilleggssinntekt som får driften til å gå rundt. Jordbruket i SUF-området har også tradisjonelt et lavt investeringsnivå i driftsbygninger, noe som gjør brukene mindre attraktive å overta for yngre generasjoner.

Fjord- og kystfiskeriene er på mange måter i samme situasjon som jordbruket. Den nasjonale fiskeripolitikken favoriserer de store rederiene, mens sjarkfiskeren som opererer i det små har vanskelig for å drive med overskudd og legge seg opp kapital til å investere i båten. Det er behov for investeringer både i flåten og på land for å opprettholde det tradisjonelle fjord- og kystfisket og bosetningen i bygdene langs kysten.

Men befolkningen kan ikke leve av primærnæringene alene, og selv om den offentlige sysselsettingen er høy i SUF-området, er befolkningen avhengig av en servicenæring som kan tilby nødvendige tjenester i nærmiljøet. Her er det både snakk om å opprettholde eksisterende servicetilbud, og etablere nye. Servicenæringen/tjenesteyting er svært viktig for den kvinnelige sysselsettingen, og er også den næringen som har størst vekst i SUF-området.

Utdanningsnivået i SUF-området er generelt lavere enn i resten av Nord-Norge, men det må også bemerkes at i enkelte samiske kommuner er utdanningsnivået (særlig blant kvinner) svært høyt, og Karasjok og Kautokeino ligger på topp nasjonalt. Dette er en stor ressurs for de aktuelle kommunene, og det er viktig at det finnes jobber som krever utdanning. I dag rekrutteres de fleste høyt utdannede til det offentlig, og ikke det private næringslivet. Det lave utdanningsnivået i de små kystkommunene er på den andre siden en utfordring med hensyn til muligheten til å etablere levedyktige bedrifter. SUF har en rolle i å utvikle kompetansen i næringslivet, å motivere høyt utdannede til å etablere egen bedrift og til å øke kompetansen hos dem med lavere utdanningsnivå og således gjøre dem i bedre stand til å utvikle næringslivet.

6.1 Søkernes vurdering

Selv om vi ikke har stilt direkte spørsmål om søkeres vurdering av SUF som distriktpolitisk aktør, er det et par svar fra spørreundersøkelsen som belyser denne typen problemstillinger. Støtten fra SUF har bidratt til å styrke søkeres arbeidsplasser. 60 prosent av de som har svart på dette spørsmålet svarer positivt. Midlene har altså gjort arbeidsplassen tryggere og lagt et bedre grunnlag for både sysselsetting og bosetning i bygdene. Vel 53 prosent mener at midlene har bidratt til å styrke de tradisjonelle næringene i deres område, og 45 prosent mener det har skapt nye tilbud. SUF støtter opp om primærnæringene som i stor grad utgjør livsgrunnlaget i mange av de samiske bygdene samtidig som SUF kan bidra finansielt til å opprette nye bedrifter og tilbud. Når det gjelder opprettelse av nye arbeidsplasser er ikke effekten fullt så stor; 37 prosent mener det er skapt nye arbeidsplasser for kvinner, og 25 prosent nye for menn. Disse svarene kan tyde på at SUF treffer ganske godt med sine midler i forhold til den næringsstrukturen som eksisterer i området og hvilke muligheter søkerne ser for å utvikle sine ideer. Selv om respondentene også kjenner til andre finansiører, mener 41 prosent at tiltaket ikke kunne gjennomføres uten støtte fra SUF.

På tross av mange negative utviklingstrekk i SUF-området viser tilbakemeldingen fra søkerne at fondet bidrar aktivt for å støtte tiltak som hviler på ressursgrunnlaget i de samiske bygdene, og at det fondet kan tilby står i forhold det ambisjonsnivået de fleste søkerne har med sine søknader. Å styrke etablerte arbeidsplasser og næringer er viktigere enn store satsinger med mange nye arbeidsplasser.

6.2 Administrasjonens vurdering

Administrasjonen mener at fondets rolle som distriktpolitisk aktør generelt er betydelig, men det er stor forskjell mellom kommunene. Fondet får tilbakemelding om at uten SUFs støtte hadde ikke lokalsamfunnene kunnet ha den utviklingen de har i dag. Noen har utnyttet ordningen svært godt, (har fått opp mange søknader), og her har fondet hatt stor distriktpolitisk effekt. Eksempler som nevnes er Lyngen kommune som til sammen har fått 2 ½ million etter at den kom med i fondet fra 2005. Kåfjord har også hatt en god søknadsutvikling over lang tid. I tillegg er det enkeltbygder som har vært veldig aktive på søknadsfronten, og hvor SUF har hatt stor betydning for å opprettholde bosetningen og sysselsettingen. Skjånes og Nervei i Gamvik kommune er slike eksempler der investeringer i flåte og fiskemottak har hatt effekt.

I SUF-administrasjonen framhever den svært viktige rollen kommuneadministrasjonen har når det gjelder å mobilisere søkere og skape blest om fondet i sine kommuner. Stor søknadsmengde i enkeltkommuner har derfor ofte sammenheng med hvorvidt kommunen har en aktiv næringsavdeling/landbruksavdeling og om kommunen kjenner fondet godt. Lyngen, Kåfjord og Gamvik er eksempler på kommuner med en svært aktiv førstelinjetjeneste. Ofte er kunnskapen om SUF i kommunene svært personavhengig. Fondet opplever at der en har en god førstelinjetjeneste i kommunen, får søkerne de opplysningene de trenger om sine muligheter der. I kommuner med dårligere kunnskapsgrunnlag tar søkerne heller kontakt direkte med SUF. Fondet ønsker at kommunenes førstelinjetjeneste skal ha god kunnskap om fondet, men opplever enkelte ganger at interessen er laber og det er vanskelig å komme i en dialog. Det er ikke alle som ser nytten og mulighetene som ligger i fondet, selv om dette etter hvert har bedret seg når kommunen har vært med i virkeområdet noen år. I kommunene i Indre Finnmark er fondet godt kjent, førstelinjetjenesten brukes, og her er det også lettere for søkere å ta direkte kontakt med SUF på grunn av den geografiske nærheten.

Hvordan ser administrasjonen på fondet i forhold til andre finansiører? I forhold til Innovasjon Norge legger fondet vekt på at IN primært ser på den bedriftsøkonomiske siden ved søknader, mens SUF har mulighet til å legge mer vekt på det samfunnsøkonomiske. Med økt søknadsmengde har også SUF vært nødt til å legge større vekt på bedriftsøkonomien, og med begrensede midler er det sjelden at SUF kan stå som enefinansiør av prosjekt. For eksempel har det vært satset mye på finansiering av driftsbygninger i jordbruket, men her kan SUF bidra med maksimalt kr. 250.000,- mens investeringsbehovet ofte er flere millioner. Ved slike søknader er det en forutsetning at Innovasjon Norge medfinansierer. Denne store satsingen på driftsbygninger, (tidligere gikk de fleste midlene innen jordbruk til maskiner og redskaper) har vært helt nødvendig for å opprettholde bruk som i utgangspunktet har vært nedslitt, umoderne og delvis lite kostnadseffektive.

SUFs rolle som distriktpolitisk aktører kommer først og fremst til syne ved at det er de små foretaks finansiør, og kan hjelpe dem som får andre finansiører, kanskje foruten

kommunen, vil satse på. Mange søkere ønsker ikke en stor risiko med sine prosjekter, og foretrekker å satse i det små. Vi har tidligere sett at gjennomsnittlig søknadssum til SUF i perioden ligger på vel 91.000. Det å satse beskjedent er en forståelig strategi for bedrifter i bygder hvor lønnsomhet og markedsmessige forhold kan være usikre. Men SUF har behov for også å vise til bedriftsøkonomiske resultater av sine tildelinger, og dette kan komme i konflikt med enkelte søkeres ”beskjedne satsing”. I perioden som evalueres har det vært en minste grense for stønadsbeløp på kr 10.000,- fra SUF. Det er altså en grense for ”hvor smått” fondet vil finansiere, og administrasjonen ønsker at denne grensen heves. En får da luket bort de minste prosjektene, får kanskje noen til å satse litt større, muligens i samarbeid med andre. Ikke minst, kan det være med på å redusere antallet søknader, og dermed lette administrasjonens saksbehandling. Med tanke på at søknader innen jordbruk er de som gjennomsnittlig har lavest stønadsbeløp, og er den næringen der søknadsmengden har økt mest, kan det å øke minstebeløpet ha størst effekt på nettopp denne næringen. Spørsmålet blir så om dette er en ønsket utvikling med tanke på at næringen og dens distriktpolitiske effekter har vært så høyt opp på agendaen i fondet.

6.3 Politikernes vurdering

Informasjonen i dette kapittelet er basert på samtaler med tre politikere i tilskuddstyret. Generelt har fondet hatt en god distriktsprofil og vært en avgjørende faktor for å begrense fraflyttinga i utkantkommuner. Størst effekt har fondet hatt i Indre Finnmark, og det er mye å hent med å få kommunene lenger sør opp på samme nivå. Politikerne nevner eksempler på tiltak som har hatt stor betydning for overlevelsen av enkeltbygder der SUF blant annet har gått inn med midler som har reddet stedets fiskemottak. Fondet har også virket positivt ved å ivareta tradisjonelle former for næringer, for eksempel fiskarbonden som den nasjonale landbruks- og fiskeripolitikken nærmest har utryddet. Selv om næringene ikke har så stor inntjening, er de i hvert fall et levebrød. SUFs midler skal bidra til å sikre befolkningen et levebrød, og til å kunne fortsette å bo i sine nærområder.

Politikerne har sett det som svært viktig å informere om fondet i de nye kommunene i virkeområdet. Det har derfor vært en bevisst strategi å legge møtene i tilskuddstyret i nettopp disse kommunene, og i den sammenheng gjennomføre møter med kommunen og folkemøter der en har presentert fondets muligheter. Det har vært et sterkt politisk ønske om å få opp antallet søknader i de nye kommunene, men her har en ikke lykkes like bra i alle kommunene. Med unntak av Tysfjord kommune har en i liten grad fått opp antallet søknader fra Nordlandskommunene, og i Sør-Troms er det også få søkere. Fondet har altså hatt en større rolle som distriktpolitisk aktør i Finnmark og Nord-Troms, og en av politikere mener at dette kan skyldes at retningslinjene treffer bedre i disse områdene. Der en har et aktivt jordbruk, fiske og annet næringsliv, har en fått en god utnyttelse av fondet. Lyngen er et godt eksempel.

Satsingen på jordbruk og fiske har vært en bevisst politisk prioritering da det ikke finnes mange andre som vil finansiere i disse næringene. Det er viktig å høyne standarden ved driftsbygningene og holde liv i kystfiskeflåten. Politikeren mener at en ikke har vært like flink til å orientere seg i annet næringsliv og hva som har vært aktuelt og hvilke utfordringene som finnes innenfor næringene. Her har en i stor grad bare sittet og ventet på søknader. Politikerne i Sametinget skulle vært mer aktive ute i møtet med bedrifter og i sammenhenger hvor de kan treffe næringslivet.

En annen politiker mener at det er landbrukssøknadene som har hatt sterkest distriktspolitisk effekt. Der SUF virker har landbruket bestått, mens det i andre områder har vært en negativ utvikling. Når det gjelder de nye næringene så er dette noe som må prioriteres sterkere i tida framover. Det skjer en positiv utvikling innen kompetanse- og servicereetta næringer, og kvinner har en god deltakelse her. Her må fondet være mer målrettet og prioritere sterkere, gjerne i samarbeid med andre finansierer.

Sametingets midler skal rettes mot småskala virksomhet, så ønsket om å heve den nedre beløpsgrensen fra 10.000 er noe som politikerne har vært skeptiske til. I enkelte tilfeller kan 10.000 være nok for å starte noe nytt, for eksempel å ha noe skogsdrift ved siden av jordbruk.

6.4 Kommunenes vurdering

Vi har foretatt intervju med fire kommuner for å få en dypere innsikt i næringsetatenes/landbruksavdelingenes kunnskap om fondet og hvilken effekt fondet har hatt i kommunene. De fire kommunene vi har sett nærmere på er Kautokeino og Gamvik kommuner i Finnmark, Kåfjord kommune i Troms og Snåsa kommune i Nord-Trøndelag. Kautokeino har vært med i fondets virkemiddelområde siden 1975, de indre delene av Kåfjord kommune kom med i 1984, og resten av kommunen i 1997. Deler av Gamvik kommune, som Skjånes og Nervei, kom også med i fondets virkeområde i 1984, og i 2005 ble området utvidet til også å gjelde Gamvik. Mehamn og områdene rundt er ikke medregnet i fondets virkeområde. Snåsa kommune hører ikke inn under Samisk utviklingsfonds virkeområde, men samer i Snåsa kan søke fondet om støtte.

6.4.1 Kunnskap om fondet

Fondets betydning som distriktspolitisk aktør er ofte avhengig av at førstelinjetjenesten, det vil si at kommunen har god kunnskap om fondet og kan formidle dette til potensielle søkere. I hvilken grad Samisk utviklingsfond er kjent i kommunene i vårt utvalg varierer. Dette er også rimelig å regne med, i og med at fondet i ulik grad er relevant for kommunene, og i ulik grad har operert som en tilskuddsmulighet i kommunene. Mens kommuner som Kautokeino, Kåfjord og Gamvik kjenner godt til fondet, og har hatt å gjøre med fondet og med folk som søker fondet om støtte i årevis, er ikke kunnskapen om Samisk utviklingsfond særlig stort i kommuneadministrasjonen i Snåsa. Fondet blir også kjent blant kommunenes innbyggere gjennom spesielle tiltak det støtter. Et eksempel er Tanafjordprosjektet som Gamvik deltar i, dette er støttet av blant andre Samisk utviklingsfond.

Ingen av kommunene gjør noe spesielt for å informere om fondet, men alle informerer om fondets muligheter der det er relevant, for eksempel når noen kommer med planer om tiltak som det kan være mulig å få støtte til fra fondet. I kommunene med kjennskap til fondet går dette nærmest av seg selv, Samisk utviklingsfond er en mulighet på linje med Innovasjon Norge, og et sted der det er relevant å henvende seg. Dette gjelder for eksempel Kautokeino, som har vært med i fondets virkeområde siden start, altså i over 30 år. Fondet er godt kjent, og det kreves ingen spesiell informasjon om det. Når det gjelder opplysninger om fondets eksistens og tilbud, så synes ikke kommunene å gjøre særlig ut av dette på egne hjemmesider på Internett. Kommunene informerer om egne tilbud, men vi finner ikke lenker til Samisk utviklingsfond på disse fire kommunenes hjemmesider.

I kommuner utenfor virkeområdet ser situasjonen ut til å være slik at det er potensielle søkere som selv tar kontakt med fondet, uten å gå veien om kommunen. Det betyr likevel ikke at kommunene ikke informerer om fondet. Også en kommune som Snåsa, der administrasjonen har liten kjennskap til fondet, sier at de vil sette seg inn i dette når det blir aktuelt, og det vil si når noen kommer og spør om det er mulig for dem å søke fondet om støtte. I femårsperioden denne rapporten omhandler, 2002-2006, har Samisk utviklingsfond mottatt 11 søknader fra Snåsa. I samme periode mottok fondet 174 søknader fra Kautokeino og 183 søknader fra Karasjok. Slik sett utgjør Samisk utviklingsfond en marginal rolle i Snåsa, sett i forhold til kommuner der alle innbyggerne kan søke fondet om støtte.

At kommunene har kjennskap til fondet og dets tilbud, betyr nødvendigvis ikke at man kjenner til alle prioriteringer og satsinger. Blant annet synes ikke fondets arbeid med å styrke likestilling og arbeide for kvinners deltakelse i næringslivet til å være allmenn kjent i kommunene i fondets virkeområde.

6.4.2 Et fond for små tiltak

Kommunene vektlegger betydningen av at heller små tiltak kan få støtte fra Samisk utviklingsfond, og de fleste ser den nedre grensen i støtte på 10.000 kroner som høvelig. Mange tiltak i kommunene er små, men man har likevel behov for støtte, selv om den ikke trenger være større enn 10.000 kroner. Det viktige er likevel at tiltak skal komme i gang, og svært ofte er dette tilleggsnæringer, noe man starter for å ha flere bein å stå på, og som man gjerne kombinerer med annen virksomhet, for eksempel jordbruk. "Det er ikke alltid de store summen som skal til for at et tiltak skal se dagens lys, og slike tiltak er viktige, fordi de er med på å spre optimisme", som en av informantene våre sa. Særlig fra Kåfjord kommune ble denne holdningen framhevet. Kommunen er ellers med i en pilotsatsing i regi av Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) – Næringsutvikling langs Lyngenfjorden, og vil fra årsskiftet være med i KRDs Småsamfunnsatsing. Samisk utviklingsfond og de mulighetene fondet åpner for passer godt inn i dette bildet for Kåfjord.

Likevel er det ikke slik at alle er like enige om at fondet bør fortsette som nå, med nedre støttegrense på 10.000 kroner og med tildelinger til små prosjekter og tiltak. Det er også de som mener at fondet bør høyne denne grensen, og argumenter med at det er grunn til å stille spørsmål om små prosjekter er liv laga, og om personene bak ikke bør satse selv på slike tiltak og klare seg uten støtte. Støtte bør da først komme inn ved større prosjekter, noe som også vil avlaste administrasjonen i Samisk utviklingsfond for arbeid.

6.4.3 Kommunenes erfaringer med Samisk utviklingsfond

Kommunene har gode erfaringer med Samisk utviklingsfond, kanskje først og framst fordi tiltak fondet har gitt støtte til enten som eneste fond eller sammen med andre, har ført til utvikling i kommunen. Dette gjelder ikke minst i områder med småskaltiltak, som for eksempel små bruk eller mindre sjarker. Hvor det har blitt investert ved hjelp av Samisk utviklingsfond de siste årene, er i følge informantene våre synlig, og har ført til optimisme. For Kåfjords del ble det fra kommunens side hevdet at man tidligere kunne se i landskapet hvor grensen mellom hvilken del av kommunen som var innenfor, og hvilken

som var utenfor fondets virkeområde gikk. Området innenfor virkeområdet kunne vise til moderniserte og opprusted bruk, utenfor skjedde det lite. Dette stemmer godt med konklusjonen fra en studie av Samisk utviklingsfond i Kåfjord fra 2001, der det blir sagt at "SUF har vært med på å styrke og opprettholde næringsutviklingen i Gaivuotna-Kåfjord, slik at det i dag er flere fiskere og gårdsbruk enn det ville vært uten støtten fra Samisk utviklingsfond. Det kan med andre ord dokumenteres en positiv effekt for næringsutviklingen innenfor fondets virkeområde sammenliknet med områder utenfor" (Halonon, Salo, Solberg og Johnsen, 2001). Det er nettopp tilskuddsmuligheter til mindre tiltak og prosjekter som blir framhevet som en viktig positiv side ved fondets arbeid. Selv om det ikke alltid er snakk om store prosjekter, kan det være merkbart det som skjer, og det kan føre til optimisme.

Også når det gjelder det å forholde seg til Samisk utviklingsfond så har kommunene gode erfaringer. Kommunene opplever at fondet vurderer en søknad nokså likt som kommunene gjør, og at det er forutsigbarhet i behandlingen av en søknad. Man opplever videre et greit forhold til fondets administrasjon.

Selv om kommunene ser på Samisk utviklingsfond sitt arbeid som udelt positivt, så er det ikke alltid like uproblematisk å fastslå hva som har blitt resultatene av fondets støtte. I noen områder kan støtten fra fondet registreres i form av nybygg, investeringer i driftsbygninger, sjarker eller i utstyr som kan gi rom for tilleggsinntekter til for eksempel jordbruket. Både fra Gamvik og Kåfjord blir slike eksempler trekt fram. Men resultatene av fondets støttepraksis er ikke alltid like synlig, og da først og fremst fordi et prosjekt ofte får støtte fra flere instanser, og det er umulig å si hva akkurat støtten fra utviklingsfondet har medført isolert.

6.5 Utviklingsaktør eller medfinansierer?

Vi har ikke hatt mulighet til å gå inn i hver enkelt søknad og se på om og eventuelt hvem som har vært medfinansierer i prosjektene. Men vi har et spørsmål fra spørreundersøkelsen som belyser dette.

Tabell 6.1 *Har prosjektet søkt og fått offentlig støtte fra annet hold*

N=345

Har søkt og fått	56 %
Har søkt men ikke fått	8 %
Har ikke søkt	36 %

De fleste prosjektene har altså medfinansiering fra annet hold enn SUF, og vi vil derfor belyse noen utfordringer med hensyn til samfinansiering av prosjekter.

Kommunen er den hyppigste medfinansierer til SUF-søknader, og dette gjelder særlig de mindre prosjektene med begrensede økonomiske rammer. De fleste kommunene benytter midler fra kommunale næringsfond som hovedsakelig fylles opp årlig med overføring fra fylkeskommunen. Alle kommuner i Troms og Finnmark (med noen få unntak av kraftkommuner) får årlig påfylling av sine fylkeskommuner fra regionale utviklingsmidler. I Nordland er det bare de minste kommunene som får påfylling. I 2002, året før innføring av ansvarsreformen, var det ingen kommuner som fikk påfylling til sine

næringsfond fra fylkeskommunen. Kommunenes mulighet til å støtte bedrifter er altså avhengig av overføringer fra fylkeskommunene, kommunens egen økonomiske situasjon og eventuelle inntekter fra kraftfond, og generelt om støtte til næringsutvikling er et prioritert område. En søker til SUF kan derfor oppleve ulike muligheten for samfinansiering fra kommunen avhengig av hvilken kommune han/hun befinner seg i. Sametingets kontakt med kommunene i forbindelse med saksbehandling er derfor svært avhengig av hvor stor søknadsmassen er fra den enkelte kommune. De med mange søknader har oftere kontakt i forbindelse med saksbehandling enn de som har få søknader.

I følge informantene våre i kommunene fungerer samfinansieringen mellom Samisk utviklingsfond og kommunale næringsfond greit. Støtte fra Samisk utviklingsfond kommer ofte inn som et tillegg til støtte fra andre instanser, som kommunalt næringsfond, BU-midler eller midler fra Innovasjon Norge. I kommunene spiller jordbrukskontoret eller næringskontoret en viktig rolle når det gjelder å formidle kontakt mellom søkere og Samisk utviklingsfond. Noen kommuner, som Kautokeino, gir ikke midler til hovedprosjekter selv, slik at der må tiltakshaver skaffe midler fra annet hold. Det kan for eksempel være fra Samisk utviklingsfond, eller fra Innovasjon Norge. I slike tilfeller gir kommunen midler til forundersøkelsen eller utarbeiding av søknad. Midler fra ulike fond kan slik sammen utgjøre en samlet pott til et enkelt prosjekt, og slik medføre at prosjektet kan gjennomføres.

Tidligere var det en beløpsgrense som avgjorde om en søknad hørte hjemme hos kommunene eller Innovasjon Norge. Denne er nå opphevet, og hovedregelen er at forprosjekter finansieres av kommunene og hovedprosjekter av IN. Innovasjon Norge er inne som medfinansør i alle næringskategorier for SUF, men hovedtyngden ligger innen annet næringsliv. Ulik støttepraksis ved INs kontor i Finnmark og Troms har ført til at søkere i de to fylkene ikke behandles likt. I Troms tolker en regelverket slik at andelen offentlig støtte ikke må overstige INs egne støttesatser. Når IN kan støtte investeringstilskudd med 30 prosent og SUF har bevilget 25 prosent til samme prosjekt, vil IN kun gå inn med 5 prosent støtte. I Finnmark har IN tolket regelverket slik at støtten fra SUF defineres som bagatellmessig støtte og kan styrke egenkapitalen. IN kan da gå inn med sin fulle støttesats i tillegg til at SUF gir i henhold til sine støttesatser. I praksis betyr dette at en Finnmarksbedrift som søker SUF i samfinansiering med IN kan oppnå høyere offentlig støtteandel til sitt prosjekt og kravet til egenkapital er mindre enn en tilsvarende bedrift i Troms. I de fleste tilfellene der IN er medfinansør med SUF utgjør IN den største finansieringsbiten i prosjektet. Det er derfor viktig i etterkant av saksbehandlingen å følge opp at finansieringsplanen blir fulgt. Om IN bevilger et redusert beløp i forhold til omsøkte midler, vil også SUF redusere sin andel. Søker må da bestemme om prosjektet skal gjennomføres som et redusert prosjekt eller søke annen tilleggsfinansiering. Prosjektet må være fullfinansiert før SUF gir støtte.

I tillegg til bygdeutviklingsmidler gjennom IN, forvalter fylkesmannen regionale BU-midler til bedriftsutvikling og investeringer. Søkere innen jordbruk bruker disse midlene som samfinansiering med SUF til sine prosjekter.

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med fylkeskommunene Troms, Finnmark, Nordland og for det sørsamiske området med Hedmark, Nord- og Sør-Trøndelag og Nordland. Disse samarbeidsavtalene har trolig vært viktigere for en bedre koordinering av næringsinteresser i de samiske områdene på politisk nivå enn når det gjelder samfinansiering av prosjekter. Fylkeskommunene har ikke midler til finansiering av rene bedriftsprosjekter, men har vært inne som samfinansør av fellestiltak sammen med SUF. Eksempler på slike tiltak kan være etablereropplæring.

I spørreundersøkelsen spurte vi respondentene om prosjektet kunne gjennomføres uten støtte fra SUF. Svarene vi fikk her varierer med hvilken næring prosjektet faller inn under. De som var mest avhengig av støtten fra SUF var søkere innen duodji, hvor over 61 prosent mente prosjektet ikke kunne gjennomføres uten midler fra SUF. Dette kan skyldes at Innovasjon Norge ikke samfinansierer med SUF på duodjiinvesteringer, og da er det bare kommunen som er aktuell samfinansjør. Innenfor eiendoms- og forretningsdrift er også SUF viktig for 57 prosent av søkerne. For de fleste andre næringene ligger andelen på 40-tallet.

Tabell 6.2 *Prosjektet kunne ikke gjennomføres uten støtte fra SUF*

Duodji	61,3
Eiendom/forretningsdrift	57,1
Fiske	43,8
Industribygg og anlegg	41,4
Jordbruk	40
Off, priv og sosial tjenesteytelse	47,5
Turisme	40,3
Varehandel	28,6
Næring ikke oppgitt	31

Men ikke alle søknadene til SUF har samfinansiering fra andre. Egenkapital utgjør da annen finansiering. Søknader om etablererstipend får opptil 75 prosent finansiering fra SUF, og her tillates ikke samfinansiering med andre.

I alle SUF-søknader kreves egenkapital, men hvor mye dette utgjør avhenger av næringen prosjektet faller inn under og type tiltak (se tabell 4.3 tidligere i rapporten). Den ulike regelfortolkningen i IN Finnmark og Troms vil også resultere i at kravet om egenkapital kan være noe mindre i søknader fra Finnmark med samfinansiering fra IN. Generelt sier administrasjonen at det ofte er en stor utfordring å få opp tilstrekkelig egenkapital. På den andre siden kan søkerens risikovilje ved å bruk egne midler være en god indikator på at prosjektet er liv laga.

I en vurdering om SUF opererer som en utviklingsaktør eller medfinansjør er det mange forhold som spiller inn. Hvordan vi bedømmer dette avhenger av hva vi mener med en utviklingsaktør. For å få betegnelsen utviklingsaktør mener vi at man ikke bare kan bidra med økonomiske midler, men er aktiv med å initiere og sette i verk tiltak. Å påta seg ansvaret som utviklingsaktør innebærer blant annet å ta på seg ansvaret med å utforme og iverksette ny politikk eller nye tiltak. Ideer, planer, veiledning, støtte så vel som økonomiske midler er slik viktige verktøy for en utviklingsaktør.

Hvordan vil vi så bedømme Samisk utviklingsfond i forhold til det å være utviklingsaktør? Er respons på innkomne søknader det som karakteriserer fondets arbeid, eller finner vi eksempler på egne forslag til prosjekter, innsatser og arbeidsoppgaver i fondets planer og budsjetter? Svaret er nok helst at vi gjør begge deler. Vårt inntrykk er at administrasjonen og styret i fondet bruker mye av arbeidstida til å respondere på søknader utenfra. Men om vi ser på de årlige budsjettene finner vi likevel flere eksempler på forslag til programmer og tiltak fondet ønsker å utføre i kommende arbeidsår, men at ikke alle disse har blitt gjennomført. Eksemplene kan være kompetanseutvikling og nettverksbygging, oppbygging av regionale næringsklynger, iversetting av tiltaksprogram

innen jordbruket eller næringsutviklingsprosjekter for kvinnelige etablerere. Dette vil vi se nærmere på i neste kapittel.

Å finansiere prosjekter kan også være en del av det å være utviklingsaktør. Vi har ikke opplysninger om i hvilke typer prosjekter hvor SUF er hovedfinansør, foruten i etablererstipendsøknader hvor de er eneste finansør. Ut i fra spørreundersøkelsen kan det tyde på at de er særlig viktig i duodjisøknader. Men siden 56 prosent av søkerne har andre medfinansierer viser det at SUF er viktig som medfinansør og at de andre finansørene er viktig for finansieringen av prosjekter til SUF. Hvorvidt SUF kan defineres som utviklingsaktør blir også å vurdere om fondet legger vekt på andre forhold og prioriteringer enn andre utviklingsaktører/finansierer. Fyller SUF et hull hvor andre utviklingsaktører ikke er med, utfyller de andre aktører? Vi mener at SUF utfyller andre finansieringsordninger og er i stand til å finansiere og prioritere områder som andre ikke kan. Både regelverket og de politiske prioriteringene i Sametinget gjør SUF i stand til opptre som en utviklingsaktør. Dette betyr ikke at potensialet er fullt utnyttet. SUF har ennå en vei å gå som utviklingsaktør ved ta mer aktivt del i og styre utviklingen i en ønsket retning. Dette dreier seg også om å følge med i samfunnsutviklingen og støtte opp om de næringene som har et vekstpotensial og som samfunnet har behov for. Her har SUF vært for lite aktiv. Hovedfokuset har vært på å saksbehandle og (med)finansiere søknader, mens det å være i forkant av samfunnsutviklingen og legge grunnlaget for utviklingen av en samisk næringspolitikk på et overordnet nivå har vært mindre sentralt. Dette vil vi komme tilbake til i neste kapittel.

7 Er samisk utviklingsfonds virkemiddelbruk i tråd med målsettingene?

I dette kapitlet vil vi se på Samisk utviklingsfond sine målsettinger i lys av virkemiddelbruken i tidsrommet 2002-2006. Evalueringperspektivet vi legger til grunn her er at vi prøver å se på hvordan fondet har utformet og konkretisert målsettingene for femårsperioden vi studerer, og om bruken av virkemidlene er i tråd med dette. Med virkemidlene mener vi her hovedsaklig de økonomiske virkemidlene som ligger i fondet.

7.1 Målsettingene for Samisk utviklingsfond

Evaluering innebærer å verdsette eller vurdere noe, for eksempel et tiltak, et prosjekt, en innsats eller et arbeid. Det vi evaluerer er Samisk utviklingsfonds tilskuddsordning, og vi ser på femårsperioden fra 2002 og ut 2006. I følge mandatet vårt skulle vi kartlegge fondets målsettinger, og se på hvilke resultater eller utvikling som er nådd ved hjelp av fondets støtteordninger.

Det er hovedmålsettingen for fondet, og konkretiseringer i delmål, strategier og tiltak som er utgangspunkt for arbeidet vårt, og det er dette som forteller om hva fondet ønsker og planlegger å oppnå gjennom innsatsen sin.

Som vi skrev i kapitel 3.1 er SUFs hovedmål

”.... sterke og levende samfunn med stabil bosetning og allsidig næringsliv, kultur- og samfunnsliv. Midlene skal bidra til å styrke kvinners deltakelse og likestilling i næringslivet. Miljøeffektene skal vurderes i søknadsbehandlingen.”

Hvordan denne målsettingen skal forstås og hva som kreves på ulike felt for at den skal oppfylles, blir uttrykt i retningslinjene. Gjeldende retningslinjer ble iverksatt fra 1. januar 2004 med et tillegg for utvidelse av virkeområdet fra 1. januar 2005, og erstattet da retningslinjene fra 25. november 1998. Endringene utenom tillegget av nye kommuner eller deler av kommuner, er hovedsaklig av redigeringsmessig karakter, det vil si at retningslinjene fra 2004 er i tråd med statlige krav til hvordan slike retningslinjer skal utformes skriftlig.

I retningslinjene blir det sagt at ”hovedmålet innen variert næringsliv er å få et sterkt og allsidig næringsliv. Innen fiskeriene er målet å bevare og utvikle fiske som et viktig materielt grunnlag for bo- og sysselsettingen i samiske kyst- og fjordområder. I jordbruket er målet å beholde andelen sysselsatte i jordbruket, samt styrke rekrutteringen.

I duodji er målet å styrke duodji som kultur, fag og næring.” Det siste ble spisset i 2004; ”Målet er å tilrettelegge for en sterkere næringsrettet duodji”.

Fondet har videre målsettinger for næringskombinasjoner og å styrke utmarksnæringen som næring og kultur.

Oppnåelsen av målsettingene skal vurderes ved hjelp av egne kriterier, konkret innebærer det at Sametinget vil undersøke om tilskuddsmottakerne har gjennomført tiltakene de har fått midler til. Dette rapporteringskravet blir det opplyst om i tilskuddsbrevet, slik at hver enkelt som mottar tilskudd vet at han eller hun må rapportere om hvordan prosjektet eller tiltaket som fikk støtte ble finansiert – både ved hjelp av midler fra fondet, andre institusjoner og egenkapital. I denne ”Anmodning om utbetaling av tilskudd fra samisk utviklingsfond” kreves det også at det vedlegges slikt som byggregnskap, ferdigattest for bygg, kvitteringer for betalte fakturaer, bekreftelser eller annet. Denne rapporteringen er først og framst innrettet mot økonomien, der den økonomiske oversikten skal kunne gi svar på om prosjektet eller tiltaket er gjennomført i tråd med planene. Hva nytt eller hvilke endringer dette eventuelt har medført for prosjekteieren sier nødvendigvis en slik rapport ikke noe om. Ved etablererprosjekter og utredningsprosjekter er det et annet rapporteringskrav, da skal egen rapport sendes ved avslutning, det kan for eksempel være selve rapporten fra en utredning.

I retningslinjene blir det videre sagt hvilke kriterier fondet til enhver tid legger til grunn for tildelingene. Det som står der er følgende:

”Sametinget fastsetter mål, strategi og tiltak i sitt årlige budsjett. Budsjettvedtaket gir overordnede prioriteringer for støtteordningen. Mangfold, likestilling og et helhetlig perspektiv skal være viktige grunnprinsipper for Sametinget.

Det gis tilskudd til investeringer, forprosjekter, produktutvikling, etablererstipend og markedsføring som skal gjennomføres innenfor virkeområdet for Samisk utviklingsfond.”

Videre blir det sagt hvilke kommuner og deler av kommuner som hører inn under fondets virkeområde.

Retningslinjene gir rom for at Sametinget kan fravike den generelle tilskuddspraksisen ”hvis spesielle hensyn til lokalisering, infrastruktur, kvinne- og/eller ungdomstiltak, konkurranseforhold, kulturaspekter m.v. vektlegges.” Hva som menes med ”spesielle hensyn” blir det ikke sagt noe om, men dette kan være slik som høy arbeidsledighet eller at man gir støtte til tiltak det ikke er økonomisk grunnlag for, men som likevel kan ha stor betydning for samisk kultur og samfunn.

7.1.1 Fiskeri

I femårsperioden vi ser på er det stort sett fem ulike tiltak som blir nevnt i budsjettene når det gjelder fiskerinæringen. Disse er rettet mot fornying av fiskeriflåten, lokale land- og mottaksanlegg, oppdrettsnæringen og lokal forvaltningsmodell for utvalgte fjorder. Noen av tiltakene er noe ulikt formulert fra år til år. I tillegg blir det i budsjettet for 2004 nevnt at fondet vil gi støtte til tiltak som har med fangst av sel og bearbeiding og salg av selprodukter å gjøre. Dette tiltaket blir ikke nevnt verken i de to årene forut for 2004, eller de to påfølgende.

Hva som konkret kan medregnes i disse tiltakene blir det ikke sagt noe om i budsjettet, noen av dem er også formulert såpass vidt at de nærmest kan kalles en strategi eller delmål, og det som skal til av tiltak for å virkeliggjøre strategien er det opp til søker å definere. Tilskuddstyret rolle blir begrenset til det å være bevilgende myndighet. Dette gjelder for eksempel tiltaket ”Arbeide for bedre finansieringsmuligheter for de marine næringene i samiske kyst- og fjordområder” og ”Prioritere arbeidet med tilbakeføring av tapte fiskerettigheter.”

Når det gjelder Sametingets og fondets rapportering av hva tiltakene går ut på, varierer det betydelig hva som blir sagt i årsmeldingene. For de to første årene, 2002 og 2003, er det heller lite å finne i årsmeldingen om vi leter etter hva som blir rapportert i forhold til det som kalles tiltak i budsjettene. For 2002 finner vi ingenting, mens det året etter blir meldt at det er ”vanskelig å få gjennomslag for Sametingets syn i Reguleringsrådet”, og da spesielt med sikte på å sikre fangsrettighetene for den minste kyst- og fjordflåten. Det blir også opplyst at man har vektlagt annet politisk arbeid når det gjelder samers rettigheter og muligheter til forvaltning og fangst av fisk (Årsmelding 2003).

Fra 2004 og de tre siste årene vi ser på er årsmeldingene langt mer informative om vi ser på forholdet mellom foreslåtte tiltak i budsjettene og innrapportert arbeid i følge årsmeldingene. Det er det politiske arbeidet det først og framst blir rapportert om, som at Sametinget har behandlet fiskerimeldingen (2004), og samme år inngått samarbeidsavtale med Finnmark fylkeskommune eller arbeidet politisk i forhold til strukturkvoteordningene, levende marine ressurser – som forvaltning av kongekrabbe, og i forhold til rekruttering til fiskeyrket (2006). Rapporteringen i 2004 og 2005 skiller seg noe ut. I 2004 blir det nevnt at man har arbeidet politisk for ”å styrke lokale fiskeres rettigheter, og kvinners rettigheter på området.” Dette er eneste året kvinners rettigheter innen fiskerinæringen blir nevnt spesifikt når det gjelder utførte tiltak i årsmeldingen. I 2005 blir det også rapportert om støtte til konkrete tiltak lokalt, som at Samisk utviklingsfond har bevilget støtte til fjordprosjekt i Tanafjorden og i Porsanger.

Om vi derimot går bort fra årsmeldingene, og heller ser på samlet bevilgning til fiskerinæringen i femårsperioden, finner vi at dette er tredje største gruppe, i betydningen av å få mest fra fondet. Vel 15 prosent av midlene denne perioden har gått til fiskerinæringen, fordelt på 141 ulike prosjekter eller tiltak. Med en tildeling til i underkant 30 prosjekter årlig kan vi si at fondet har gjort en vesentlig innsats for fiskerinæringen i sitt geografiske område. Resultater fra spørreundersøkelsen vår viser at to av fem av disse tiltakene hadde ikke blitt gjennomført om det ikke var for støtte fra fondet.

7.1.2 Jordbruk

Som for fiskerinæringen er det også innenfor jordbruksnæringen presentert årlige prioriterte tiltak i Sametingets budsjetter. Også her blir det presentert fra tre til fem punkter som snarere kan kalles målsettinger enn tiltak, og som det skal arbeides for å oppnå. Dette er slikt som å utvikle og revitalisere tradisjonelle næringskombinasjoner, bedring av lønnsomheten i jordbruket ved å redusere kostnadene, kompetanseutvikling, nettverksutbygging og FoU-virksomhet. Hvilke slags tiltak fondet vil gi støtte til er ikke uten videre innlysende, mange ulike tiltak kan medvirke til å bedre lønnsomheten i jordbruket, øke kompetansen eller utvikle nettverk innenfor næringen. Bare i noen tilfeller er budsjettene mer konkrete, som når det blir sagt at et tiltak vil være å utnytte utmarksnæringen (2002), utvikle og revitalisere tradisjonelle næringskombinasjoner (2003), og kanskje særlig når det i budsjettet for 2006 står at man vil prioritere finansieringen av driftsbygninger. Retningslinjene for søkerne sier det klarere; ”Foruten

støtte til ordinære investeringer i bygg kan fondet gi støtte til maskiner og redskaper der maskin- og redskapslag også kan søke.” Sametinget jordbruksmelding (2007) viser en betydelig økning i antallet støtte til driftsbygninger, på bekostning av maskiner. Med samlet bevilgning på 23 prosent av summen for femårsperioden, er jordbruk den næringen som får mest støtte fra fondet. 187 ulike tiltak ble støttet i denne perioden. Undersøkelsen vår viser videre at to av fem av disse tiltakene ikke ville vært igangsatt om det ikke var for støtte fra fondet.

Som for fiskeri er det for jordbruk en sparsom rapportering i Sametingets årsmeldinger for 2002 og 2003. Årsmeldingen opplyser i 2002 at Sametinget har finansiert et flerårig prosjekt som har som mål å øke verdiskapingen på gårdsbruk, og fondet prioriterer fellestiltak i jordbruket, fordi det er ”et viktig virkemiddel for å få ned mekaniseringskostnadene på gårdsbruk.” Dette er et eksempel på et konkret tiltak som man tenker kan medvirke til å oppfylle målet om ”bedret lønnsomhet ved å redusere kostnadene”. Dessuten gir fondet en høyere støttesats for maskiner og redskaper om dette er et fellesprosjekt fra redskapslag framfor søknad fra enkeltpersoner. Dette oppfordrer til samarbeid og deling av investeringskostnader. Det er også avholdt kompetansehevende kurs for bønder og reindriftsutøvere som vil satse på verdiskaping av mat. For årene 2004, 2005 og 2006 er rapporteringen i årsmeldingen noe mer omfattende, og det blir også nevnt eksempler på konkrete tiltak fondet har støttet, som at fondet har finansiert tiltak som har hatt som mål å øke videreførelsen av jordbruksprodukter. Et samarbeidsprosjekt med landbruksavdelingene i de nordligste fylkene om landbruksbygninger viste seg også å føre til billigere bygninger for deltakerne i prosjektet. Fra 2004 ble virkemiddelbruken i fondet endret til også å gjelde utbygginger på større bruk enn 1,5 årsverk. Samme året rapporterte man at støtten til maskinringer hadde ført til tettere samarbeid om bruken av maskiner og redskaper i jordbruket.

Både i 2005 og 2006 dominerer det politiske arbeidet rapporteringen i årsmeldingene. Arbeid i forhold til WTO-forhandlingene, melkekvoter og jordbruksoppkjøret er nevnt (2005) og rekrutteringskvoter for unge og kvinner som vil overta melkeproduksjonsbruk (2006) Sametinget fikk ikke gjennomslag for noen av disse punktene. Det er med bekymring Sametinget oppsummer utviklingen innen jordbruk i 2006: ”...mange legger ned gårdsbruk, spesielt i samiske områder. ... avventende holdning blant bønder når det gjelder byggesaker. Det har gitt seg utslag i at vedlikehold av bygninger utsettes og at flere legger ned gårdsbruk.” Samtidig med dette opplevde fondet at utvidelse av det geografiske virkeområdet har ført til øking i bevilgninger til jordbruk. Tendensen til at flere utbyggere starter med samdrift fortsatte dette året også.

7.1.3 Duodji

Avklaring av næringens rammevilkår, kompetanseutvikling, arbeid med salgs- og markedsføring og etablering av produsentnettverk og samarbeidsordninger har vært sentralt for Samisk utviklingsfonds arbeid med duodjinæringen i femårsperioden.

Et eget utviklingsprogram for duodji ble utarbeidet i 2002, men dette fikk ikke ekstern finansiering slik det var tiltenkt, og ble derfor gjennomført i begrenset form med ordinære midler fra SUF. I budsjettet for 2003 blir det nevnt at fondet avsetter egne midler til et utviklingsprogram for duodji, og årsmeldingen opplyser at programmet er kommet i gang. Det blir ikke sagt noe om dette i budsjettet for 2004, eller i årsmeldingen for samme året, men årsmeldingen 2005 melder at programmet ennå ikke er fullfinansiert. Imidlertid er det iverksatt et toårig prosjekt som skal styrke fagopplæringen i duodji. Arbeid for å

styrke næringen kompetansemessig og gjennom å arbeide med rammevilkårene for utøverne gjennomsyrrer Sametingets arbeid på dette feltet. I 2006 blir dette oppsummert med at det er utarbeidet en avtale med duodjiorganisasjonene (duodjiavtalen), og at det er avsatt midler til driftsstøtte, velferdsordninger, utviklingstiltak og merkevarebygging for næringen. Det er utført omfattende arbeid på feltet, blant annet er det for første gang utarbeidet en rapport om næringens økonomiske situasjon. Denne viser et heller lavt driftsresultat. Et toårig prosjekt for å gjennomføre en lærlingordning er iverksatt, sammen med fylkeskommunene i Finnmark og Troms.

Tall fra utviklingsfondet viser at duodji – inkludert duodjiprogrammet og midler til utvikling og investeringer, er en av næringene som har fått minst støtte fra fondet i denne femårsperioden. I underkant av ni prosent av midlene har gått til næringen, til 82 tiltak. Likevel er det denne næringen som synes å være mest avhengig av støtten, for her sier tre av fem støttemottakere at tiltaket deres ikke ville sett dagens lys om det ikke var for støtten fra fondet.

7.1.4 Annet næringsliv

Også innenfor dette feltet uttrykker Sametingets budsjetter at man satser dels på å utforme en politikk, dels på å gi støtte til tiltak som kan virkeliggjøre denne politikken. På det politiske området er det særlig deltakelse i det regionale partnerskapet som blir framhevet. Dette blir nevnt som prioritert område alt i 2003, og det blir også nevnt i 2005 der det heter at man vil styrke og samordne virkemiddelapparatet gjennom samarbeidsavtaler med fylkeskommunene. Kompetanseoppbygging i næringslivet, samt satsing på kultur og næring blir også nevnt de fleste av de fem årene vi ser på.

Når det gjelder mer konkrete tiltak, åpnes det for at fondsmidler kan gå til utviklingstiltak i foredlingsbedrifter, og til servicetilbud i mindre samiske lokalsamfunn (2002). I 2006 blir det sagt at næringslivet skal styrkes gjennom tilskudd til investeringer, produktutvikling og nyskaping. Kvinner og ungdom blir nevnt spesielt de fleste av de fem årene. I 2002 og 2003 blir det sagt at man vil iverksette næringsutviklingsprosjekter for kvinnelige etablerere, mens det i 2004 og 2006 blir sagt at midler fra fondet kan gå til opprettelse av nettverk der kvinners kompetanse kan brukes ”til kreativ ideutvikling for bruk i næringslivssammenheng.” I budsjettet for 2002 skriver Sametinget at ”det er behov for å ta i bruk den kompetansen kvinner innehar. På sikt vil dette gi et mer robust næringsliv. Kjønnsperspektivet er viktig for å skape en balansert utvikling i samiske lokalsamfunn. Innenfor servicenæringene finner en den største andelen av kvinnelige sysselsatte. En må sørge for bedre rettleiding og oppfølging, og stimulere til etablering av arbeidsplasser for kvinner og ungdom” Ungdom blir nevnt i 2002 og 2003, der det heter at midler skal brukes til å delta finansielt og administrativt i etablererprogram rettet særlig mot ungdom.

Når det gjelder årsmeldingenes rapportering om innsatsen innen området ”annet næringsliv” finner vi lite for årene 2002 og 2003. Fra 2004 ble det arbeidet for å bedre bredbåndsutbyggingen samt å stryke det næringsrettede utdannings- og forskningsmiljøet med mål om å styrke samisk næringsliv. Sametinget har også deltatt i et prosjekt om kvinners deltakelse i fiskeriforvaltningen. I 2005 er det blitt gjort innsats for samisk reiseliv, og Sametinget har prioritert kompetanseheving og nettverksbygging innen kultur- og naturbasert turisme. Det er inngått samarbeid med Innovasjon Norge og andre aktører i Finnmark for å gjøre noe med reiselivssatsingen i Indre Finnmark. Disse satsingene ble videreført i 2006.

7.2 Mål eller tiltak?

Det er Sametingets tilskuddsstyre som er ansvarlig for fondet, og dets tilskuddsordninger., delegert fra Sametinget. Grunnlaget for tilskuddstyrets prioriteringer og disposisjoner er Sametingets årlige budsjetter. Det gjelder både økonomiske rammer og målsettingene for de ulike økonomiske virkemidlene. I rapportene fra tilskuddstyret (2001-2005 og 2006) finner man oversikter over utviklingen av søknadsmengden og hvor mange som får innvilget sin søknad. Det er også oversikter over størrelsen på gjennomsnittlige tilsagnsbeløp, beløp fordelt på kommuner og på ulike næringer, samt oversikt over investeringstilskudd og driftstilskudd.

Skal man finne sammenhengen mellom prioriteringer og resultater er det til budsjettene for Sametinget man må gå til. Tilskuddstyret viser også til disse. Budsjettene og årsmeldingene 2002-2006 for Sametinget gir blant annet en oversikt over det næringsrettede arbeidet til tinget. Dette er todelt; arbeid og innsats rettet mot politisk nivå utenfor Sametinget, og arbeid og innsats Samisk utviklingsfond gjør overfor sine kunder. Av den grunn er målsettinger, strategier og tiltak i budsjettene omfattende, og gjelder ikke bare fondets innsats, som er vår fokus her. Imidlertid er ikke dette det vi har innvendinger mot når det gjelder budsjettene til Sametinget på næringsområdet. Det som derimot gjør budsjettene vanskelige å tolke, er at det i mange tilfeller ikke er klare og entydige skille mellom hva som er målsettinger, strategier og tiltak for neste års innsats. Flere ganger er det eksempler på at det som blir presentert som et tiltak i realiteten er en målsetting. Det er heller ikke klart hva som er utviklingsfondets ansvar og hva Sametinget forøvrig er ansvarlig for av det som kalles tiltak i budsjettene. Eksempelvis så er det samsvar mellom budsjettets tiltak og de tiltakene som blir presenterte som utviklingsfondets ansvar i tilskuddstyrets rapport fra 2006. Et av disse "tiltakene" er å "arbeide for bedre finansieringsmuligheter for de marine næringene i samiske kyst- og fjordområdene". Det er i tråd med fondets hovedmålsetting, der det blant annet heter at innen fiskeriene er "målet å bevare og utvikle fiske som et viktig materielt grunnlag for bo- og sysselsettingen i samiske kyst- og fjordområder." (Retningslinjer for samisk utviklingsfond). Nå kan en målsetting som den ovenfor krever mange ulike tiltak, og trolig innsats også utenfor utviklingsfondets arbeidsområde. Sametinget deltar i råd, utvalg og arbeidsgrupper på mange politiske områder, blant annet for å påvirke jordbrukspolitikken, fiskeripolitikken eller næringspolitikken. Mye av dette skjer utenfor utviklingsfondet og tilskuddstyret, men årsmeldingen gir ikke noe klart bilde av dette.

Når utviklingsfondet i mange tilfeller i hele perioden vi ser på, ikke opererer med klare og tydelige tiltak, men snarere med målsettinger, blir det opp til andre å definere innholdet, det vil si tiltakene som kan utledes av ulike målsettinger. Det kan også innebære at prioriteringer ikke blir kjent for søkere, eller for kommuner, eller til at noen vet og andre ikke vet. Slikt kan skape rom for ulikebehandling. Uklare mål skaper også problemer med å vurdere om man når målsettingene. Når målene er uklare, lite konkrete eller flertydige, vil det oftest være vanskelig å si om man er halvveis eller helt framme ved målet.

Når dette er sagt, må vi også legge til at det også finnes eksempler på klare tiltak i det som skal være tiltak i budsjettet, og at disse tiltakene er rapportert. Men det er ikke regelen i årsmeldingene. Det er også flere eksempler på tiltak eller områder der det har blitt gjennomført betydelig aktivitet, men at dette ikke er rapportert i årsmeldingene.

7.3 Har Samisk utviklingsfond nådd målene sine?

Spørsmålet ovenfor kan sees som selve kjernen i evalueringsoppdraget vårt. Denne rapporten dreier seg om å vurdere SUFs arbeid i en femårsperiode, og svare på om virkemiddelbruken er i tråd med fondets målsettinger, hvordan tilskuddsmottakerne oppfatter fondet og hvordan fondet fungerer som distriktspolitisk aktør. Vi har diskutert disse spørsmålene i de tre foregående kapitlene, og tidligere i dette kapitlet. Nedenfor oppsummerer vi dette, men før vi gjør det, vil vi tilføye at en oppsummering ikke er helt uproblematisk. Hovedgrunnen til det er at vi har problemer med målingen, vi vet ikke alltid hvordan vi skal måle hvor langt Samisk utviklingsfond er kommet i forhold til målsettingene sine, og derfor kan vi heller ikke alltid konkludere med i hvilken grad fondet har levert. Som vi har vært inne på tidligere opererer SUF med årlige planer – presentert i hvert budsjett, der tilbakerapporteringen kommer i årsmeldingene. For denne evalueringen er år 2002 utgangspunktet. Det finnes ikke noen samlet målsetting operasjonalisert i hva man tenker oppnå i denne perioden, målsettingene og tiltakene blir presentert år for år. Dette er ikke problematisk, det problematiske er at målsettingene ikke er gjennomført operasjonalisert og presentert som tiltak, og at vi derfor ikke kan være sikre på hvordan målsettingene skal tolkes. Vi vet med andre ord ikke alltid tydelig hva SUF ønsker å oppnå, og kan dermed heller ikke vurdere om fondet har oppnådd målsettingen.

7.3.1 .... sterke og levende samfunn

Hovedmålet for Samisk utviklingsfond er sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig næringsliv, kultur- og samfunnsliv. Dette har fondet operasjonalisert gjennom å se utviklingen av samfunnet i forhold til utvikling av ulike næringer, og de vi ser på er duodji, jordbruk, fiske og annet næringsliv. Disse næringene får egne omtaler i Sametingets budsjetter og årsmeldinger, slik vi har vist tidligere.

Samlet oversikt over søknadsmengden til Samisk utviklingsfond i løpet av femårsperioden vi ser på viser økning i antall innkomne saker og økning i antall vedtak, det er også en økning i antall avslag. Flere søker om støtte, og flere får. Aktiviteten til SUF – her definert som behandlede saker – har med andre ord økt i femårsperioden. Også det gjennomsnittlige beløpet til prosjektene som får støtte har økt. Fondets rolle som støtteinstans synes med andre ord å ha styrket seg i perioden.

Men SUF skal ikke bare dele ut midlene det har til rådighet, pengene skal gå til definerte områder, og i siste instans medvirke til å skape sterke og levende samfunn, som det står i formålsparagrafen. Kan vi si at dette er tilfelle? Både informasjon fra spørreundersøkelsen og fra intervjuer med politisk og administrativt nivå i utviklingsfondet tilsier at dette er tilfelle. Fondets midler er med på å bidra til en positiv utvikling der de blir brukte, og de går ofte til tiltak som ellers ikke ville fått støtte, eller til tiltak som gjør at en virksomhet kan klare å utvikle seg videre. Midlene blir brukte og fordelt mellom ulike næringsgrupper, med en hovedvekt til jordbruket, slik det også er vedtatt. For årene 2004-6 blir målsettingen om å gi x prosent til jordbruket overoppfylt, på grunn av stor søknadstilgang. Tilskuddstyret har fullmakt til å øke rammen med inntil 30 prosent. Det er likevel ingen grunn til å ikke tro at midlene fra fondet bidrar til en positiv utvikling der de blir brukte.

Fondets målsettinger er ikke å bruke midlene det har til rådvelde, men å bruke disse målrettet. Og en vurdering av det spørsmålet må vi se i lys av hvordan fondet har

operasjonalisert målsettingene, det vil si hvilke tiltak man har valgt ut til å bidra til å oppfylle overordnede mål.

Et eksempel på at fondet har målrettet mer er når det sier at rene næringsprosjekter skal prioriteres, på bekostning av kultur og sosiale prosjekter.

7.3.2 ... styrke kvinners deltakelse og likestilling

”Midlene (det vil si midlene fra SUF) skal bidra til å styrke kvinners deltakelse og likestilling i næringslivet.” Sitatet ovenfor er fra målsettingen til Samisk utviklingsfond. Der blir det sagt tydelig at midlene ikke bare skal bidra til å styrke samfunnene innenfor det geografiske området fondet er ansvarlig for, men at man har spesifikk interesse av å styrke kvinners deltakelse i næringslivet, og at fondets arbeid skal bidra til likestilling.

Det finnes ulike framgangsmåter for å styrke kvinndeltakingen i næringslivet, og fondet kan medvirke til en slik målsetting gjennom blant annet å avsette en viss del av midlene til tiltak som er kvinndrevet, uansett næring, det kan styrke næringer som tradisjonelt er kvinndominerte, det kan iverksette egne tiltak for å rekruttere kvinner til næringer som har liten kvinndeltaking, eller det kan iverksette egne kvinneprosjekter med siktemål å få flere kvinner blant framtidige bedriftsetablerere. Når vi ser på hvilke planer Sametinget og Samisk utviklingsfond presenterte for hvert av årene i femårsperioden vi studerer, finner vi lite av tiltak nevnt ovenfor. Rett nok er kvinner nevnt spesielt i foreslåtte tiltak i budsjettet alle år, bortsett fra 2005, men det er vanskelig å si at det innebærer en spesiell styrking av fondets innsats for kvinner og likestilling. Det er innenfor ”annet næringsliv” at tiltak rettet mot kvinner er nevnt, og det gjelder næringsutviklingsprosjekter for kvinnelige etablerere. Hva dette har ført til kan vi ikke lese noe om i årsmeldingene, og informasjon fra administrasjonen tyder på at dette tiltaket ikke ble gjennomført. Derimot får vi vite at man i 2004 deltok i prosjekt om kvinners deltakelse i fiskeriforvaltningen.

Imidlertid er det mulig å arbeide for å styrke kvinndeltakingen i næringslivet også uten å iverksette spesielle tiltak eller programmer. Man kan for eksempel ta spesielt hensyn til kvinnelige søkere, og velge å støtte disse om de ellers står likt med et tiltak ledet av en mann, og man ikke kan støtte begge. Man kan også arbeide for å få opp søknadstilgangen fra kvinner, slik at det er flere søknader å velge blant, og man er mer sikret for at tildelingsprosenten til kvinneledet prosjekter går opp. Resultatene av alle slike tiltak vil ha utslag på fondets statistikker.

Om vi ser på søknader til fondet i femårsperioden 2002 til 2006 så er gjennomsnittet for søknader fra kvinner 18, eller 24 (annen kategorisering, se kapittel 4).^[1] Samtidig er innvilgelsesprosenten til kvinner høyere enn til menn, og gjennomsnittlig var støtten til kvinner lik som til menn i 2006. Men, med 2002 som utgangspunkt ser vi at utviklingsfondet i praksis i langt større grad er et fond for menn enn for kvinner. Dette er fondet klar over: ”Tilskuddstyret anser det som problematisk at kvinner er underrepresentert ved tildelinger til næringsformål, spesielt fordi det innenfor deler av Samisk utviklingsfonds virkeområde er en kjønnsmessig ubalanse i bosetningen med et stort kvinneunderskudd. Den kjønnsmessige skjevheten i tildelingene skyldes blant annet føringer i Sametingets budsjett om at hoveddelen av midlene i utviklingsfondet skal være til primærnæringene. Primærnæringene domineres av menn, mens kvinner i større grad er

^[1] Tilskuddstyret opererer med andre, og langt høyere, prosenttall i sin rapport (2001-2005), men da er kvinneprosjekt prosjekter som ellers er kategorisert enten under ”kvinner” eller under ”kvinner/menn”, og bedriftskategorien er holdt utenfor”.

sysselsatt innenfor de tjenesteytende næringsvirksomhetene. Utfordringene framover vil være todelt; en økning i tilskuddene til kvinnedominerte næringer og en stimulering av kvinnelig deltagelse i primærnæringene. Dette kan gjøres ved økt avsetning til duodji og andre kvinnedominerte næringer og økte stønadsprosenten til kvinner i primærnæringene.” (Rapport fra Sametingets tilskuddstyre 2001-2005, side 7).

Ved tilskuddstyrets behandling av årsrapporten fra 2006 blir det uttrykt tilfredshet med at tilskuddene fra fondet det året viser en jevnere kjønnsfordeling. Samtidig uttrykte komiteen at man ”må fortsette å fokusere på rekrutteringen av kvinner og ungdom, da det fortsatt er stor forskjell i fordelingen mellom kjønnene i noen næringer” (Sametingets tilskuddstyrets rapport 2006, sak 20/07).

Vår konklusjon her er at til tross for framgang i forhold til støtte til kvinnestyrte prosjekter eller tiltak, så er vi usikre på om vi kan konkludere med at fondets arbeid på området er godt nok. At prosentdelen midler til kvinner på slutten av perioden øker kan ikke uten videre tilskrives fondets innsats, fondet rapporterer ikke om særlig innsats, og utviklingen kan like gjerne tilskrives tilfeldigheter eller at kvinner er gode til å utvikle prosjekter, søknader og tiltak, og derfor oppnår støtte, noe også fondet bekrefter (se kapittel 4). Det betyr i så fall at fondet favoriserer gode søknader og særlig gode søknader fra kvinner, men ikke at det gjør ekstra innsats for kvinnelige etablerere og næringsutøvere for å få disse til å søke.

7.3.3 ...miljøeffekter

”... Miljøeffektene skal vurderes i søknadsbehandlingen.”

Hva som menes med miljøeffekter og hvordan disse kan bli tatt hensyn til i søknadsbehandlingen kan vi ikke si noe særlig om. Slik vi oppfatter det er denne dimensjonen fraværende i fondets arbeid i forhold til søknader, i alle fall i forhold til strategier og tiltak. Det blir ikke nevnt spesielt når man foreslår tiltak i budsjettet, og er heller ikke rapportert om i årsmeldingene. I hvilken grad man tar hensyn til dette i behandlingen av enkeltsøknader vet vi ikke, denne behandlingen er ikke en del av datagrunnlaget vårt. Når det gjelder de årlige tiltakene finner vi ett eksempel på at man har tatt hensyn til miljøet, og det er fra fiskerinæringen, der man flere år operer med et tiltak som skal yte støtte til videreutvikling av en miljøvennlig oppdrettsnæring for ulike arter.

7.4 Målsettinger og virkemiddelbruk

I det vi har skrevet i dette kapitlet har vi pekt på mangler ved Samisk utviklingsfonds presentasjon, konkretisering og operasjonalisering av egne målsettinger. Fondet sier klart hva det prioriterer – på et overordnet nivå, men er mindre klare når det kommer til tiltakene som skal medvirke til å oppfylle målsettingene.

I evalueringsperioden har fondet i for stor grad vært styrt av søknadsmassen. En har saksbehandlet og i stor grad gitt tilskudd til prosjekter som har kommet inn uten å i særlig grad prioritert dem opp mot hverandre. Samisk utviklingsfond bør holde fast i hovedmålsettingen sin, men klargjøre tydeligere delmål, og ikke minst tiltak. I

budsjettene for perioden har det ikke alltid vært klart hva som er målsettinger og hva som er rene tiltak i det som har blitt presentert som tiltak i de årlige budsjettene. SUF må vise tydeligere hva som er fondets politiske satsinger, og hvilke tiltak man vil prioritere i kommende år. Tiltak må videre knyttes opp til budsjettet, og det bør gå fram hva slags budsjettmessige følger valg av ulike tiltak har. Selv om budsjettene nøyer seg med en kort presentasjon av prioriteringer, så bør fondet tilstrebe at satsingen blir godt kjent, ved å informere på egen hjemmeside, og ved å få informasjon om hva tiltakene skal dreie seg om ut til kommunene.

Det blir foreslått innsatsområder og presentert målsettinger man ønsker å arbeide mot, men det er ikke alltid mulig å finne forslag til tiltak og konkrete innsatser Samisk utviklingsfond vil støtte for at disse målsettingene skal oppfylles. Dette er et problem både i budsjettene og i årsmeldingene, og det er også et problem at årsmeldingene ikke nødvendigvis melder om alt som er igangsatt av tiltak.

Vi har likevel god grunn til å oppsummere med at fondets virkemiddelbruk er i tråd med målsettingene. Fondet har opplevd en økende saksmengde i femårsperioden, og har hele perioden tildelt midlene det har hatt til rådighet. Midlene har videre blitt fordelt på ulike næringsområder, og gått i ulikt omfang til alle kommunene innenfor virkeområdet. Vår innvending er slik ikke mot praksis eller mot virkemiddelbruk, men mot et system som ikke klargjør og operasjonaliserer mål tydelig nok, og som heller ikke har gode nok rapporteringsrutiner i forhold til det å oppsummere om mål blir nådd. Når saksbehandlingen og tildelingene synes å være i tråd med målsettingene, kan det tyde på at fondets administrasjon er godt kjent med hvordan målsettingene skal tolkes, og at det er i forhold til omverden at manglende operasjonalisering og ufullstendig rapportering kan være et problem. Men tydeligheten i forhold til hva man ønsker å oppnå, og hva man gjør for dette, må være like klar i forhold til omverden som den er internt. Der har ikke Samisk utviklingsfonds rutiner vært gode nok i femårsperioden.

Vedlegg 1   Kommuner og søknader

Tabell 7.1   *Antall søknader etter kommune, 2002-2006. Tilsagnsprosent.*

Kommune	2002	2003	2004	2005	2006	Totalt	Prosent tilsagn
Karasjok	53	31	36	31	32	183	69
Kautokeino	30	41	35	38	30	174	60
Porsanger	30	28	21	34	23	136	67
Tana	30	23	34	22	25	134	72
Kåfjord	18	27	18	13	28	104	75
Alta	19	21	17	17	17	91	53
Kvænangen	10	14	16	20	19	79	66
Tysfjord	11	8	18	5	13	55	56
Storfjord	11	12	10	10	7	50	60
Lyngen			2	18	24	44	64
Tromsø	9	11	6	9	8	43	52
Nordkapp	2		4	14	11	31	42
Gamvik	7	4	9	5	4	29	65
Kvalsund	8	2	9	8		27	44
Nesseby	3	2	7	7	8	27	66
Skånland	6	5	2	5	4	22	72
Lebesby	3	7	4	5	2	21	57
Måsøy	2		4	6	5	17	64
Sør-Varanger	2	3	2	2	7	16	56
Loppa	1			10	2	13	54
Oslo	5	2	1	2	2	12	67
Evenes	2	2	2	4	2	12	42
Lavangen		4	2	1	5	12	75
Sørreisa	2	4	4	1	1	12	50
Snåsa	1	5	2	2	1	11	91
Gratangen		1	2	2	5	10	80
Vadsø	1	2	2	2	1	8	50
Tranøy	1	5	1			7	57
Lenvik		1	3	2	1	7	43
Hammerfest	3	3		1		7	29
Hamarøy				3	2	5	60

Narvik		1	2		1	4	25
Nordreisa	1	1	1	1		4	50
Engerdal	1	1	1			3	100
Trondheim	1	1			1	3	33
Harstad	2		1			3	33
Båtsfjord		1		1	1	3	67
Røros	1	1				2	0
Steinkjer	1		1			2	100
Grogn	1		1			2	0
Beiern	1				1	2	100
Saltdal				1	1	2	0
Balsfjord			1		1	2	50

28 kommunene hadde bare en søker

Kommuner innenfor SUFs virkeområde (2005) er markert med bold

Vedlegg 2 Spørreskjema

Besøksadresse:
Gautstadalléen 21

Postadresse:
Postboks 44 Blindern
0313 Oslo

Telefon: 22 95 88 00
Telefaks: 22 60 77 74

Org.nr. NO 970205284

Buohkaide
geat leat ohcan doarjaga Sámi ovddanfoanddas 2002-2006

Din čuj.:

Min čuj.:

Oslo,

Borgemánu 27 beaivvi 2007

Sámi ovddidanfoandda doarjjaortnegiid árvvoštallan

Sámediggi lea dál čadaheamen iskkadanbarggu man ulbmil lea gávnnaht movt foandda doarjjaortnegat doibmet, ja lea go dárbu rievdadit maidege. Lea Norut NIBR Finnmark ja Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) mat čadahit dán barggu. Reive ja gažaldatskovvi maid dál oaččut, lea oassi dán iskkadeamis.

Áigodagas 2002-2006 lea SOF ožžon sullii 1500 ohcamuša, ja buohkat geat dien áigodagas leat ohcan doarjaga foanddas, leat mielde min iskkadeamis. Lea hui dehálaš oažžut dihtosii movt guhtege ohcci árvvoštallá Sámi ovddidanfoandda, ja gude muddui guhtege lea duhtavaš dahje duhtatmeahtun foandda bargguin ja fálaldagaiguin. Dál lea dus vejolašvuohta buktit iežat oaiviliid foandda birra. Gažadaniskadeapmi, ovttas olles dainna bargguin maid mii muđui bargat dán árvvoštallanprošeavttas, galgá leat vuodđun divaštallat lea go dárbu foandda rievdadit.

Sávvat ahte nu eatnagat go vejolaš searvvaše gažadaniskadeapmái, ja bivdit du deavdit skovi ja sáddet dan ruovttoluotta konvoluhtain mii dás čuovvu [manjemustá gaskavahku čakčamánu 12. beaivvi 2007.](http://nibrforsk.nibr.no/mrIWeb/mrIWeb.dll?I.Project=SUF1) Jus hálidat Internehtas vástidit, de sáhtát dan bargat. De ozat dáppe:

<http://nibrforsk.nibr.no/mrIWeb/mrIWeb.dll?I.Project=SUF1> . Vai beasat iskkadeami siidui internehtas, de fertet čállit iežat respondentnummara, maid gávnnaht dan skovis maid leat ožžon. It beasa siidui ovdal dien nummara leat mrIWeb almmuhan, ja de sáhtát searvat iskkadeapmái. Nummar lea maid ásahuvvon danin vai mii diehtit geaidda mii soaitit dárbašit sáddet muittuhusreivve. Listu mas diet nummarat leat, billistuvvo manjá go mii leat geargan dainna bargguin. Skovi deavdin lea eaktodáhtolaš, ja dat dieđut maid dus oažžut, eai almmuhuvvo dan hámis ahte gii ge sáhtá diehtit ahte dat leat du dieđut. Sin gaskkas geat devdet ja sáddejit skoviid geassit mii vihtta olbmo geat vuitet 10 flaxloatta guhtege.

Jus dus ležžet gažaldagat iskkadeami oktavuodas, sáhtát váldit muinna oktavuoda. Njuolggonummar munnje lea 22 95 88 89. Sáhtát maid čálestit munnje e-boastta: sigrid.skalmes@nibr.no.

Sávvat ahte don searvvat iskkadeapmái! Giitu veahki ovddas!

Ustitlaš dearvuodaiguin

NORSK INSTITUTT FOR BY- OG REGIONFORSKNING

Sigrid Skålnes
Dutki

Jorgal árkká jus dál

Til
alle som har søkt om støtte fra Samisk utviklingsfond 2002-2006

Besøksadresse:
Gaustadalléen 21

Postadresse:
Postboks 44 Blindern
0313 Oslo

Telefon: 22 95 88 00
Telefaks: 22 60 77 74

Org.nr. NO 970205284

Deres ref.:

Vår ref.:

Oslo,
27. august 2007

Evaluering av tilskuddsordningen for Samisk utviklingsfond

Sametinget gjennomfører for tiden en undersøkelse for å finne ut hvordan fondets tilskuddsordninger virker, og om det er behov for endringer. Det er Norut NIBR Finnmark og Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) som utfører arbeidet. Brevet og spørreskjemaet du nå mottar er en del av denne undersøkelsen.

I perioden 2002-2006 har SUF mottatt cirka 1500 søknader, og alle som har søkt fondet denne perioden er med i undersøkelsen vår. Det er svært viktig å få kunnskap om hvordan den enkelte søker vurderer Samisk utviklingsfond, og i hvilken grad man er fornøyd eller misfornøyd med det arbeidet og det tilbudet fondet gir. Du har nå mulighet til å si din mening om fondet. Spørreundersøkelsen, samme med resten av arbeidet vi gjør i evalueringsprosjektet, skal danne grunnlag for å diskutere endringer av fondet.

Vi håper så mange som mulig deltar i spørreundersøkelsen, og at du fyller ut skjemaet og returnere det i vedlagte konvolutt innen onsdag 12. september 2007. Dersom du foretrekker å bruke Internett når du svarer, er det mulig. Du må da gå inn på: <http://nibrforsk.nibr.no/mrIWeb/mrIWeb.dll?I.Project=SUF1>. For å komme inn på undersøkelsen på nettet, må du oppgi respondentnummeret som står på skjemaet du har mottatt. Det er bare ved å oppgi dette nummeret du kommer inn på siden, og kan delta i undersøkelsen. Nummeret er også for å vite hvem vi eventuelt må sende purrebrev til. Listen med disse numrene vil bli makulert når vi avslutter innsamlingen. Det er frivillig å svare på skjemaet, og dine opplysninger vil bli anonymisert.

Blant de som svarer på skjemaet vil vi trekke ut fem som vinner 10 flaxlodd hver.

Dersom du har spørsmål i forbindelse med spørreundersøkelsen kan du ta kontakt med meg. Mitt direktenummer er 22 95 88 89. Du kan også nå meg på e-post: sigrid.skalnes@nibr.no.

Vi håper du vil delta i undersøkelsen! Takk for hjelpen!

Vennlig hilsen
NORSK INSTITUTT FOR BY- OG REGIONFORSKNING

Sigrid Skålnes
Forsker

Vennligst snu arket for samisk tekst

Norsk institutt for by- og regionforskning
Postboks 44 Blindern, 0313 Oslo
Tlf. 22 95 88 00
Kontaktperson: Sigrid Skålnes
Prosjektnr.: O-2574

Respondentnummer

Evaluering av Samisk utviklingsfond- Sámi ovddidanfoandda árvvoštallan

1. Informasjon om prosjektet/tiltaket det ble søkt støtte om
Diedut prošeavtta/doaimma birra masa ohcojuvvui doarjja

Hvilken kategori nedenfor hører tiltaket/prosjektet du søkte om inn under? *Dersom du har søkt om prosjektmidler innenfor flere næringsområder, kryss av for disse.*

Gude suorgái gullá doaimma/prošeakta masa ohcet doarjaga? *Jus leat ohcan prošeaktadoarjagiid mángga ealahussuorggis, merke daid buot.*

- ¹ Duodji
- ² Eiendom/forretningsdrift - Opmodat/fitnodatdoaimma
- ³ Fiske - Guolásteapmi
- ⁴ Industribygg og anlegg - Industriijahuksen ja rusttegat
- ⁵ Jordbruk - Eanandoallu
- ⁶ Offentlig, privat og sosial tjenesteytelse (inkl kultur) - Almmolaš, priváhta ja sosiála bálvalusat (maiddáii kultuvra)
- ⁷ Turisme- Turisma
- ⁸ Varehandel - Gálvogávppašeapmi
- ⁹ Næring ikke oppgitt - Ii merkejuvvon makkár ealahussuorgái guoská

Ble søknaden innvilget? Dorjo go du ohcamuša?

- ¹ ja - juo
- ² nei - eai

2. Søknaden - Ohcamuš

Når søkte du/dere om støtte fra Samisk utviklingsfond? *Sett flere kryss dersom du har søkt mer enn en gang.*

Gos don/doai/dii ohcet/ozaidet doarjaga Sámi ovddidanfoanddas? *Merke mángga ruktui jus leat ohcan eanet go okti*

- ¹ 2002
- ² 2003
- ³ 2004
- ⁴ 2005
- ⁵ 2006

Har du søkte mer enn en gang? Leat go ohcan eanet go oktii?

⁵ vet ikke - in dieđe

Hva mener du om Samisk utviklingsfond når det gjelder følgende punkter nedenfor? *Gi en vurdering av hver av de følgende påstandene ved hjelp av en skala fra 1 til 6, der 6=helt enig og 1=helt uenig. Om du mener du ikke kan ta stilling til påstanden, så kryss av 7=vet ikke.*

Maid oaivvildat Sámi ovddidanfoandda birra mii guoská čuovvovaš čuoggáide dás vuolábealde? *Galggat juohke čuoččuhusa árvoštallat skálas gaskal 1 ja 6, gos 6=áibbas ovttaoaivilis ja 1=in ollinge ovttaoaivilis. Jus it oro iežat mielas sáhttime maidege oaivvildit čuoččuhusaide, merkes de 7=in dieđe.*

- A. Fondet ga god hjelp ved utarbeidelse av søknaden - Ožžon foanddas buori veahki ohcamuša čállimii ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷
- B. Jeg/vi fikk god hjelp til å finne fram til andre instanser man også kunne søke midler fra til tiltakt - Mun/moai/mii oaččuimet buriid dieđuid eará instánsasaid birra gos maid sáhtta ohcat doarjaga doibmii
- C. Jeg opplevde at den som kunne hjelpe meg hadde altfor dårlig tid til å svare på det jeg trengte hjelp til - Vásihin ahte sus gii mu galggai veahkehit, lei hui unnán áigi vástidit gažaldagaide maidda dárbbas in veahki
- C. Det er vanskelig å finne fram til den rette å snakke med i fondet - Lea váttis gávdnat rievttis olbmo foanddas geainna galgá hupmat

Dersom du tok kontakt med fondet i løpet av søknadsprosessen, hva var grunnen(-ene) til det? Jus váldet foanddain oktavuoda dan botta go ledjet ohcamušain bargamen, manne dahket dan?

¹ for å få hjelp til å fylle ut søknadsskjemaet - oažžun dihtii veahki deavdit ohcanskovi

² for generell informasjon - oažžun dihtii oppalaš dieđuid

³ for å få greie på om vårt prosjekt var aktuelt for eventuelt støtte - gullan dihtii lea go vejolaš min prošeaktii ohcat doarjaga

Dersom du ikke har fått støtte fra Samisk utviklingsfond kan du hoppe fram til spørsmål 6 og fortsette utfyllingen av skjemaet derfra.

Jus it leat ožžon doarjaga Sámi ovddidanfoanddas, sáhtát njuiket 6. gažaldahkii ja deavdigoahtit skovi dan rájes.

Hva synes du om kravene til rapportering ved utbetaling av midlene? Movt du mielas leat raporterengáibádusat maid galgá deavdit go oažžu foanddas doarjaga?

¹ kravene er klare og forståelige, og greie å forholde seg til - gáibádusat leat čielgasat ja daid ipmirda bures

² kravene er altfor strenge, det er ikke alltid lett å dokumentere utgiftene - gáibádusat leat beare garrasat, ii álo leat nu álki goluid duodaštii

³ vet ikke - in dieđe

Blir/ble prosjektet gjennomført som planlagt? Čadahuvvo/čadahuvvui go prošeakta plána mielde?

¹ ja - juo

- ² nei, det er/ble forsinket - ii, dat manjona/manjonii
³ nei, og det kommer ikke til å bli gjennomført - ii, ja ii ge dat šatta oppa čadahuvvot ge
⁴ vet ikke hvordan det kommer til å gå - nei, og det kommer ikke til å bli gjennomført - ii, ja ii ge dat šatta oppa čadahuvvot ge

5. Nytteverdien av prosjektet/tiltaket. Prošeavtta/doaimma ávki.

Samisk utviklingsfond har som mål å utvikle ”sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig nærings-, kultur- og samfunnsliv. Midlene skal bidra til å styrke kvinners deltagelse og likestilling i næringslivet.” Nedenfor ber vi deg ta stilling til en del påstander. *Gi en vurdering av hver av de følgende påstandene ved hjelp av en skala fra 1 til 6, der 6=helt enig og 1=helt uenig. Om du mener du ikke kan ta stilling til påstanden, så kryss av 7=vet ikke.*

Sámi ovddidanfoandda ulbmil lea ovddidit ”nanu ja ealli servodagaid main lea bissovaš ássan ja mánggagbealát ealahusat, kultuvra ja servodateallin. Doarjagat galget leat veahkin nannet nisssonolbmuid oasálastima ja dásseárvvu ealáhusain.” Dás vuolábealde bivdit dus oaiviliid muhtun čuoččuhusaide. *Galggat juohke čuoččuhusa árvvoštallat skálas gaskal 1 ja 6, gos 6=áibbas ovttaoaivilis ja 1=ii ollinge ovttaoaivilis. Jus it oro iežat mielas sáhttime maidege oaivildit čuoččuhusaide, merkes de 7=in dieđe.*

- A. Prosjektet mitt/vårt bidrar til å gjøre arbeidsplassen(e) ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ 8
 min/vår tryggere - Mu/munno/min prošeakta nanne
 mu/munno/min bargosaji (iid)
- B. Prosjektet bidrar til ny(e) arbeidsplasser for menn -
 Prošeakta buktá odđa bargosaji (iid) dievdoolbmuide
- C. Prosjektet bidrar til ny(e) arbeidsplasser for kvinner -
 Prošeakta buktá odđa bargosaji (iid) nisssonolbmuide
- D. Prosjektet bidrar til å styrke de tradisjonelle næringene her
 - Prošeakta nanne dán guovllu árbevirolaš ealáhusaid
- E. Prosjektet fører til nye tilbud/næringer her - Prošeakta
 buktá odđa fáalldagaid/ealáhusaid deike

Har, eller kan tiltaket/prosjektet ditt brukes av Samisk utviklingsfond som et godt eksempel når det skal vises til vellykket arbeid fra fondet sin side?

Lea go Sámi ovddidanfoanda geavahan du prošeavtta buorren ovdamearkan go galgá čájehit makkár bargguin foanda lea bures lihkostuvvan? Dahje sáhtášii go du prošeavtta geavahit dakkár ovdamearkan?

- ¹ ja, helt klart - juo, áinnas
² ja, men det er for tidlig ennå - juo, muhto ii vuos
³ nei - ii
⁴ vet ikke - in dieđe

6. Eventuelle framtidige søknader. Vejolaš boahhteavaš ohcamušat.

Til prosjekt som fikk støtte: Vil det være aktuelt å søke om midler fra Samisk utviklingsfond senere?
Prošeavttaide mat ožžo doarjaga: Jáhkát go ahte livččii áige guovdil ohcat doarjaga fas Sámi ovddidanfoanddas boahhteáiggis?

- ¹ nei, prosjektet er gjennomført, og jeg/vi har ikke planer om andre prosjekt - ii, prošeakta lea čadahuvvon ja mus/munnos/mis eai leat plánat álggahit eará prošeavttaid
² ja, til videreføring av prosjektet - juo, prošeavtta viidásit fievrerdeapmái

- ³ ja, men til et annet prosjekt - juo, muhto eará prošehtii
⁴ vet ikke - in dieđe

De to neste spørsmålene er til prosjekt som fikk avslag:

Hva skjedde med prosjektet du fikk avslag på?

Dát guokte gažaldaga leat sidjiide geat eai ožžon doarjaga iežaset prošeavttaide:

Movt manai prošeavttain masa it ožžon doarjaga

- ¹ Prosjektet ble skrinlagt - Prošeakta bissehuvvui
² Prosjektet ble gjennomført i mindre omfang enn planlagt - Prošeakta čadahuvvui miha unnit prošeaktan go lei jurdda
³ Prosjektet ble gjennomført som planlagt - Prošeakta čadahuvvui liiká plána mielde

Vil det være aktuelt å søke om midler fra Samisk utviklingsfond senere?

Vozašit go fas doarjaga Sámi ovddidanfoanddas boahtteáiggis?

- ¹ ja, men ikke til prosjektet som fikk avslag - juo, muhto in dan prošehtii gal masa eai addán doarjaga
² ja, men med omarbeidde planer til samme prosjekt - juo, muhto ráhkadivččen earalágan plánaid seamma prošehtii
³ nei - ii
⁴ vet ikke - in dieđe

7. Informasjon om søkeren. Dieđut ohcci birra.

Kjønn - Sohkahealli:: ¹ kvinne -nissonolmmoš ² mann - dievdoolmmoš

9

Når er du født? Goas leat riegeádan? ..... (årstall) (makkár jagi)

Hvor bor du? Gos ásat? ..... kommune suohkanis/gielddas

*Takk for at du svarte på spørreskjemaet!
Giitu go vástidit gažadanskovi gažaldagaid!*

Litteraturliste

Angell, Elisabeth (2004) *Kjønn og etnisitet i fiskeripolitikken. En analyse av kvinners rolle i samisk fiskeripolitikk og Sametingets posisjon i norske fiskerireguleringer*, Norut NIBR Finnmark, Rapport 2004:4.

Eikeland, Sveinung (2003) *Statlege overføringar i ein regional kontekst, Nord-Troms og Finnmark*, Rapport 2003:1 Norut NIBR Finnmark

Finnmark bedriftsrådgivning (2000) *Utviklingsprogrammet for duodji 2001-2005*

Finnmarksstatistikken <http://www.fifo.no/finnstat/>

Giertsen, Merethe (1993) *Samisk utviklingsfond – som utviklingsaktør i samiske bosetningsområder*, NIBR-rapport, 1993

Halonen, May, Steinar Salo, Reidar Solberg og Wilmar Johnsen (2001): *Samisk utviklingsfond – aktør for næringsutvikling? En sammenligning mellom Gaivuotna-Kåffjord kommune og Nordreisa kommune*. Gruppeoppgave i studiet Næringsutvikling og tiltaksstrategier i Nord-Norge, Universitetet i Tromsø og Norges Fiskerihøgskole. Juni 2001

Hovde, Karin og Anne Galand (2007) *Likestillingstest av Samisk utviklingsfond*, Fredrikkes hage

Josefsen, Eva (2004) *Sametinget som likestillingspolitisk arena*, Norut NIBR Finnmark, Rapport 2004:9

Karlsen, James og Magne Svineng (1999) *Ka kan æ få pæng ti?*, Rapport nr.21/99, Agderforskning

Pedersen, Paul og Asle Høgmo (2004) *Kamp, krise og forsoning. Evaluering av samepolitiske tiltak i Kåffjord*, Rapport 04/2004, Norut Samfunn

Sametinget (2003) *Revidering av retningslinjer i Sametinget*, Sak 42/03

Sametinget (2004) *Retningslinjer for Samisk utviklingsfond*, gjeldende fra 1. januar 2005

Sametinget (2004) *Samisk utviklingsfond – utvidelse av geografisk virkeområde*, Sak 49/04

Sametinget (2007) *Revisjon av Sametingets søknadsbaserte tilskuddsforvaltning*, Sak 43/07

- Sametinget (2001) *Sametingets budsjett 2002*
- Sametinget (2002) *Sametingets budsjett 2003*
- Sametinget (2003) *Sametingets budsjett 2004*
- Sametinget (2004) *Sametingets budsjett 2005*
- Sametinget (2005) *Sametingets budsjett 2006*
- Sametinget (2006) *Sametingets budsjett 2007*
- Sametinget (2007) *Sametingets forslag til budsjett 2008*
- Sametinget (2003) *Sametingets årsmelding for 2002, Sak 20/03*
- Sametinget (2004) *Sametingets årsmelding for 2003*
- Sametinget (2005) *Sametingets årsmelding for 2004, Sak R 021/05*
- Sametinget (2006) *Sametingets årsmelding for 2005, Sak 011/06*
- Sametinget (2007) *Sametingets årsmelding for 2006, Sak 05/07*
- Sametinget (2007) *Sametingets regnskap for 2006, Vedlegg til sak 05/07 Sametingets årsmelding 2006*
- Sametinget (2007) *Sametingsrådets politiske program for perioden 2006-2009, Sak 10/07*
- Sametinget (2002) *Sametingsplanen for perioden 2002-2005*
- Sametinget (2006) *Rapport fra Sametingets tilskuddstyre 2001-2005*
- Sametinget (2007) *Rapport fra Sametingets tilskuddstyre 2006, Sak 20/07*
- Sametinget (2007) *Sametingets jordbruksmelding, Sak 38/07*
- Sametinget (2004) *Sametingets melding om fiske som næring og kultur i kyst- og fjordområdene*
- SSB (2006) *Samisk statistikk 2006*